Газета творчай інтэлігенцыі Беларусі

ЛіМ — Літаратура і мастацтва

ISSN 0024-4686

№ 17 (4663) 27 красавіка 2012 г.

Думка пісьменніка

Агульны клопат

Георгій МАРЧУК

— Мы ведаем, што нельга жыць мінулым і будучым. Усялякія параўнанні адносныя, у іх няма карысці. Можна толькі канстатаваць. Так, у духоўным выхаванні асобы раней першыя пазіцыі займала кніга. Але ж тое было ў іншую эпоху і ў іншым палітычным ладзе. А сёння падчас пабудовы ці адраджэння капіталізму і сама кніга ўключаецца ў канкрэтную барацьбу за права існавання з інтэрнэтам, тэлебачаннем, з некаторымі СМІ, якія насаджаюць гледачам паталогію і пошласць, сарказм і цынізм. Кожны наш пісьменнік мае права разлічваць на свайго чытача, і ён, пісьменнік, няхай не масавага, але ж свайго чытача знаходзіць. Напачатку гэта сям'я, сябры, аднакласнікі, землякі, настаўнікі і, нарэшце, незнаёмыя наведвальнікі бібліятэк. Кніжцы трэба дапамагаць прабівацца да чытача. Вось чаму сёння прапаганда кнігі — гэта агульны клопат чыноўніка (ад кіраўніка гаспадаркі да міністра), пісьменніка, бібліятэкара, прадаўшчыцы кнігарні, настаўніка, рэдактараў усіх газет рэспублікі, кіраўнікоў тэлеканалаў. Калі дзяржава адвернецца ад гэтай справы, прыйдзе і пагібель беларускай кнізе.

Роля сённяшніх СМІ ад раёнкі (асабліва) да рэспубліканскіх радыё і тэлебачання як ніколі вялікая. Мажліва, не абавязкова ладзіць начныя чытанні ў бібліятэках, як гэта робяць сёння ў Расіі, але ж ажывіць работу, шукаць новыя формы, каб чытачу была цікава бібліятэка, патрэбна.

Грамадства, на жаль, перастала ганарыцца сваімі пісьменнікамі, як, дарэчы, і сваімі мастакамі, кампазітарамі, акцёрамі. Дзякуючы школам яшчэ цепліцца цікавасць да нашага брата, да беларускай і рускай літаратуры. Любоў да радзімы, на мой погляд, гэта і гонар за сваіх пісьменнікаў, настаўнікаў, будаўнікоў, дактароў. Кніга па-ранейшаму самы блізкі і інтымны настаўнік на ўсё жыццё, бо ў ёй заўсёды і пачуцці, і думкі, і каханне, і прыклады мужнасці, і выкрыццё носьбітаў зла. Спадзяюся, што Год кнігі яшчэ больш умацуе любоў чытачоў да нашай літаратуры. Чытайце беларускае!

У нумары:

Устойлівая тэндэнцыя развіцця

Вольга ПАЎЛЮЧЭНКА, фота Кастуся Дробава

XVI Міжнародная спецыялізаваная выстаўка "СМІ ў Беларусі" і XIX Міжнародная спецыялізаваная выстаўка і кангрэс па тэлекамунікацыях, інфармацыйных і банкаўскіх тэхналогіях "ТИБО-2012" пачалі работу 25 красавіка ў Футбольным манежы ў Мінску. Да 28 красавіка жыхары і госці сталіцы могуць пазнаёміцца не толькі з беларускімі рэспубліканскімі, рэгіянальнымі і раённымі выданнямі, але і з выданнямі Расіі, Украіны, а таксама Індыі, Кітая, Турцыі і іншых краін. Не застануцца па-за ўвагай і апошнія дасягненні навукова-тэхнічнага прагрэсу ў галіне тэлекамунікацыі, інфармацыйных і банкаўскіх тэхналогій.

Чырвоную стужку на ўрачыстым адкрыцці пераразаюць міністр інфармацыі Рэспублікі Беларусь Алег Праляскоўскі, першы намеснік Кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандр Радзькоў, міністр сувязі і інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь Мікалай Панцялей.

Гасцей і ўдзельнікаў значнага міжнароднага форуму віталі на ўрачыстым адкрыцці першы намеснік Кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандр Радзькоў, міністр інфармацыі Рэспублікі Беларусь, сустаршыня арганізацыйнага камітэта выстаўкі Алег Праляскоўскі, міністр сувязі і інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь, сустаршыня арганізацыйнага камітэта Мікалай Панцялей, генеральны дырэктар Выканаўчага камітэта рэгіянальнай Садружнасці ў галіне сувязі Нурудзін Мухітдзінаў, старшыня Камітэта сувязі і інфарматызацыі Міністэрства транспарту і камунікацый Рэспублікі Казахстан Рызат Нуршабекаў, дырэктар ЗАТ "Тэхніка і камунікацыі", намеснік сустаршыні арганізацыйнага камітэта Рыгор Бондараў.

Вітальны адрас Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі зачытаў Аляксандр Радзькоў: "Сучасны свет немагчымы без інфармацыйных тэхналогій, яны ператварылі цывілізацыю, дазволілі чалавецтву перайсці да больш высокай стадыі развіцця, якую вучоныя назвалі "інфармацыйным грамадствам". Развіццё інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій — найважнейшы прыярытэт. Тут у нас ёсць пэўныя дасягненні, але зрабіць наканавана значна больш. Выкарыстоўваючы самы лепшы і самы перадавы сусветны вопыт, прымяніць яго на практыцы. У гэтым сэнсе выстаўка адыгрывае вялікую пазітыўную ролю. Жадаю ўдзельнікам жывых цікавых дыскусій, практычных вынікаў і плённай работы дзеля дабрабыту беларускага народа".

Міністр інфармацыі Рэспублікі Беларусь Алег Праляскоўскі адзначыў: "Сумеснае правядзенне гэтых форумаў — невыпадкова. У сучасным свеце інфармацыя мае асаблівую каштоўнасць. Прэса, тэлебачанне, радыё з'яўляюцца неад'емнай часткай жыцця кожнага чалавека, галіной рынка, якая развіваецца найбольш дынамічна. Беларускія СМІ (іх сёння зарэгістравана больш як 1400) актыўна асвойваюць найноўшыя дасягненні ў сферы камунікацый. Ва ўмовах жорсткай канкурэнцыі на такім насычаным інфармацыйным рынку галоўная задача СМІ — пошук, пашырэнне і захаванне сваёй аўдыторыі. А для гэтага неабходна стварыць і данесці да яе высакаякасны інфармацыйны прадукт. СМІ прадстаўлены не толькі ў фармаце друкаваных выданняў, тэле- і радыёпраграм. Актыўна развіваецца іх прысутнасць у інтэрнэце, сацыяльных сетках, мабільным кантэнце. Сумеснае правядзенне выставак дапаможа ўдзельнікам і гасцям форумаў абмяняцца думкамі, ідэямі, вопытам форм і метадаў работы, стане далейшым стымулам паляпшэння работы СМІ, з'яўлення новых высокапрафесійных, аб'ектыўных, актуальных і глыбокіх матэрыялаў. Агульнымі намаганнямі мы павінны забяспечыць далейшае дынамічнае развіццё айчыннай інфармацыйнай прасторы. Штогадовае правядзенне такога буйнога і значнага мерапрыемства, як выстаўка "СМІ ў Беларусі" — сведчанне рэальнага, а не паказнога клопату пра свабоду слова і імкнення да супрацоўніцтва. У нашай краіне створаны і паспяхова развіваецца рынак мас-медыя. Інфармацыйная прастора Беларусі адкрыта для раўнапраўнага і ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва. Прыемна, што з году ў год пашыраецца кола ўдзельнікаў выставак. Гэта сведчыць пра зацікаўленасць нашых калег у такім супрацоўніцтве".

Мэтай арганізатараў такога маштабнага мерапрыемства — на агульнай выставачнай плошчы памерам у 1500 кв. м размясціліся больш як 40 экспанентаў з Беларусі, Расіі (Расійская Федэрацыя прадставіла сродкі масавай інфармацыі Маскоўскай, Ніжагародскай і Бранскай абласцей), Украіны (Чарнігаўская вобласць), Кітая, Кубы, Індыі — з'яўляецца пашырэнне інфармацыйнай прасторы Рэспублікі Беларусь, інтэграцыя яе ў сусветную інфармацыйную прастору, папулярызацыя беларускіх сродкаў масавай інфармацыі, актывізацыя падпісной кампаніі на перыядычныя выданні, а таксама пашырэнне тэлерадыёаўдыторыі айчынных СМІ.

Удзельнікаў і гасцей выстаўкі чакае насычаная праграма: штодня будуць прэзентавацца друкаваныя выданні, тэле- і радыёканалы, інтэрнэт-сайты. Адбудуцца цікавыя сустрэчы, майстар-класы, круглыя сталы, прэс-канферэнцыі і прэс-асамблеі. Запланавана правядзенне семінараў для кіраўнікоў рэспубліканскіх і рэгіянальных СМІ і прэс-сакратароў "Магчымасці традыцыйных СМІ ў сацыяльных сетках", "Рэгіянальныя СМІ і інтэрнэт", "Прымяненне інструментаў сацыяльных медыя для аператараў распаўсюджвання інфармацыі", "Эфектыўная прысутнасць СМІ ў інтэрнэце як фактар фарміравання станоўчага іміджу Беларусі ўнутры краіны і за яе межамі".

* * *

25 красавіка адбылася цырымонія ўзнагароджання пераможцаў рэспубліканскага конкурсу СМІ і журналістаў на лепшае асвятленне пытанняў міжнацыянальных і міжканфесійных адносін, міжкультурнага дыялогу ў Рэспубліцы Беларусь і супрацоўніцтва з суайчыннікамі за мяжой. У прэс-цэнтры СМІ прайшоў "круглы стол" з удзелам прадстаўнікоў беларускай дыяспары за мяжой і нацыянальна-культурных аб'яднанняў у рэспубліцы.

28 красавіка на выстаўцы аб'яўлены Днём дзіцячых і юнацкіх выдавецтваў. Конкурсы, майстар-класы, выступленні артыстаў і сустрэчы з беларускімі пісьменнікамі заяўлены ў праграме стэндаў газет "Зорька", "Переходный возраст" і "Раніца".

Афіцыйнае закрыццё выстаўкі адбудзецца ў 13 гадзін 28 красавіка.

Пункцірам

✔ Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка накіраваў прывітанне ўдзельнікам і гасцям II Міжнароднага фестывалю "Уладзімір Співакоў запрашае". Кіраўнік дзяржавы назваў гэты форум знакавай падзеяй культурнага жыцця Беларусі, якая будзе садзейнічаць умацаванню дружбы і супрацоўніцтва музыкантаў розных краін.

✔ Кіраўнік дзяржавы ўзнагародзіў медалём Францыска Скарыны старшыню праўлення таварыства "Кніга" (Азербайджан) Зарыфа Тэймур гызы Салахава за шматгадовую дзейнасць па папулярызацыі твораў беларускай літаратуры за мяжой, вялікі асабісты ўнёсак ва ўмацаванне гуманітарных сувязей паміж Беларуссю і Азербайджанам. Таксама медалём Францыска Скарыны адзначаны старшыня Думы Сургута Сяргей Бандарэнка — за вялікі асабісты ўнёсак ва ўмацаванне эканамічных і культурных сувязей паміж Беларуссю і Расіяй.

✔ Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка павіншаваў народную артыстку РСФСР Святлану Немаляеву з юбілеем. "Ваша жыццё напоўненае няспынным духоўным гарэннем і адданым служэннем мастацтву", — адзначана ў віншаванні.

✔ Аляксандр Лукашэнка выказаў спачуванні Мітрапаліту Мінскаму і Слуцкаму, Патрыяршаму Экзарху ўсяе Беларусі Філарэту і Сіноду Беларускай Праваслаўнай Царквы ў сувязі з канчынай архіепіскапа Гомельскага і Жлобінскага Арыстарха.

✔ Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь прыняў з дакладам старшыню Віцебскага аблвыканкама Аляксандра Косінца. Акрамя эканамічных пытанняў, на сустрэчы закраналіся і культурныя. Гутарка ішла пра новую канцэпцыю развіцця Полацка, у прыватнасці, пра стварэнне культурна-гістарычнага цэнтра і турыстычнай інфраструктуры вакол Спаса-Еўфрасіннеўскага манастыра і Сафійскага сабора. Губернатар прадставіў праект, агульны кошт якога ацэньваецца ў 2 трлн. беларускіх рублёў. Прэзідэнт адобрыў прапанаваную канцэпцыю і даручыў падрыхтаваць праект адпаведнага ўказа.

✔ Міністэрства культуры Беларусі праводзіць рэспубліканскі конкурс на лепшы прыклад аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей. Конкурс закліканы стымуляваць мясцовыя ўлады на больш актыўную працу ў сферы аховы нашай гісторыка-культурнай спадчыны. Вынікі будуць падведзены ў жніўні.

✔ Дырэктарам і мастацкім кіраўніком Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа ў Віцебску прызначаны заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Валерый Анісенка.

✔ Першы адкрыты міжнародны фестываль даследчыцкіх і творчых прац школьнікаў праходзіць 27 — 28 красавіка ў Калінкавічах. Мерапрыемства прысвечана Году кнігі, удзел у ім бяруць дзеці з Беларусі, Расіі і Украіны. Аўтары лепшых прац будуць узнагароджаны дыпломамі. Па выніках форуму плануецца выданне зборніка.

Падрыхтавала
Ірына АЛЯКСАНДРАВА

У Саюзе пісьменнікаў Беларусі

Кожная тэма — падуладная

Старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікалай Чаргінец сустрэўся з чытачамі бібліятэкі № 16, якая дзейнічае пры сталічным Доме ветэранаў і інвалідаў.

Пазнаёміцца з любімым аўтарам, паслухаць яго аповед пра дзейнасць пісьменніцкай арганізацыі, запытацца пра яго стаўленне да найважнейшых падзей, якія адбываюцца ў дзяржаве і свеце... Людзі ў асноўным паважнага ўзросту, за плячыма якіх вопыт жыцця, памяць пра розныя ў палітычным і эканамічным аспекце часы, адразу скіравалі гутарку на самыя хвалюючыя тэмы. Пісьменнік для іх заставаўся, як гэта калісьці і лічылася, голасам і сумленнем народа. Мікалай Іванавіч не расчараваў сваіх прыхільнікаў, уразіўшы некаторых з іх шырокай эрудыцыяй, веданнем палітыкі дзяржавы, уменнем даць адказ, здавалася б, на такія пытанні, якія знаходзяцца не зусім у кампетэнцыі літаратара.

Сусветны эканамічны крызіс і шляхі выйсця з яго, якія, здаецца, ужо знойдзены ў Беларусі; прычыны існавання ў нашай краіне двух пісьменніцкіх саюзаў; намаганні членаў СПБ вярнуць у паўсядзённае жыццё суайчыннікаў такія важныя паняткі, як патрыятызм, чалавечая годнасць і міласэрнасць; адстойванне маральных прынцыпаў — усё гэта было закранута ў выступленні старшыні Саюза пісьменнікаў Беларусі. Чытачы і супрацоўнікі бібліятэкі доўга не хацелі адпускаць госця, які, дарэчы, перадаў ім падарунак ад пісьменніцкай арганізацыі — кнігі сучасных беларускіх аўтараў.

Ірына МАСЛЯНІЦЫНА

Юбілейныя вандроўкі

Мінскае абласное аддзяленне Саюза пісьменнікаў Беларусі сумесна з газетамі "Звязда" і "Мінская праўда" распачалі літаратурную вандроўку "Шляхамі паэтаў".

Акцыя пісьменнікаў і журналістаў прымеркавана да 130-годдзя з дня нараджэння Якуба Коласа і Янкі Купалы, 100-годдзя з дня нараджэння Максіма Танка. Першы маршрут літаратурнай вандроўкі пралёг па Мядзельшчыне. У раённай бібліятэцы імя М. Танка прайшоў "круглы стол" "Зямля, што нараджае паэтаў", дзе ішла размова пра ўнёсак Мядзельшчыны ўвогуле ў літаратурную спадчыну Беларусі. Варта зазначыць, што і сёння знаходзяцца руплівыя даследчыкі мастацкай, літаратурнай памяці Нарачанскага краю. Як прыклад — шматлікія даследаванні члена Саюза пісьменнікаў Беларусі Паўла Жукава, змешчаныя на старонках мядзельскай "раёнкі".

Госці з Мінска — а гэта галоўны рэдактар "Мінскай праўды" Мікалай Літвінаў, паэт Рагнед Малахоўскі, іншыя ўдзельнікі "літаратурнай вандроўкі" — сустрэліся з вучнямі і настаўнікамі Сваткаўскай сярэдняй школы імя Максіма Танка.

Наступныя адрасы акцыі "Шляхамі паэтаў" — Яхімоўшчына, Маладзечаншчына, Харужанцы, іншыя куточкі ў Маладзечанскім і Лагойскім раёнах, звязаныя з жыццём і творчасцю народнага песняра Беларусі Янкі Купалы. А следам — вандроўкі па коласаўскіх мясцінах Міншчыны.

Кастусь ЛАДУЦЬКА

Форум

Народ цікавы сваёй адметнасцю

Раіса МАРЧУК,
фота аўтара

Як беларусы ўмеюць ткаць ручнікі, чараваць над ганчарным кругам, выконваць старадаўнія песні і танцы, гатаваць адмысловыя стравы, можна было ўбачыць падчас міжнароднага форуму "Традыцыйная культура як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця грамадства".

Майстар-клас праводзіць кіраўнік аматарскага аб'яднання па ткацтве Асіповіцкага раённага Дома рамёстваў Аляксандра Рыбак.

Арганізатарамі гэтага грандыёзнага мерапрыемства, якое праходзіла ў Магілёве на працягу чатырох дзён пры падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Інстытута культуры Беларусі, выступілі ўпраўленне культуры Магілёўскага аблвыканкама і Магілёўскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці і культурна-асветнай работы.

Тэма форуму надзвычай важная і актуальная не толькі для Беларусі, але і любой цывілізаванай дзяржавы, бо захаванне традыцыйнага — аснова для культурнай разнастайнасці. Пры гэтым выключна важным з'яўляецца знаёмства з лепшымі практыкамі папулярызацыі традыцыйнай культуры, творчае абмеркаванне інавацый на ўзроўні міжнароднай супольнасці, якое дазваляе ідэнтыфікаваць ключавыя запыты рэгіёнаў і спрактаваць жыццяздольныя падыходы да іх устойлівага развіцця. Падчас форуму, у якім узялі ўдзел навукоўцы і спецыялісты па вывучэнні фальклору і традыцыйнай культуры з Беларусі, Расіі, Украіны, Літвы, Азербайджана і Арменіі, было абмеркавана шырокае кола праблем.

— Калі гадоў пятнаццаць таму магіляўчан папракалі тым, што ў вобласці не вельмі актыўна займаюцца адраджэннем традыцыйнай культуры, то цяпер можна ўпэўнена сказаць: менавіта Магілёўшчына за апошнія дзесяць гадоў зрабіла вельмі важкія крокі па адраджэнні, захаванні і папулярызацыі спадчыны, — зазначыў намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Тадэуш Стружэцкі. — І, думаю, кожны раз, бываючы тут, мы будзем заўважаць гэты паступовы рух наперад.

Для ўдзельнікаў сустрэчы майстры Прыдняпроўскага краю падрыхтавалі выстаўку работ дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, правялі майстар-класы, прэзентавалі калекцыю ручнікоў і рэканструяваныя традыцыйныя жаночыя касцюмы. Таксама прайшла міжнародная навукова-практычная канферэнцыя "Традыцыйная культура: ахова, захаванне, актуалізацыя". Удзельнікі форуму пазнаёміліся з аб'ектамі нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны Магілёўшчыны і завіталі ў старажытны горад Мсціслаў на народнае тэатралізаванае гулянне з выкарыстаннем элементаў рэгіянальных абрадаў.

— Гэтае свята — сапраўдная падзея не толькі для вобласці, але і для Беларусі, — падкрэсліў начальнік упраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Анатоль Сінкавец. — Таму што толькі захоўваючы звычаі народа мы можам адчуваць сапраўдную любоў да родных мясцін і жаданне прымножыць багацце сваёй краіны.

За падзеяй

Творца і газета

Міхась КАВАЛЁЎ

У Рагачоўскім раёне прайшоў абласны форум "Роля рэгіянальных сродкаў масавай інфармацыі ў прапагандзе беларускай літаратуры", арганізаваны галоўным упраўленнем ідэалагічнай работы Гомельскага аблвыканкама, Рагачоўскім райвыканкамам і Гомельскім абласным аддзяленнем Саюза пісьменнікаў Беларусі.

На пленарным пасяджэнні, якое вяла начальнік аддзела сродкаў масавай інфармацыі галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы аблвыканкама Ірына Шапецька, выступілі намеснік старшыні райвыканкама Васіль Каральчук, старшыня Гомельскага абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі Уладзімір Гаўрыловіч, намеснік дырэктара абласной універсальнай бібліятэкі імя У. І. Леніна Юрый Максіменка, галоўныя рэдактары газет Андрэй Шышкін ("Свабоднае слова", Рагачоў), Іван Гарыст ("Калінкавіцкія навіны"), Валянціна Шлапакова ("Чырвоны кастрычнік", г. п. Акцябрскі), пісьменнік Віктар Лоўгач.

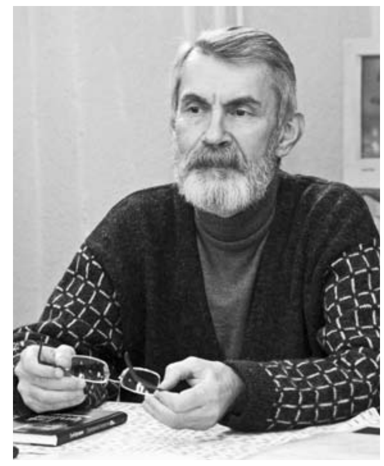
Асноўная ўвага была нададзена супрацоўніцтву пісьменнікаў са сродкамі масавай інфармацыі, дзяржаўнымі і грамадскімі структурамі па прапагандзе беларускай літаратуры і яе папулярызацыі.

Старшыня абласнога аддзялення СПБ Уладзімір Гаўрыловіч уручыў членскія білеты і значкі публіцысту і празаіку з Мазыра Наталлі Канопліч і аўтару тэкста гімна Рагачова паэту і празаіку Віктару Купрыянчуку, якія прыняты ў Саюз пісьменнікаў Беларусі. Кіраўнік абласной творчай арганізацыі таксама уручыў дыпломы праўлення СПБ некаторым пісьменнікам, у тым ліку і рагачоўцу Міхасю Сліве — за актыўную творчую работу і папулярызацыю літаратуры. А калектыў рэдакцыі газеты "Свабоднае слова" атрымаў падзяку абласнога аддзялення СПБ за актыўную прапаганду мастацкай літаратуры і чытання.

Літабсягі

Скласці літары ў радкі

Імя Глеба Артханава (сапр. Юрый Аляксееў), паэта, перакладчыка, добра вядомае ў вузкіх колах пісьменнікаў ды аматараў паэзіі. На рахунку аўтара — каля двух дзясяткаў паэтычных зборнікаў, што пабачылі свет цягам 30 год. Таму творчая сустрэча з Глебам Артханавым, а яна прайшла ў сталічнай бібліятэцы № 5, сталася не проста прэзентацыяй яго новай кнігі "Зеркальный ковчег", але і нагодай для спаткання старых сяброў, калег.

Паэт і перакладчык Глеб Артханаў.

Марына ВЕСЯЛУХА, фота Кастуся Дробава

Анатоль Аўруцін, галоўны рэдактар часопіса "Новая Немига литературная", які выступіў у ролі вядучага імпрэзы, падкрэсліў: "Нягледзячы на тое, што паэт доўгі час працуе ў Санкт-Пецярбургу, Глеб Артханаў — наш аўтар. І ён мае шмат што сказаць чытачу, прадставіць на яго суд здабыткі трыццацігадовай працы".

Сам жа Артханаў сціпла прызнаўся: "Пасля чытання вершаў Аляксандра Блока, Барыса Пастарнака, Марыны Цвятаевай я доўга не наважваўся знаёміць публіку са сваімі творамі, ды і ў Мінску не было асабліва вартай магчымасці выдавацца. Атрымалася выдаць кнігу ў Піцеры, там нас добра прымаюць, там шмат сяброў, многія мае вершы з новага зборніка прысвечаныя піцерскім калегам па пяры".

Сярод прысутных на вечарыне было шмат паэтаў, і яны не проста прамаўлялі, віншавалі аўтара, але і чыталі свае вершы. Так, у ліку выступоўцаў былі Мікола Шабовіч, Ала Чорная, Анатоль Андрэеў, Таццяна Лейка, Лізавета Палеес, Ала Левіна, Ганна Васільева, Вольга Пераверзева, Святлана Кражава. У сваім выступленні Валянціна Паліканіна, паэтэса, лаўрэат Спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь прыгадала словы англійскага пісьменніка Джона Кітса. Ён пісаў, што паэзію трэба разумець пачуццямі. Гэта як уваходжанне ў возера, калі не абавязкова адразу ж плыць да іншага берага, але важна атрымліваць асалоду ад адчування вады. Паводле яе меркавання, адчуванні ад паэзіі Глеба Артханава падобныя да тых, пра якія пісаў паэт-рамантык Кітс.

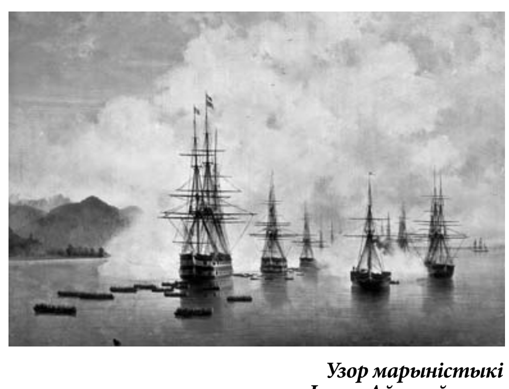
У кнігу Глеба Артханава "Зеркальный ковчег" апроч вершаў, напісаных цягам двух год, увайшоў і пераклад з санскрыта "Бхагавад-гіты" — адной з найбольш шаноўных кніг індыйскага народа. Пераклад упершыню выкананы ў аб'ёме і памеры арыгінальнага тэксту. Менавіта на гэтую частку кнігі звярнуў увагу паэт і перакладчык Юрый Сапажкоў: "Я ўражаны тым, што атрымалася. І мяне переканала прызнанне аўтара, зробленае ў пасляслоўі. Ён па восем гадзін піў каву і паліў, і быў шчаслівы, бо ў гэты час думаў, думаў, запісваў і патрохі перакладаў кожны дзень. Думаю, што гэты пераклад заслугоўвае выдання ў выглядзе асобнай кнігі".

Сябры і калегі паэта мелі яшчэ адну нагоду для таго, каб павіншаваць Глеба Артханава. Гэта атрыманне ім прэміі імя Веніяміна Блажэннага. Узнагарода была ўручана ўпершыню.

Артлінія

Яго Вялікасць Мора

Спрадвек пра яго складаюць легенды і песні, яму прысвячаюць паэтычныя строфы, сімфанічныя кампазіцыі, жывапісныя палотны. Мора! Нават увасобленыя ў карцінах маляўнічыя вобразы загадкавай і непрадказальна зменлівай стыхіі ўражваюць, нібы яе жывы подых. Экспрэсія неўтаймоўнага шторму; дрыготкі след месяца на лагоднай начной хвалі; імклівыя аблокі, падобныя да белых ветразяў, і навальнічныя хмары над свінцовай вадой; рамантычнае паўднёвае ўзбярэжжа і суровы краявід мора паўночнага... Непаўторны абагульнены партрэт Яго Вялікасці Мора стварылі арганізатары выстаўкі, якая адкрываецца сёння ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі.

Узор марыністыкі Івана Айвазоўскага.

Святлана БЕРАСЦЕНЬ

Галоўная скарбніца выяўленчага мастацтва краіны працягвае знаёміць публіку са сваімі ўнікальнымі фондамі. І гэтым разам нашай увазе прапануецца тэматычная экспазіцыя, складзеная з работ мастакоў, чыю творчасць натхнялі марскія краявіды. Пад назвай "Іван Айвазоўскі ды марскі пейзаж XIX — XX стст." прадстаўлена 60 жывапісных і графічных работ.

Палотны самага знакамітага рускага марыніста апынуліся ў адметнай кампаніі такіх размаітых творцаў, як А. Багалюбаў, Л. Лагорыа, А. Куінджы, В. Сурыкаў, К.Каровін, А. Лентулаў, В. Бялыніцкі-Біруля, Р. Ніскі, М. Купрыянаў (прадстаўнік славутых Кукрыніксаў), Н. Касумаў, Х. Сілінш... Так што ёсць магчымасць параўнаць суб'ектыўна-рамантычны, эфектны "морапіс" І. Айвазоўскага, стрыманую ў выяўленні эмоцый і набліжаную да рэчаіснасці манеру мастакоў-рэалістаў памежжа XIX і XX стст. ды спантанныя імпрэсіі жывапісцаў больш позняга, ужо, можна сказаць, нашага часу.

Між тым, творчасць Івана Айвазоўскага, з дня нараджэння якога сёлета адзначаецца 195 гадоў, не страчвае сваёй актуальнасці. Два гады таму ў праекце НММ Беларусі "Выстаўка адной карціны" было прадстаўлена знакамітае палатно "Ноч на востраве Радос" (1850), напісанае амаль праз пяць гадоў пасля марскога падарожжа мастака да берагоў Малой Азіі ды астравоў Грэчаскага архіпелага. Мінулым летам жывапіс выбітнага марыніста ўпрыгожыў тэматычную выстаўку "Італія, айчына натхнення..." з фондаў музея, у межах якой ладзіўся цыкл вечароў камернай музыкі італьянскіх кампазітараў. Пра сусветную папулярнасць і запатрабаванасць творчасці І. Айвазоўскага сведчыць нядаўні сенсацыйны факт: 24 красавіка падчас лонданскага аўкцыёна "Sotheby's" быў адзначаны чарговы рэкорд кошту для карцін гэтага мастака. Яго "Краявід Канстанцінопаля і Басфорскага заліву" невядомы пакупнік набыў за 3 233 250 фунтаў сцерлінгаў (больш як 5 млн. долараў). Вось такая магія "маляванага мора": ласкавага, раз'ятранага, усемагутнага і прыгожага — здатнага ці не ў кожнай душы абудзіць мастака.

Повязі

Бурацiна iдзе на пасадку!

Алена МАЛЬЧЭЎСКАЯ

З 15 па 20 мая ў Мінску пройдзе VII Беларускі міжнародны фестываль тэатраў лялек. Гледачы пабачаць 13 спектакляў з Германіі, Грэцыі, Расіі, Украіны, Літвы, Малдовы і Беларусі.

Гэтым разам арганізатары праявілі цікавасць не да пастановак топавага фестывальнага ўзроўню, а да звычайных рэпертуарных спектакляў — "штодзённага жыцця тэатра". Мастацкі кіраўнік фестывалю Аляксей Ляляўскі і дырэктар фестывалю Яўген Клімакоў прызнаюцца, што іх думкі па фарміраванні праграмы маглі быць і іншымі, але бюджэт, на які першапачаткова разлічвалі арганізатары, скараціўся ледзь не ўдвая.

Аднак "штодзённае жыццё тэатра" — не значыць нецікавае і шараговае. Праграма фестывалю, як звычайна, складаецца з двух блокаў: спектаклі для дзяцей і для дарослых. У дарослым блоку пераважае класіка. Гледачы змогуць пабачыць адразу два спектаклі па творах Аляксандра Пушкіна — "Пікавая дама" Гродзенскага абласнога тэатра лялек і "Вершнік CUPRUM" тэатра "Лялечны фармат" з Санкт-Пецярбурга (дарэчы, гэты спектакль — лаўрэат Расійскай нацыянальнай тэатральнай прэміі "Залатая маска" ў намінацыі "Лепшы спектакль тэатра лялек", што яшчэ раз падкрэслівае шматзначнасць выказвання арганізатараў пра штодзённасць). Акрамя таго, лялечныя майстры ўвасобяць на сцэне "Караля Ліра" Уільяма Шэкспіра, "Шлюб" Вітальда Гамбровіча, "Сабачае сэрца" Міхаіла Булгакава ды "Дзікае паляванне караля Стаха" Уладзіміра Караткевіча.

У блоку дзіцячых спектакляў іншая тэндэнцыя — побач з класічным рэпертуарам ("Прынцэса і свінапас" Ганса Хрысціяна Андэрсена ад Беларускага тэатра "Лялька" з Віцебска ды "Цудоўная дудка" Віталя Вольскага ад Мінскага абласнога тэатра лялек "Батлейка" з Маладзечна) назіраецца цікавасць рэжысёраў да сучаснай драматургіі. Аднак у большасці гэта рэжысёры запрошаных калектываў: Каунаскага дзяржаўнага тэатра лялек з Літвы, што пакажа на фестывалі спектакль "Сямейка з вялікага гаю" па п'есе Дайвы Чэпаўскайтэ; Валынскага акадэмічнага абласнога тэатра лялек з украінскага Луцка, які прывязе пастаноўку па Рыгору Осцеру "Шматкі па закутках" ды інш. Дарэчы, у гэтым годзе і пасля ранейшых спектакляў плануецца ладзіць абмеркаванні, каб кожны з маленькіх гледачоў мог запытаць непасрэдна ў стваральнікаў спектакля пра тое, што яго зацікавіла ці ўзрушыла.

На прэс-канферэнцыі, якая папярэднічала фестывалю, Аляксей Ляляўскі зазначыў: "Беларускі тэатр лялек часта хваляць і кажуць, што ён самы лепшы, перспектыўны і авангардны. Праграма гэтага фестывалю задумана так, каб выявіць прысутнасць у нас гэтага авангарду ці, наадварот, пэўныя праблемы з ім". Свае высновы гледачы ды ўдзельнікі фестывалю змогуць зрабіць, як толькі сімпатычны Бурацiна з эмблемы фестывалю здзейсніць кароткую пасадку на сталічных тэатральных пляцоўкі.

З-пад пяра

➤Дзяржаўным музеем гісторыі беларускай літаратуры падрыхтавана літаратурна-дакументальная выстаўка "Апякункі паэтычных нябёсаў", прысвечаная творчасці дзевяці (па колькасці муз, апякунак мастацтва) найбольш яркіх прадстаўніц беларускай паэзіі другой паловы XX стагоддзя. Еўдакія Лось і Данута Бічэль, Вера Вярба і Ніна Мацяш, Таіса Бондар і Валянціна Коўтун, Раіса Баравікова, Яўгенія Янішчыц і Галіна Каржанеўская. Жывыя і да часу пайшоўшыя ў Нябёсы, яны рабілі і робяць сваёй паэзіяй свет дабрэйшым, набліжаючы нас да разумення сэнсу жыцця. Рэчы з музейных фондаў і асабістых архіваў паэтэс дапамогуць наведвальнікам скласці вобраз нашых беларускіх муз.

Мікалай БУЙСКІ

➤У атмасферу прыгажосці, маладосці і радасці акунуліся ўсе, хто патрапіў у якасці ўдзельнікаў і гледачоў на I Міжнародны студэнцкі фестываль сучаснага танца "Зрабі крок наперад!", які адбыўся ў Віцебску. Двухдзённы форум прайшоў на базе Віцебскай дзяржаўнай акадэміі ветэрынарнай медыцыны. У свяце ўдзельнічалі больш як сто студэнтаў з дзевяці вышэйшых навучальных устаноў Беларусі і Расіі пераважна аграрнага профілю. Танцы ў стылі Street Dance, Джаз-мадэрн, хіп-хоп, рок-н-рол складаліся ў сапраўдную феерыю рухаў, пластычных вобразаў, гукаў. Цудоўным дадаткам да асноўнай конкурснай праграмы сталі майстар-класы, прапанаваныя народнай студыяй сучаснага танца Ірыны Бухавецкай, тэатрам-студыяй сучаснай харэаграфіі Дзіяны Юрчанкі, шоу-балетам "Сенсацыя", танцавальным калектывам па брэйк-дансе "Фенікс".

Паліна ПРЫГОДЗІНА

➤Яшчэ адзін музей з'явіўся ў Мінску. На базе культурна-асветніцкай установы "Цэнтр акеанаграфіі «Адкрыты акіян»" узнік Музей падводнага флоту імя Карла Шыльдэра. Не кожнаму вядома, што чалавек, у гонар якога названы музей, — наш зямляк, паводле праектаў якога была пабудавана першая ў свеце цэльнаметалічная субмарына. Пра Шыльдэра і іншых суайчыннікаў, чый унёсак у развіццё падводнага флоту нельга недаацэньваць, пра тое, як выглядалі самыя першыя падводныя лодкі і як іх будуюць сёння, пра бессмяротныя подзвігі ваенных маракоў-падводнікаў і шмат пра што іншае раскажуць наведвальнікам музея дасведчаныя гіды. А на ўрачыстым яго адкрыцці, між іншым, было абвешчана і пра стварэнне класаў гардэмарынаў на базе Цэнтра акіянаграфіі — каб не перавяліся ў Беларусі людзі мужнай прафесіі, улюбёныя ў мора.

Аляксей ГАРБУНОЎ

➤Дзіцячая мастацкая студыя "У гасцях у Цюбіка" адкрыта на базе гомельскай карціннай галерэі Гаўрыіла Вашчанкі. Некалькі груп для хлопчыкаў і дзяўчынак пяці-васьмігадовага ўзросту пачнуць спасцігаць асновы жанраў выяўленчага мастацтва пад кіраўніцтвам руплівага майстра Лізаветы Аўчыннікавай. Не толькі практычныя заняткі, але і наведванне выставак, якія будуць праводзіцца ў галерэі, сустрэчы з вядомымі мастакамі ўключаны ў праграму навучання.

Лізавета ВІХУРА

Глыбокае-2012

Са святам пачакаем!

1 мая — Свята працы, у савецкія часы — Дзень міжнароднай салідарнасці працоўных усіх краін. У кнізе "Памяць. Глыбоцкі раён" прачытаў: "З нагоды Першамая члены Паўночна-Заходняга камітэта РСДРП у 1903 і 1905 гадах арганізавалі маёўкі ў Лаўрынаўскім лесе, што за 2 км ад мястэчка. Прысутныя выступалі з патрабаваннямі: «Далоў царскае самадзяржаўе», «Няхай жыве рэвалюцыя!»"

Уладзімір БАЦКАЛЕВІЧ, фота Кастуся Дробава

Вуліца Леніна ў Глыбокім, на якой пераважаюць забудовы канца XIX — пачатку XX стагоддзя.

Сёлета на гэты дзень маёўка, святочная дэманстрацыя і шэсце не запланаваны. "Спяваць, весяліцца будзем 2 верасня, — амаль у адзін голас заяўляюць глыбачане, — а сёння трэба горад прывесці ў парадак, каб не чырванець перад гасцямі". Людзей па-добраму "завялі" тым, што Глыбокае хоць на дзень стане "сталіцай".

— Мы ўжо з восені рыхтуемся да Дня беларускага пісьменства, — расказвае начальнік аддзела ідэалагічнай работы райвыканкама Міхаіл Чарапкоўскі. Часу застаецца мала. Не чакаючы поўнага фінансавання, самі зарабляем і прыцягваем грашовыя сродкі. Суботнікі, дапамога спонсараў, прадпрыемстваў — усё гэта папаўняе і папоўніць бюджэт свята. Актыўна займаемся добраўпарадкаваннем. 1 Мая многія будуць наводзіць прыгажосць на тэрыторыях сваіх прадпрыемстваў і арганізацый, вуліцах і скверах. Дапамагчы нам стараюцца і абласныя ведамствы. Напрыклад, "Віцебскаблсаюздрук" адрамантаваў адміністрацыйны будынак, а да верасня замест існуючых кіёскаў будуць устаноўлены чатыры сучасныя гандлёвыя павільёны.

Ад сябе дадам: горад прыгажэе на вачах. У цэнтры стваараецца парк адпачынку — на беразе возера і дзвюх рэчак. Праз рэчку Крывая, якая злучае азёры Кагальнае і Вялікае, будуць перакінутыя маляўнічыя масткі, побач з'явяцца альтанкі.

У арганізатараў свята, кіраўнікоў раёна шмат цікавых задум. Прыцягненню гасцей, напэўна, будзе садзейнічаць адзін з цікавейшых аб'ектаў — свая маленькая Венецыя. У межах Глыбокага знаходзіцца пяць азёр, што само па сабе ўнікальна. Тры з іх — Кагальнае, Беразвечскае і Падлазнае — злучаюцца пратокамі. Калі іх пашырыць, паглыбіць ды акультурыць, атрымаецца цудоўны водны турыстычны маршрут даўжынёй каля сямі кіламетраў. Прайсці яго можна будзе на лодках ці катамаранах і, вандруючы па воднай гладзі, шмат чаго ўбачыць. Ці зазірнуць на конна-спартыўную базу і, перасеўшы на гнядога, вярнуцца ў горад вярхом.

На беразе возера Пліса ствараецца комплекс, які можа не толькі стаць альтэрнатывай заморскім курортам, але і ўнесці на палатно нашай гістарычнай памяці і турындустрыі новыя і яркія фарбы. Да Дня беларускага пісьменства запланавана адкрыццё першых гасцявых хатак. А ў 2014 — 2015 гадах пачнуць працаваць санаторны комплекс і замак у сярэднявечным стылі.

Побач з аздараўленчым комплексам будуецца другі — этнічны культурна-гістарычны цэнтр. Архітэктурны праект распрацаваў Армен Сардараў, прафесар Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта. На штучным востраве пабудуюць замчышча, абгарадзіўшы яго драўлянымі сценамі-гароднямі паводле тыпу крэпасцей часоў Полацкага княства. Другую палову вострава зойме каменная цытадэль, падобная да рэзідэнцый уладароў Вялікага Княства Літоўскага. Паміж двума бастыёнамі з'явіцца палац-музей.

У перспектыве на ваду паставяць парусднікі, чоўны. Берагавая лінія Плісы — каля 40 кіламетраў: не спяшаючыся вандроўнікі будуць плыць і рабіць прыпынкі, сыходзячы на бераг і любуючыся славутасцямі навакольля, напрыклад, малой радзімай Ігната Буйніцкага, стваральніка першага беларускага тэатра. Непадалёку — знакаміты Мосар. Калі глядзець шырэй, то можна будзе арганізаваць аднадзённыя экскурсіі на вадзе ў Полацк і Глыбокае.

На гэтых і іншых аб'ектах з ранку да позняга вечара кіпіць работа.

Газета "Літаратура і мастацтва" — інфармацыйны партнёр Свята беларускага пісьменства.

З пошты «ЛіМа»

Таямніцы жыцця

Замалёўка з натуры

У цэнтры сталіцы ёсць месца, якое называецца Верхні горад. На самым пагорку стаіць гарадская ратуша, з аднаго боку, праз праспект Пераможцаў — каталіцкі кафедральны Сабор Дзевы Марыі, з другога — новабудоўля: канцэртная зала "Верхні горад". Побач — праваслаўны кафедральны сабор, а справа ад яго вялікі будынак былога бернардынскага кляштара, у якім не так даўно быў архіў. Архіў ужо вывезлі гады са два таму, а будынак ніяк не вяртаюць вернікам.

Як у нас усё паўтараецца! Больш як дваццаць гадоў таму мы восем месяцаў маліліся на прыступках колішняга спартыўнага таварыства "Спартак", бо яно месцілася ў каталіцкім храме. І цяпер гэты храм дзейсны, хаця і заціснуты з двух бакоў сучаснымі забудовамі.

Што робяць людзі ў храме? Адказ навідавоку: канечне, моляцца. Там гучыць тое, што падтрымлівае душу чалавека, робіць яго мацнейшым, лепшым. Там утрымліваецца, падмацоўваецца духоўны стрыжань нашага народа. Калі чалавек уважлівы, то пабачыць, што архітэктурны стыль нашага праваслаўнага кафедральнага сабора не адпавядае выгляду звыклых праваслаўных храмаў, дзе вяршыняць купалы-макаўкі. І ў гэтым наша адметная талерантнасць, нашы гістарычныя абставіны.

Недалёка ад гэтага храма ўзнеслася новабудоўля "пад старыну" — канцэртная зала "Верхні горад". Але ж тое, што гучыць з эстрады, далёка не заўсёды адпавядае духоўным патрэбам.

Думаю, не проста так у даўнія часы нашы продкі ў Верхнім горадзе пабудавалі побач столькі храмаў. Некаму гэта было патрэбна. Патрэбна гэта і нам! Бо будучыня — не за рытмамі, якія ўзбуджаюць жывёльныя інстынкты ды распальваюць жарсці. Чалавеку важна пачуць голас свайго сэрца, навучыцца разумець сябе, навучыцца любіць. Нам варта ўспомніць, што Зямля і ўсё, што на ёй, і мы таксама, створаны Божай любоўю. Толькі, на вялікі жаль, рэдка дзе, акрамя храмаў, мы памятаем пра гэта.

Ядвіся РАЙ

Партрэт на фоне кнігі

Ірына МАСЛЯНІЦЫНА

Пра пісьменнікаў, герояў і барацьбу дабра са злом

Калі ў памятных 1990-х так шмат казалася пра пагібель айчыннай літаратуры, то гэта датычыла перш за ўсё мастацкай прозы ў класічным яе выглядзе. І сапраўды, здавалася, што раптам "вымерла", адразу стала нецікавай ледзь не палова тэм, якія так прыцягвалі ўвагу чытачоў у Савецкія часы. Пісаць "вытворчыя" раманы? Пры эканоміцы, якая на мяжы развалу, — выглядае бязглузда. Героі-партыйцы і "правільныя" камсамольцы сышлі ў Лету. Пра непераадольныя цяжкасці простага люду ў эпоху разлому? А як разабрацца з першага погляду, хто сапраўдны вінаўнік, і як падказаць чытачу выйсце з тупіка? Гістарычны раман? Але ж адкрытыя раптам "засакрэчаныя" архівы прадставілі мінулае зусім не падобным да таго, якое ўяўлялася нам раней, і многія гістарычныя куміры відавочна ператварыліся ў ліхадзеяў.

Гэта быў час, калі ў прозе на авансцэну бессаромна "вылезлі" крымінальныя раманы самага нізкага гатунку, "любоўнае" чытво і бліскучае, як навагодняя ёлка, але пераважна пустое "фэнтэзі". Вынесці на суд чытача ў такі незразумелы час кнігу апавяданняў у самым што ні на ёсць "традыцыйным" выглядзе было для пісьменніка сапраўдным учынкам.

Саракагадовы журналіст Уладзімір Дуктаў зрабіў гэта, выдаўшы ў 1993 годзе зборнік прозы "Дзякуй і даруй", з якім праз год, у 1994-м, быў прыняты ў Саюз пісьменнікаў. Сёння ў яго — чатыры самастойныя кнігі і мноства літаратурных публікацый у калектыўных зборніках і перыёдыцы. Ён узначальвае Магілёўскае аддзяленне Саюза пісьменнікаў Беларусі, спалучаючы арганізацыйную работу з вялікай працай па адраджэнні на Магілёўшчыне роднай мовы і нацыянальнай свядомасці.

— Уладзімір Уладзіміравіч, ці верыце вы ў штосьці да апантанасці?

— Без веры ў справу, за якую бярэшся, зрабіць нешта вартае немагчыма. Ячшэ веру ў калектыўны розум, які ўсіх нас, творцаў, і трымае на плыву, робіць наша існаванне асэнсаваным і карысным грамадству.

— Што павінна адбыцца, каб вы вырашылі: сэнс жыцця страчаны?

— Калі раптам знікнуць выдавецтвы і перыядычныя выданні. Але такое цяжка сабе ўявіць.

— Сапраўдныя сяброўства — ці магчымае яно ў пісьменніцкім асяроддзі?

Мой суразмоўца ўсміхаецца, пытанне — балючае для многіх літаратараў, якія па ўласным сумным вопыце ведаюць, і што такое зайздрасць, і што такое нядобразычлівасць калег па пісьменніцкім цэху. Аднак і тут адказ нібыта даўно асэнсаваны:

— Мне як кіраўніку абласной пісьменніцкай сябрыны якраз і належыць паводле абавязку ствараць сапраўднае пісьменніцкае асяроддзе, што я і імкнуся ўвесь час рабіць. А цяпер абставіны для гэтага — самыя спрыяльныя.

Маецца на ўвазе, безумоўна, усё большае праяўленне ўвагі да пісьменнікаў і іх творчасці з боку кіраўніцтва Беларусі. Заахвочванне літаратараў да стварэння сапраўды вартых кніг, якія маглі б стаць дапаможнікамі жыцця для сучасных чытачоў, — відавочнае.

— Ваш ідэал у літаратуры?

— Перш за ўсё самі творцы. Лепшыя. Сярод іх і тыя, каго ведаю толькі па творчасці, вядома, сучаснікі, з кім асабіста знаёмы і іду па жыцці. Іх адданасць, пошук і жыццёвыя ахвяраванні, без якіх не ствараецца сапраўдная літаратура, не дазваляюць быць безгалосым, слабым чалавекам.

Урэшце, назваўшы з тузін сучаснікаў-творцаў у якасці прыкладу, Уладзімір Уладзіміравіч дадае, што асабіста яму непрыемна, калі пісьменнік, сцвярджаючы нейкія прыярытэты ў кнігах, сам не адпавядае ім, не можа ўзняцца да ўзроўню станоўчых герояў уласных твораў.

Мяне прыцягвае некалі звыклае словазлучэнне "станоўчы герой". Некаторыя творцы сёння сцвярджаюць: літаратура, якая дзеліць герояў на "станоўчых" і "адмоўных" — бязбожна састарэла. Як і звычайны чалавек, персанаж не павінен складацца толькі са святла альбо толькі з цемры. Аднак бачна, што ў вызначэнне "станоўчы герой" Дуктаў укладае нейкі іншы, больш важны, больш глыбокі сэнс.

— Любы літаратурны сюжэт заўжды трымаецца на барацьбе дабра і зла, — кажа ён.

Тады зразумела: станоўчы герой той, які адстойвае пазіцыі дабра, адмоўны — яго апалагет. А слабасці, недахопы, характэрныя рысы персанажа, якія ператвараюць яго з манекена ў жывога чалавека, — гэта, безумоўна, у сучаснага творцы будзе, павінна быць.

— Характэрныя рысы героя ў мастацкай літаратуры часта звязаны з каханнем, якое "прыдумляе" для яго аўтар. А якое месца ў вашым жыцці і творчасці займае каханне?

— Мае два дзяды-чырвонаармейцы загінулі на фронце ў гады Вялікай Айчыннай вайны. І мне, крычаўляніну-гараджаніну, з дзяцінства даводзілася разам з бацькамі і старэйшым братам дапамагаць нашым бабулькам у вёсках нарыхтоўваць сена для каровак, секчы дровы, пасвіць радоўкі ўлетку. Бабулькам было цяжка спраўляцца адным — пасля вайны яны так і не выйшлі другі раз замуж. Кахалі загінулых мужоў… А наогул, каханне чалавек шукае па ўласным захапленні ў жыцці. Мне мае захапленне кнігай дапамагло звярнуць увагу на дзяўчыну такой роднаснай прафесіі, як бібліятэкар. Мы разам больш як трыццаць гадоў, маем сына, нявестку і дзвюх цудоўных маленькіх унучак, якім перадаём захапленне літаратурай…

Узняцца да ўзроўню сваіх лепшых літаратурных герояў у справах і ў асабістым жыцці — здаецца, Уладзіміру Дуктаву гэта сапраўды ўдалося.

Да 100-годдзя Максіма Танка

Пяць гадзін з Паэтам

Мікола СІСКЕВІЧ-НАРАЧАНСКІ,
фота з архіва аўтара

Вясной 1982 года рэдакцыя мядзельскай раённай газеты "Нарачанская зара" запрасіла мяне на працу. І адразу камандзіроўка была ў калгас, на радзіму Максіма Танка. У першамайскім нумары выйшаў мой фотанарыс "Жывых крыніц гаючы сок…" Пасля да 70-годдзя вялікага паэта "Нарачанская зара" падрыхтавала спецыяльны выпуск. На першай старонцы быў змешчаны партрэт Героя Сацыялістычнай Працы Максіма Танка, яго зварот да землякоў, а таксама прывітанне кіраўнікоў раёна да Яўгена Іванавіча.

М. Танк сярод моладзі.

Як цяпер бачу гэты нумар раёнкі. Пад партрэтам пісьменніка красаваліся радкі Якуба Коласа:

Максіма па прозвішчу Танка
Забыць я ніяк не магу.
Паэзія светлага ранку
І нашай зямлі калыханка
Квітнее ў яго мурагу.

Далей быў змешчаны артыкул пісьменніка Я. Садоўскага "Таленавітая ліра". Настаўніца В. Пястун напісала да гэтага дня свой роздум "Глыбокі след яго паэзіі". Пра жыццё і творчасць майстра слова гаварылася ў публіцыстычным нарысе "Народны паэт".

"Нарачанская зара" змясціла фотаздымак юбіляра з яго маці Домнай Іванаўнай, а таксама верш "Родная мова". Тут жа былі надрукаваны вершы Рыгора Барадуліна і Мечыслава Шавовіча, шмат іншых матэрыялаў і фотаздымкаў.

У час падрыхтоўкі нумара Яўген Іванавіч запрасіў мяне прыехаць на яго нарачанскую сядзібу. За пяць гадзін мне давялося пабыць у садочку каля хаты Максіма Танка, паразмаўляць з паэтам, разам палюбавацца возерам Нарач, сфатаграфавацца.

Тажы ж міжволі былі падказаны мне славутым земляком гэтыя радкі:

Ёсць на Нарачы адна затока.
Трапіў побач на свае сляды.
З далечы шчасліва-прагным крокам
Я ступіў, і вось бягу сюды.

Незабыўнае інтэрв'ю на беразе Нарачы.

Вольга ПАСІЯК

ЛіМ: 1947

Сусветнавядомую "Карміну Бурану" Вагнера, напэўна, ніколі не ўбачаць на сцэнах сваіх тэатраў жыхары Ізраіля. Геніяльны кампазітар, калі працаваў над шэдэўрам, нават уявіць не мог, што менавіта гэту музыку будуць асацыіраваць з асобай Гітлера. Прыцягнуць за вушы паралелі. Афарбуюць пранікнёную мелодыю новымі сэнсамі.

Дарэчы, многіх беларускіх творцаў таксама магла праследаваць нядобрая слава, якой пад сілу адбіць у аўдыторыі ахвоту нават згадваць іх імёны. Так, у далёкім 1947 годзе, калі Сталін быў безварыянтным кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР, на старонках савецкай прэсы актыўна ўсхвалялі дасягненні кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных, у склад якога былі ўключаны многія нашы пісьменнікі і кампазітары. Вось толькі рэальныя іх творчыя дасягненні зацьмяваліся навязанымі псеўдаадкрыццямі і штучнай шэдэўральнасцю.

Сярод іх Аркадзь Куляшоў. Вяршыняй яго творчасці называлі вершы, прысвечаныя "роднаму бацьку Сталіну":

Зірні на рысы твару дарагога,
Як я, ты зразумееш зноў і зноў,
Што гэта бацька родны,
У якога
Шмат на вяку загінула сыноў.
Яму за сына кожнага асобна
Балела сэрца ў часы нягод.
(ЛіМ, 1947, 11 студзеня).

Такая атмасфера творчых дасягненняў акружала і другога беларускага літаратара Міхася Лынькова. Не, яму не прыпісвалі бяздумнае пакланенне сталінскаму рэжыму, але, калі верыць прэсе, лепшае, што зрабіў гэты пісьменнік, "*паказаў у сваіх апавяданнях, як новы, самы дэмакратычны сацыялістычны лад, глыбока пранік у побыт савецкіх людзей, выявіў творчыя сілы народа, абумовіў сабою самыя выдатныя рысы ў характары савецкіх людзей: самаахвярнасць, гераізм, вернасць абавязку, сціпласць і маральную чыстату*" (ЛіМ, 1947, 11 студзеня).

Наступны нумар газеты — новае вядомае прозвішча. Праз дзесяцігоддзі мы ганарымся творчасцю Заіра Азгура, які падарыў другое, няхай і гранітнае, жыццё многім легендарным асобам. Але тады, у далёкім 1947-м, толькі і заставалася, што праяўляць штучнае захапленне створанай скульптарам групы "Ленін і Сталін — арганізатары Савецкай дзяржавы…" Дый творчыя планы яго здаваліся не самымі багатымі: "*Да 30-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі ён мяркуе стварыць новую работу: "І. В. Сталін — Генералісімус Савецкага Саюза*" (ЛіМ, 1947, 18 студзеня). Такое выпрабаванне давялося прайсці і мастаку Івану Ахрэмчыку. "*Асаблівую ўвагу бярэ хвалюючая паводле зместу карціна "Паседжанне ЦК ЦП(б)Б у г. Лёзне пасля трансляцыі на радыё выступлення І. В. Сталіна… Так і адчуваецца, калі глядзіш на карціну, што бальшэвікі Беларусі на заклік правадыра адказваюць гатоўнасцю весці няшчадную барацьбу з ненавісным фашысцкім зверам да поўнага яго знішчэння і выгнання з роднай зямлі*" (ЛіМ, 1947, 18 студзеня).

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА САВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ БЕЛАРУСІ І КІРАЎНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ САВЕЦЕ МІНІСТРАЎ БССР

№ 1 (607) | Субота, 22 сакавіка 1947 года. | Цана 50 кап.

XII Пленум ЦК КП(б) Беларусі

Інфармацыйнае паведамленне

Выдатнымі творамі сустрэць 30-ую гадавіну Вялікага Кастрычніка

Да 30-годдзя Кастрычніка

Песня аб шчасці

Работнікі мастацтва Беларусі да веснавой сяўбы

ЗВАРОТ КАЛЕКТЫВА БЕЛАРУСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА ДРАМАТЫЧНАГА ТЭАТРА ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ ДА ЎСІХ РАБОТНІКАЎ МАСТАЦТВА БЕЛАРУСІ

Новыя пастаноўкі Бабруйскага тэатра

Да выстаўкі самадзейнага мастацтва

Крыўдна і за іншага таленавітага мастака Міхаіла Керзіна, які захапляўся рэльефам і медальёрным мастацтвам, што "*дапамагло яму працаваць над стварэннем медалёў, у тым ліку над медалём Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі*" (ЛіМ, 1947, 25 студзеня). Вось толькі ці такія мары творцы падчас натхнення?

Творчасць Петруся Броўку таксама ацэньвалася аднабакова: "*У вялікага паэта нашага часу В. Маякоўскага П. Броўка вучыцца рэвалюцыйнаму пафасу, размаху і смеласці. Ён імкнецца таксама ўявіць сабе будучыню, канчатковую перамогу светлых ідэалаў комунізма*" (ЛіМ, 1947, 18 студзеня). Аналагічная сітуацыя і з Максімам Танкам: "*Ён як бы адчуваў ужо сябе грамадзянінам вялікага Савецкага Саюза, і з гэтай вышыні разглядаў і ацэньваў усе з'явы, што адбываліся навокал*" (ЛіМ, 1947, 18 студзеня).

Але сапраўднай загадкай гэтага перыяду стаў Кандрат Крапіва. Ці то яго геніяльнасць аказалася не па зубах савецкай ідэалогіі, ці то яго творчасць здавалася больш свабоднай, праўдзівай і, што не менш важна, цікавай у любыя часы. Калегі пісьменніка спявалі яму дэфірамбы кшталту: "*Вы ствараеце вартую свайго народа савецкую літаратуру*" (ЛіМ, 1947, 22 лістапада). У сваю чаргу крытыкі ўзнімалі творчасць "пякучкі Крапівы" да ўзроўню эталону: "*Узросшы на вялікіх традыцыях сатырычных пісьменнікаў мінулага Крылова і Салтыкова-Шчадрына, ён стварае ў беларускай літаратуры савецкую сатыру, якая шчыльна звязана з перадавымі ідэямі сучаснасці і служыць барацьбе за перамогу над знешнімі і ўнутранымі ворагамі, за перамогу новай комуністычнай маралі*" (ЛіМ, 1947, 25 студзеня). Скептычныя савецкія крытыкі ацанілі кампазітара Анатоля Багатырова: "*Пасля сканчэння кансерваторыі ў 1937 годзе кампазітар праз два гады прынёс у тэатр оперы і балета партытуру сваёй першай оперы "У пушчах Палесся" па аповесці Якуба Коласа "Дрыгва". Опера з'явілася буйнейшай творчай перамогай кампазітара і вартай падзеяй у мастацкім жыцці Беларусі*" (ЛіМ, 1947, 25 студзеня). І сапраўдныя аматары музыкі не маглі не прызнаць, што пры ўсёй атмасферы саветызаванасці першая сольмінорная сімфонія Багатырова "*з'ўляецца яркім сведчаннем таго, як вялікі лірычны талент кампазітара ў спалучэнні з тэхнічным майстэрствам накіраваў яго на правільны шлях стварэння твораў манументальных форм*" (ЛіМ, 1947, 24 мая).

І, зразумела, нельга не сказаць пра Якуба Коласа, іменем якога таксама нямала спекулявалі правадыры сталінскага мастацтва: "*Залатое жыццё прынесла народам Расіі Вялікая Кастрычніцкая Социялістычная рэвалюцыя. Якуб Колас сустрэў яе паэмамі "Новая зямля" і "Сымон Музыка", якія былі пачаты яшчэ да рэвалюцыі і з'яўляюцца самымі выдатнымі творамі паэта*" (ЛіМ, 1947, 1 лютага).

Час расставіў акцэнты так, як было наканавана лёсам. І рэальнасць ужо неаднойчы даказвала простую ісціну: сапраўдная творчасць праходзіць выпрабаванне часам, сацыяльнымі ўмовамі, зменай пакаленняў прыхільнікаў. На шчасце, сёння музыка Багатырова, творы Крапівы і дасягненні іншых творцаў не навяваюць нам успаміны пра блок камуністаў і беспартыйных. Нас уражвае веліч скульптурнай кампазіцыі Азгура на плошчы Якуба Коласа ў Мінску, і ў памяці ўсплываюць поўныя натхнення радкі: "Мой родны кут, як ты мне мілы…". І ад іх патыхае не камуністычнай прапагандай, а сапраўднай душэўнай цеплынёй.

Арыгіналы выдання прадстаўлены Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі

Спадчына дэтэктываў мінулага

Дзяніс МАРЦІНОВІЧ

У Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі адбылася прэзентацыя навуковага выдання "Археологическое наследие Беларуси", а таксама іншых найноўшых даследаванняў археолагаў, што пабачылі свет у выдавецтве "Беларуская навука".

Цікавасць да археалагічнай спадчыны ўзнікла на землях Беларусі ў канцы XVIII ст. А ўжо ў наступным стагоддзі адбываецца фарміраванне адпаведнай навуковай дысцыпліны. З таго часу айчынныя даследчыкі шмат зрабілі для вывучэння свайго краю. Наспела неабходнасць абагуліць зробленае, што і было ажыццёўлена ў выданні "Археологическое наследие Беларуси", якое выйшла пад навуковай рэдакцыяй дактароў гістарычных навук Аляксандра Кавалені, акадэміка-сакратара Аддзялення гуманітарных навук і мастацтваў НАН Беларусі, і Вольгі Ляўко, загадчыка Цэнтра гісторыі даіндустрыяльнага грамадства Інстытута гісторыі.

Як адзначыў на прэзентацыі дырэктар Інстытута гісторыі Вячаслаў Даніловіч, за апошнія гады ў археалагічнай навуцы Беларусі адбыўся сапраўды прарыў. З'яўленне "Археологического наследия Беларуси" — адно з яго сведчанняў. Кніга адкрываецца ўводным артыкулам, у якім прадстаўлена гісторыя беларускай археалогіі. Асноўную частку складае матэрыял, што раскрывае багацці нашых зямель — ад глыбокай старажытнасці да канца XVIII стагоддзя. Кожны помнік мае навукова-даведачны апарат.

Да імпрэзы супрацоўнікі бібліятэкі арганізавалі выстаўку "Археалогія Беларусі: вытокі і сучаснасць", якая складалася з двух раздзелаў. У першым, "Археалогія ад першабытнага да Новага часу", былі прадстаўлены выданні і дакументы, у якіх адлюстраваны этапы станаўлення беларускай археалогіі як самастойнай галіны навукі. Адно з самых ранніх выданняў — "О курганах в Литве и Западной Руси" (1865) Канстанціна Тышкевіча. У другім раздзеле наведвальнікі змогуць убачыць артэфакты з фондаў Археалагічнага музея Інстытута гісторыі, знойдзеныя ў мінулым годзе падчас даследаванняў. Самыя старажытныя з іх, адшуканыя на Крывінскіх тарфянікавых стаянках, датуюцца IV — III тысячагоддзямі да н.э.

Выстаўка будзе працаваць у памяшканні бібліятэкі на працягу двух тыдняў. Што датычыць вынікаў працы "дэтэктываў мінулага" — так называла археолагаў Агата Крысці — з выданнем ужо можна пазнаёміцца ў чытальных залах і набыць у кнігарнях.

Вялікая аповесць пра маленькую жывёлінку

Аповесць Васіля Жушмы "Гарэза" яшчэ раз пераконвае, што зямля берасцейская багатая на таленты. У палескай глыбінцы ў Іванаўскай раённай газеце працуе чалавек, які віртуозна валодае словам. Тонкая душа, чулае сэрца, дабрыня і спагада, а яшчэ фанатычная любоў да роднай зямлі далі магчымасць Васілю Жушму напісаць вялікую аповесць пра жыццё маленькай жывёлінкі — вавёрачкі Гарэзы. Вы, шаноўны чытач, падумаеце, што я даю занадта высокую ацэнку не вядомаму асабліва журналісту раёнкі. Ды не, пішу чыстую праўду! Не верыце? Прачытайце твор і пераканаецеся самі.

Уладзімір СЕНЬКАВЕЦ

Ва ўступе да "Гарэзы" аўтар піша: "Не адзін раз прыходзіла думка напісаць пра вавёрку, расказаць пра яе жыццё, такое няпростае ў свеце дзікай прыроды. Але нешта ўвесь час стрымлівала, не давала ўзяцца за пяро, пакуль не прыйшла ідэя праз лёс адной вавёрачкі паказаць самыя розныя бакі жыцця беларускага лесу". З'яўленню аповесці папярэднічала доўгае карпатлівае вывучэнне пісьменнікам прадмета ўласных зацікаўленняў: было зроблена мноства фотаздымкаў, чарнавых накідаў. У прыватнай размове Васіль Пятровіч распавёў, што напачатку напісаў некалькі асобных лірычных мініяцюр пра паводзіны вавёрачкі, пасля яшчэ. З цягам часу з'явілася неабходнасць нейкім чынам аб'яднаць іх пад адной вокладкай. Так і атрымалася аповесць. "Але, — як падкрэслівае сам аўтар, — не зусім звычайная, а складзеная з асобных абразкоў-апавяданняў. Знітоўвае іх у адно цэлае пастаянная прысутнасць вавёрачкі".

Прамая кампазіцыя спрыяе лёгкаму ўспрыманню аповесці. Васіль Жушма знарок выбраў менавіта храналагічную паслядоўнасць аповеду, бо твор адрасуецца найперш дзіцячай аўдыторыі. З улікам узросту чытача пісьменнік то вавёрцы перадае ролю апавядальніка, то выступае з пазіцыі спецыяліста-біёлага або староннягa назіральніка. Развіццё дзеяння, такім чынам, падаецца з некалькіх пунктаў гледжання.

У аповесці "Гарэза" праблема аўтара заключалася ў выбары такіх пунктаў гледжання, якія маглі б раскрыць псіхалогію паводзін дзікай жывёлы. Васіль Жушма звярнуўся да прыкладаў з класічнай літаратуры, у якой падобныя героі сустракаюцца шматразова. Мы можам прыгадаць творы Рэдзьярда Кіплінга, Фенімора Купера, Джэка Лондана, Міхаіла Прышвіна, Эрнэста Сетона-Томпсана, Віталя Біянкі, Віктара Астаф'ева, Валянціна Распуціна, Віктара Карамазава, Алеся Жука, Алеся Наварыча і многіх іншых.

Рэдзьярд Кіплінг, напрыклад, у вобразе Рыкі-Цікі-Таві паказаў адначасова два бакі смелых учынкаў маленькага звярка: з яго ўласнага пункту гледжання — прыродное прызначэнне мангуста знішчаць змеяў, а з пункту

гледжання яго сяброў — жывёл і птушак, а таксама людзей — гераізм, самаахвярнасць у імя выратавання іншых жыццяў. Кіплінг вельмі пераканаўча малюе вобраз Рыкі-Цікі-Таві, надзяляе яго чалавечымі якасцямі, увасабляе ў ім не толькі спрыт і смеласць, але і сціпласць. Гэта выклікае ў чытача пачуццё сімпатыі да разумнай жывёлінкі, выхоўвае любоў да прыроды.

Аповесць Васіля Жушмы таксама характарызуецца адзначанымі якасцямі: яна адкрывае перад чытачом прыгожы свет прыроды. Але беларускага творцу цікавіць не адзін эпізод з жыцця героя, а само жыццё ў яго развіцці. Васілю Жушму ўдалося стварыць своеасаблівую кнігу беларускага лесу. Вобразная сістэма аповесці вельмі багатая і разнастайная. Героі твора выклікаюць розныя пачуцці. Слабейшым чытачы спачуваюць, да драпежных ставяцца неадназначна. Жывёльны свет розны — ён існуе паводле сваіх законаў. Мэта пісьменніка — паказаць яго праўдзіва. У аповесці шмат мініяцюр, у якіх распавядаецца пра драматычныя і нават трагічныя моманты ў жыцці насельнікаў лесу: адны гінуць у няроўнай бойцы з драпежнікамі, другія ад голаду ці холаду. Здавалася б, такія эпізоды непажадана ўключаць у кнігі для дзяцей, але тады карціны будуць аднабаковымі, не адпаведнымі рэчаіснасці. Падман ці недагаворанасць пакінуць пачуццё недаверу. Таму аўтар прытрымліваецца рэалістычнага падыходу. Вавёрка Гарэза жахаецца многаму, што бачыць, перажывае за раннюю смерць маладых жывёлінак, непакоіцца пра ўласны лёс: "Страта сястрычкі зрабіла малых настолькі асцярожнымі, як астатнія дарослыя суродзічы. А ў сэрцах пасяліўся страх"; "Жудаснай, халоднай смерцю дыхала цяпер прырода. Нядаўна ў хвойніку бачыла мёртвых каралькоў. Неверагодна схуднелых, маленькіх камячкоў. Учора на яе вачах у палёце замёрзла сінічка. Зляцела з галінкі, узмахнула крыльцамі раз-другі і ўпала на снег каляровай іскрынкай прама ля вавёрчынага дуба".

Кожная маленькая навела — цікавы эпізод знаёмства жывёлінкі з навакольным светам: "Дзень нараджэння", "Дзяцінства", "Урокі жыцця", "Што такое страх".

Васіль Жушма паклапаціўся пра тое, каб чытанне аповесці было захапляльным. Першыя водгукі на твор пацвярджаюць гэтую думку: "Васіль Жушма "Гарэзай" даказаў, што ён якраз з тых, хто бачыць і разумее прыроду па-свойму" (*У. Саламаха*); "У пісьменніка атрымалася дзівосная гісторыя пра лясных жыхароў і іх узаемаадносіны з чалавекам. Перадаць таямнічы свет роднай прыроды пад сілу толькі таму, хто яе вельмі любіць" (*А. Каткавец*); "Гэта была сустрэча са Словам. Ім, шчодра прапахлым водарам лесу, прагна ўпівалася душа, і, як крынічнай вадой у летнюю спякоту, ніяк не магла наталіцца. Жыватворнае Слова ўвасобілася ў аповесць «Гарэза»" (*І. Саломка*).

Слова ў Васіля Жушмы сапраўды адметнае. Яно настоенае на лясных зёлках, праніклівае і дакладнае, гаючае і ёмістае, насычанае сокам роднай зямлі. Яно сапраўдны інструмент, які ў руках майстра ажывае, стварае цуды, малюе, карыстаючыся словамі В. Бялінскага, "паэтычную рэчаіснасць". У гэтую рэальнасць хочацца ўваходзіць, пражываць побач з героямі, назіраць за іх паводзінамі.

Васіль Жушма не надзяляе сваю гераіню здольнасцю гаварыць і разумець чалавечае слова — яна ўспрымае людскую гаворку па-свойму: цераз інтанацыю, паводзіны, выраз твару і г.д.: "Дзяўчынкі пра нешта гаварылі. Іх словы даносіліся да вавёркі быццам здалёку. Адно ўсведамляла: цёплы і ласкавы тон дзявочых галасоў. А пяшчотныя іхнія рукі ціхімі дотыкамі, здавалася, абляганлі пакуты, прыносілі палёгку". Вобраз Гарэзы нагадвае вобраз мышаняткі Піка Віталя Біянкі. Абодва пісьменнікі сімпатызуюць сваім героям і жадаюць, каб і чытачы гэтак жа ставіліся да іх. Важнай умовай спагадлівых адносін да герояў-жывёл з'яўляецца, ці паверыць чытачы ў іх праўдзівасць. Пісьменнік, часта інтуітыўна адчуваючы гэта, не перанасычвае вобразы чалавечымі якасцямі.

Гарэза — жывёлінка вельмі дапытлівая. Гэта тлумачыцца найперш яе маладосцю. Яна ўсім цікавіцца і многаму здзіўляецца, але ўспрымае жыццё такім, якім яно ёсць. Спачатку ёю кіруе інстынкт, а потым і атрыманы досвед. Яна набывае здольнасць асэнсоўваць той ці іншы ўчынак, аналізаваць свае дзеянні.

Дынаміка аповеду пастаянна змяняецца: дзеянне разгортваецца то хутка, то запаволена, то напружана, то спакойна. Часта яно перанітоўваецца лірычнымі ўстаўкамі, у якіх пісьменнік выступае сапраўдным мастаком-пейзажыстам. Такія адступленні выконваюць ролю эмацыянальнага фону. Яны дапамагаюць раскрыць характар галоўнай гераіні, паказаць асаблівасці іншых персанажаў твора.

Узнімаецца ў аповесці і тэма дабра і зла. Паняцці гэтыя ёсць у соцыуме, дзікая ж прырода жыве паводле сваіх законаў. Але як толькі ў іх умешваецца чалавек, прыродная гармонія часта парушаецца — людзі пачынаюць дэманстраваць уласную сілу. Васіль Жушма прапагандуе разумныя, добразычлівыя адносіны да свету дзікай прыроды, якія паказвае на прыкладзе сям'і з вёскі. Аўтар нават не называе людзей па імёнах ці прозвішчах — яны проста людзі, таксама жывыя стварэнні, якія да братоў сваіх меншых павінны ставіцца адпаведным чынам. Такі матыў надае аповесці вялікі выхаваўчы патэнцыял, таму я цалкам згодны з чытачамі, якія рэкамендуюць уключыць твор у школьную праграму.

Ірына Саломка ў артыкуле "Слова з водарам лесу", гаворачы пра фінальную частку твора, дзе аўтар "не ставіць фінішную кропку: замест яе таямніча-загадкава раскашуе шматкроп'е", робіць акцэнт на прадуманы аўтарскі прыём, які "сімвалізуе невычэрпнасць, бясконцасць жыцця". З такой думкай нельга не пагадзіцца. Чалавек, якога В. Жушма называе ў аповесці гаспадаром, адпускае вавёрачку ў лес, дзе яна народзіць вавёрчаняt і дзе будзе вольнай.

«Сонца кошык промняў несла…»

Міхась ДАНІЛЕНКА

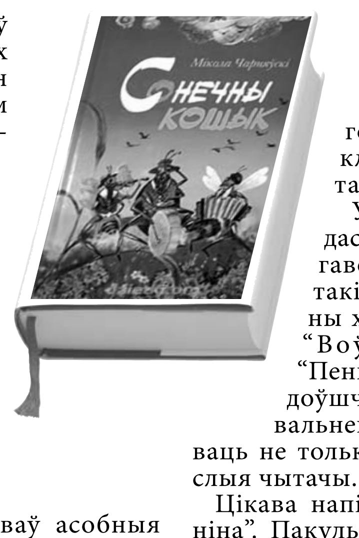
Без перабольшання скажу: калі толькі бярэш у рукі новую кнігу Міколы Чарняўскага "Сонечны кошык", міжволі адчуваеш светлую радасць. Не толькі ад каляровых малюнкаў Надзеі Барай і Алены Карповіч, але і ад паэтычных твораў, што складаюць яе. Зборнік адрасаваны маленькім чытачам, але, на маю думку, бацькі, дзядулі ды бабулі знойдуць у ім штосьці для сябе.

Мусіць, адна з галоўных прычын таго, што старонкі нібы выпраменьваюць святло і радасць, — гэта адсутнасць дыдактыкі, дакучлівых павучанняў, суровых папярэджванняў, а таксама жывая вобразная мова. Вось, напрыклад, верш "Хто такія Ж-жыл і Ж-жах". Мы сотні разоў бачылі па тэлевізары папярэджанні пра тое, як небяспечна дазваляць дзецям без нагляду "гуляцца" з запалкамі. Шчыра кажучы, рэклама тая ад частага паказу проста стала прывычнай. Не абмінуў гэтай, здавалася б, празаічнай тэмы і Мікола Чарняўскі. Аднак паэт адмысловa, па-свойму раскрыў яе. Пра "Ж-жыл і Ж-жах — братоў-гулёнаў" ён расказаў юным чытачам дасціпна і нечакана. Аказваецца:

Каб адлежацца ў цянёчку
І яшчэ каго даняць,
У запалкавым дамочку
Ж-жыл і Ж-жах
Кладуцца спаць.

Да пары лагодна, чынна
Спяць браты,
Навёўшы жах...
Здагадаліся, магчыма,
Хто такія
Ж-жыл і Ж-жах?

Калі чытаў і перачытваў асобныя вершы і казкі з кнігі "Сонечны кошык", мне чамусьці ўспомніліся даўнія часіны, калі я з вядомым паэтам Станіславам Шушкевічам, з якім блізка сябраваў, выступаў у родным Гомелі. Слухачамі былі не дзеці, а настаўнікі. Помніцца, Станіслаў Пятровіч чытаў вершы з толькі што выдадзенай яго кніжкі "Колькі кіпцікаў у кошкі". Мяне здзівіла, што жанчыны, якія не адзін год правялі ў школьных класах, прасілі: "Прачытайце, калі ласка, яшчэ..."

Упэўнены: шматлікія дасціпныя вершы, скорагаворкі, тым болей казкі, такія, напрыклад, як "Ласіны хутар і дзіва-камп'ютар", "Воўк-прадпрымальнік", "Пень-грыбнік", "Ліса-калядоўшчыца" ды іншыя з задавальненнем будуць перачытваць не толькі маленькія, але і дарослыя чытачы.

Цікава напісаны верш "Ліна і піяніна". Пакуль дзяўчынка Ліна "пакутавала" над нотнымі знакамі, пакуль не навучылася іх чытаць, пакуль "са скрыпам даваўся той ключ, што Скрыпічным назваўся", ад яе "брынкання" на піяніна пакутавалі ўсе блізкія. Таму ў канцы верша аўтар далікатна пытаецца ў чытача: "Ці стане піяністкай Ліна? // Спытайце лепш у піяніна".

І, вядома ж, нельга не ўтрымацца, каб хоць некалькі радкоў не працытаваць з верша, які даў назву кнізе. Сонца несла поўны кошык промняў, але "спатыкнулася над лесам, // кошык выпусціла з рук // — і рассыпаліся промні // па лістоце, // па траве…" Заканчваецца твор светла, аптымістычна:

Я прыбег у лес апоўдні —
Ён спявае,
Ён звініць...
Назбіраў збанок я поўны,
Ды не промняў,
А — суніц.

Ужо больш як паўстагоддзя я сачу за ўсім, што выходзіць з-пад пяра Міколы Чарняўскага. Шчыра радаваўся і радуюся яго творчай актыўнасці, шматграннасці яго літаратурнага майстэрства. Яго ўнёсак у нашу дзіцячую літаратуру заслугоўвае самай чыннай увагі, добрага слова. Таму ніколькі не здзівіўся, калі даведаўся, што "Сонечны кошык" вылучаны на атрыманне Дзяржаўнай прэміі. У мяне асабіста няма сумнення: гэтая кніга і яе аўтар сапраўды вартыя такой высокай адзнакі.

«Я не сумую — я жыву...»

Бываючы ў сваёй роднай Патапаўцы, за рэдкім выпадкам не зазірну ў Буда-Кашалёўскую цэнтральную раённую бібліятэку. Якраз падчас аднаго такога наведвання яе дырэктар Ірына Ахрэменка паказала зборнік вершаў Тацццяны Атрошанкі "Не я..." і з непрыхаваным гонарам сказала: "Наша зямлячка, з вёскі Вялікі Мох. Цяпер жыве ў Маладзечне, але нядаўна прыязджала на радзіму. Да нас заходзіла, кнігу падпісала".

Анатоль ЗЭКАЎ

Здавалася, пільна сачу за творчасцю землякоў: са школьных гадоў і да гэтага часу чытаю раённую газету "Авангард", з надзеяй знайсці "сваіх" вывучаю біяграфіі тых, хто выступае ў рэспубліканскім друку. Больш за тое, апошнія гады разам з Міколам Чарняўскім займаліся ўкладаннем пакуль што не выдадзенай анталогіі "Буда-Кашалёўшчына літаратурная" і, думалася, адшукалі ўсіх творцаў, нейкім чынам звязаных з раёнам.

А вось, як высветлілася, і не ўсіх. Цяпер разумею, чаму Тацццяна Атрошанка не патрапіла нам на вочы. Маладая паэтэса абмінула "Авангард", з прыступак якога звычайна стартавалі будучыя пісьменнікі з Буда-Кашалёўшчыны, не імкнулася яна асабліва і на старонкі іншых выданняў. Хоць падчас вучобы ў Гомельскім дзяржаўным універсітэце і дэбютавала вершам "Маладосць мая" ў шматтыражцы, аднак раскрыўся яе талент, калі па размеркаванні паехала ў Маладзечна, дзе неўзабаве пачала кіраваць пры гарадскім Палацы культуры літаратурным аб'яднаннем "Агмень".

У анатацыі да зборніка вершаў "Не я..." сцвярджаецца, што ён "своеасаблівая кропка адліку. Гэта прыхаванае паміж радкамі пытанне: "Ці сапраўдная тут я?" Або: "Калі не я, то хто?.." А ішчэ — гэта сапраўды не я. Гэта мае мроі, перажыванні, летуценні, якія хаваюць за сабой рэчаіснасць, якія выступаюць тут на першы план і яскрава ды дэталёва вымалёўваюць маю ўнутраную існасць, якая звычайна сарамліва хаваецца за ўяўнай абыякавасцю".

У першым жа вершы, што адкрывае зборнік і дае яму назву, Т. Атрошанка заяўляе:

У начы — дзявочы твар
І, здаецца, тыя ж рысы...
Ты пазнаў мае абрысы?
То не я, то цень-махляр...

Мы таксама не будзем атаясамліваць паэтэсу з яе лірычнай гераіняй, якой не сядзіцца на месцы; яна гулліва сваволіць і часам нават дражніцца, распаляючы адпаведныя пачуцці ў тых, хто побач і каго прымушае падпарадкоўвацца правілам яе гульні. Яна не прыніжаецца, нічога не вымольвае для сябе і, нават калі агортвае сум, горда выгукае:

Я не сумую — я жыву
У свеце сноў, падмане мрояў...

Я называю — не заву
Сваю самоту
белым птахам...
Я тут...
Я ёсць пад зорным дахам...
Я не сумую... Я жыву...

Паэзія Т. Атрошанкі, выпеставаная "пад зорным дахам", абыходзіць жыццёвыя мітрэнгі і бытавыя няўладзіцы, быццам караблі рыфы; яна не столькі земная, колькі нябесная. Доказам таму — і ўлюбёнае паэтэсай слова "неба", на якое нярэдка абапіраецца яе радок, а то і ўвесь верш: "Стары мастак, згубіўшы нешта ў небе, // Душою маляваў жанчыну-восень..."; "Я хварэю зімой, // Калі неба ад снегу дрыжыць..."; "Палон кахання нам даецца з неба, // Каб некага ў палон жыцця вяртаць..." Сама ж паэзія для яе — ратунак: "Заглянула ў маю душу — // І самоты маёй не стала..."

Вершы, сабраныя ў кнізе "Не я...", насамрэч аптымістычныя; нават калі радкі пранізаныя сумам, у іх няма безвыходнасці, а ёсць пошук сябе і выйсця з тых абставін, у якія патрапляе лірычная гераіня, але тым не менш не расчароўваецца, не апускае рукі, а дзейнічае і спадзяецца на лепшае. Яна верыць: "Раніца прачнецца ціха, // І засне твая самота". І нават калі знікаюць надзеі, яна выгукае: "Я хачу безнадзейна ў вырай, // Каб з табой быць заўсёды побач..." А гэта ўжо, калі казаць па праўдзе, не так і "безнадзейна". Тым больш чытаючы прызнанне: "Апынаюся каралевай, // Калі побач іду з табой..."

Лірыка Т. Атрошанкі імпануе яшчэ і сваёй нешматслоўнасцю. Паэтэса запрашае чытача думаць, разважаць, здагадвацца. Невыпадкова амаль усе яе творы заканчваюцца не звычнай кропкай, а недамоўленым шматкроп'ем. Такая недасказанасць надае вершам своеасаблівы каларыт, а падчас і інтрыгуе: а што можа адбыцца яшчэ пасля ўжо сказанага?

Адно засмучае: у імкненні дагадзіць рытміцы паэтэса часам празмерна вольна абыходзіцца з "ў" складовым і нескладовым, парушаючы тым самым правілы арфаграфіі і збіваючы гукавы лад радка: "У радасці і у журбе // Сумуе сэрца пра цябе..."; "З тым адыходзім мы у вечнасць..."; "Бадзяга-вецер ўдаль самоту зносіў..." і г.д. Варта было б пазбавіцца і цяжкіх для вымаўлення спалучэнняў зычных "з" і "с" кшталту "горыч з свежасцю", "з светам матчыных вачэй", "з здагадкай той"... Але агрэхі гэтыя — справа, як кажуць, выпраўляльная.

Зрэшты, уласна вершы займаюць толькі трэціну кнігі. Астатні аб'ём склалі тэксты песень, музыку да якіх напісалі і вядомыя беларускія кампазітары А. Атрашкевіч, У. Буднік, Л. Захлеўны, У. Сарокін, і менш вядомыя, сярод якіх і сама паэтэса. Было б добра, каб побач змяшчаліся і ноты. Але, як кажуць, "гэта ўжо іншая гісторыя..."

Літаратурная спадчына народнага пісьменніка Беларусі Івана Шамякіна ўражвае. Ахапіць яе ўвагай у поўным аб'ёме складана, таму некаторыя бакі творчасці застаюцца неразгледжанымі. Адным з іх з'яўляецца драматургія, адрасаваная перадусім чытачу малодшага ўзросту.

Дзеці аднаго дома

Анатоль ТРАФІМЧЫК

Да такіх твораў І. Шамякін звяртаўся нячаста. Аднак аўтарскае стаўленне да ўзнятай у іх праблематыкі вылучаецца сур'ёзнасцю. Так, у гераічнай драме "Дзеці аднаго дома" (1967) І. Шамякін паказаў, як дзеці ствараюць партызанскі атрад і самаадданна змагаюцца з захопнікамі. І хаця ён не імкнуўся ўпрыгожыць ход падзей, увасобіўшы драматызм становішча, стварыўшы палкія характары, усё ж у творы вельмі адчувальны наіўны рамантызм.

Нашмат больш удалай у мастацкім плане аказалася драма "Экзамен на восень" (1974), галоўным (хаця і не цэнтральным) персанажам якой з'яўляецца былая партызанка Ульяна Паўлаўна. Яна ствараe вакол сябе аўру чалавекалюбства і спагадлівасці. Тамаш, яе сын, знаходзячыся на парозе дарослага жыцця, расчароўваецца ў гэтым свеце, бо бачыць толькі адзін яго бок — хцівасці, прагматызму, якім кіруюцца многія. Драматызм абвастраецца тым фактам, што сыны Ульяны Паўлаўны — прыёмныя. Фармальна ад сур'ёзных памылак Тамаша выратоўвае брат Радзіён, які адкрывае яму вочы. Да гэтага ў Тамаша да жыцця і блізкіх былі ў асноўным прэтэнзіі, ён памятаў пра свае правы, а цяпер яму нагадалі пра абавязкі. Аднак фактычна, як слушна заўважае С. Лаўшук, сям'я, грамадства і гэты свет трымаецца на такіх людзях, як Ульяна Паўлаўна. І. Шамякін сродкамі літаратуры паказаў, як жыццё парадніла народных па крыві людзей і на чым менавіта грунтуецца чалавечнасць. Мараль п'есы тым самым заўочна супрацьпастаўляецца ідэі драмы А. Камю "Непаразуменне", у якой даказваецца, што сваяцтва не ўратоўвае ад пантрагічнай экзістэнцыяльнай самоты і людскога непаразумення (у творы А. Камю маці і дачка, не пазнаўшы сына / брата, з карыслівай мэтай забіваюць яго). Доля рацыі, безумоўна, прысутнічае ў французскага пісьменніка, аднак у сутнасці гуманізму закладзеныя інтэнцыі да "сусветнай любові" (дарэчы, выраз таго ж А. Камю), іншая справа, што яны носяць ідэальны характар і на практыцы, як ілюструе п'еса І. Шамякіна, не ажыццяўляюцца з такой лёгкасцю, як хацелася б.

Звярнуўся пісьменнік і да формы "малой" драматургіі, якая тым часам губляла папулярнасць. Камедыя І. Шамякіна "Баталія на лузе" (1972) крытыкуе выхаванне, якое атрымаў у сям'і Юрка. Маці вучыць яго быць дысцыплінаваным, прышчапляе прагматызм у сяброўстве і каханні, адвучваючы ад шчырасці, хоча, каб яму жылося лягчэй, часта за кошт іншых. Пісьменнік на канкрэтным, абгрунтаваным прыкладзе паказвае, да чаго прыводзіць такая "палітыка": Юрка і маці застаюцца адны — такія "сябры" нікому не патрэбныя. Аўтар не прымушае іншых персанажаў п'есы смяяцца і кпіць з прыстасаванцаў — апошнія з-за сваіх псіхалагічных установак і поглядаў на паводзіны ў соцыуме самі сябе заганяюць у камічнае становішча.

Нягледзячы на прыналежнасць да жанру камедыі, "Залаты медаль" (1979) жыццёвыя пытанні вырашае ў дастаткова драматычным ключы. Маладых герояў п'есы чакае выпрабаванне, жыццёвы экзамен "на сталасць, на чалавечую годнасць" (словы Ігара Паўлавіча, настаўніка літаратуры). Школьнікі-выпускнікі аказваюцца перад неабходнасцю маральнага выбару. Шакіраваныя несправядлівымі ўчынкамі дырэктара школы Шумілы, яны са шчырасцю юнацкага максімалізму выказалі пратэст, які хоць і застаўся безвыніковым, але выявіў тэндэнцыі развіцця характараў, высокамаральнасць вучняў.

Паказальна, што гэты твор вучыць бачыць не знешнюю прыгажосць людзей, а перш за ўсё ўнутранае хараство. Найбольш яркім прыкладам выступае Жэня, якая ніколі не жыла для сябе, а заўсёды дбала пра іншых. Яраславу спатрэбілася пяць гадоў, каб зразумець, што шчасце хадзіла побач, што шчасце — не кан'юнктуршчыца Саша, а ціхая добрая Жэня, якая, нягледзячы на свой драматычны лёс, не зрабілася чэрствай. У дадзенай п'есе бачыцца наследаванне спецыфікі чэхаўскага характарастварэння, калі "драматург не вынаходзіць той ці іншы характар, навязваючы яму пэўны лад думак і рэгламентаў паводзін. Ён бярэ персанажаў проста з жыцця і выяўляе іх не ў нейкія ўнікальна-гераічныя, лёсавызначальныя моманты, а, бадай, у самыя празаічныя — шэрыя, будзённыя моманты, на арэне паўсядзённасці, якая якраз і з'яўляецца магутнейшым фактарам фарміравання тых ці іншых рысаў характару".

Неабходна адзначыць у названых п'есах пашырэнне творчага асэнсавання чалавечай псіхалогіі за кошт яе мастацкага адлюстравання на прыкладзе пэўных герояў. Унутраныя канфлікты, у прынцыпе, не характэрныя для дзіцячай драматургіі. Іх часам глыбокая латэнтнасць занадта складаная для ўспрымання. Таму характарастварэнне з прымяненнем унутранага канфлікту, такое папулярнае ў п'есах увогуле, не заўсёды знаходзіць увасабленне ў драматургіі для дзяцей, якая — у адрозненне ад прозы — не мае магчымасці з дапамогай такіх мастацкіх сродкаў, як разгорнутыя словы аўтара ці ўнутраныя маналогі, данесці ўсе тонкасці да чытача. Аднак І. Шамякін у п'есах, разлічаных на падлеткава-юнацкую аўдыторыю, не баяўся асвойваць гэтую тэрыторыю, падыходзячы з характэрнай для яго далікатнасцю да псіхалагізацыі характару, часта з прымяненнем мастацкай тэхнікі менавіта ўнутранага канфлікту.

Стварыўшы не так ужо і шмат п'ес для падрастаючага пакалення, тым не менш І. Шамякін і ў іх адзначыўся як пісьменнік-гуманіст хрысціянскага ўзроўню. Пры ўсім памкненні да высокамастацкага ўвасаблення творчай задумы, І. Шамякін перш за ўсё вучыць гэтаму гуманізму, эмпатыі, паказвае, што ўсе мы — "дзеці аднаго дома".

Захаваць чалавечнасць

Уладзімір Саламаха — празаік, крытык, публіцыст, эсэіст, яго пяру належаць кнігі прозы "На ўзмежку радасці", "Заўтра ў дарогу", "Цяпло чужога сэрца", "Прывід у скураным крэсле", "Напрадвесні", "Сусвет дабрыні", "Званыя і выбраныя" і іншыя. Па яго сцэнарыях зняты шэраг дакументальных і мультыплікацыйных фільмаў.

Апошнім часам вядомы беларускі пісьменнік, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь Уладзімір Саламаха радуе сваіх чытачоў надзвычай багатым творчым плёнам. Так, у серыі "Бібліятэка Саюза пісьменнікаў Беларусі" ў выдавецтве "Харвест" выйшла яго кніга "Утешь меня кривдой..." (2010), а ў рэдакцыйна-выдавецкай установе "Літаратура і Мастацтва" ў серыі "Лімаўскі фальварак" — "Лица и Лик" (2011). Усе творы апублікаваныя ў перакладзе з беларускай мовы.

У першы зборнік увайшлі аповесці "Разверзнись, земля", "Опознается личность мужчины", "Утешь меня кривдой..." і сем апавяданняў. У вострасюжэтных сацыяльна-псіхалагічных творах Уладзіміра Саламахі сутыкаюцца два прынцыпы адносін да жыцця: чалавечнасць і ваяўнічая бездухоўнасць. Аўтар прасочвае, як няпроста ў гэтым сутыкненні захаваць тыя лепшыя якасці, якія дазваляюць заставацца сапраўдным чалавекам.

Героі аповесцей, уключаных у другую кнігу, прадстаўляюць некалькі пакаленняў. Яны жывуць і дзейнічаюць у розныя перыяды нашай гісторыі. Так, у аповесці "...И нет пути чужого" паказаны людзі ваеннага пакалення. Перажыўшы нягоды, ліхалецце, маючы актыўную жыццёвую пазіцыю, цяпер яны вырашаюць найважнейшае пытанне: як ставіцца да тых, хто ніяк не праявіў сябе ў справе абароны Айчыны? Трэба адзначыць, што Уладзімір Саламаха — чалавек, які нарадзіўся і вырас пасля Вялікай Айчыннай вайны, — таленавіта і пераканаўча паказвае і ваенныя падзеі, і мірнае жыццё сваіх герояў. Шчырасць, праўдзівасць — характэрныя рысы яго твораў.

Героі аповесці "Лица и Лик" — нашы сучаснікі. Шафёр, чыноўнік новай хвалі, былая "прадажная" дзяўчына, ахоўнік сталінскага ГУЛАГа, "новы беларус"... Пісьменнік па-майстэрску перадае трагізм жыцця простых, шчырых і сумленных людзей. У час, калі сацыялізм рухнуў, на паверхню вылезлі розныя нягоднікі, якія ўзяліся ўладкоўваць жыццё на свой капыл. Нават дзяцей зачапіла сацыяльнае расслаенне ў грамадстве.

Майстар дэталі, Уладзімір Саламаха выдатна перадае душэўны стан сваіх герояў у той ці іншай сітуацыі. Усе яго творы аб'ядноўвае дамінуючая думка: толькі трывалы ўнутраны стрыжань дазваляе людзям у любой сітуацыі заставацца людзьмі.

Міхась КАВАЛЁЎ

Паэзія

Міхась Пазнякоў

* * *

Чым болей жыву, тым да вёскі бліжэй,
Тым болей імкнуся на лона прыроды,
Тым подых жытоў і лугоў даражэй,
Дзе болей святла, і цяпла, і свабоды.

Там дом пахіліўся бацькоўскі пусты,
І чэзнуць у садзе там яблыні, грушы.
На двор напаўзаюць ваўкамі кусты,
І плачуць бацькоў набалелыя душы.

Дадому часцей і жаданей лячу,
Як клін жураўліны з-за мора вясною,
Віны прад радзімай пазбыцца хачу
І болей ужо не развітвацца з ёю.

* * *

Гайдае ў хвалях ціхая рака
Гарлачыкаў усмешкі залатыя,
Пяшчотаю на крыльцах матылька
Трымцяць маленства згадкі дарагія.

Душу зноў перапоўніла любоў,
А сэрца замірае ад самоты.
Не трэба, луг, вярнуўся я дамоў,
Спявай і плач ты неспатольна потым.

Зноў на арэлях дзіўнага святла
Хачу на міг у казачныя сны я,
Яшчэ не адпалаў ва мне датла
Боль за грахі і горасці зямныя.

У мамінай хаце

Пустая... Калі ж адчыняю,
Матулін пагляд адчуваю:
Пяшчотліва, сонечна, чула
Мяне сустракае матуля.
І быццам запахне блінамі
І хлебам, як колісь у мамы.
Да печы, стала прыпадаю,
Нібыта яе абдымаю.

То перад сабою, то збоку
Яе чую ціхія крокі.
Прысяду, дзе мама сядзела.
Як хата яе пастарэла!

Але, як і мама, чакае,
Гасцінна штораз сустракае.
І значыць, яна не пустая,
Бо ласкай мяне атуляе.

* * *

У бацькоўскім веснім,
звонкім садзе
Пачынае сонца новы дзень.
Родны кут, які мне лёсам дадзен,
Я не забываю анідзе.

Харастом яго не наталіцца,
Ні мілотнай, шчырай цеплынёй,
У расстанні вабнай казкай сніцца,
Як магніт, прыцягвае вясной.

Прыязджаеш, зноў памаладзелы,
Акунешся ў сонечную ціш,
Зноў жыццё – нібыта аркуш белы,
Навакол даверліва глядзіш.
Сэрца перапоўніцца красою,
У душу ўсё вечнае ўбярэш,
І не будзеш ведаць супакою,
Покуль не схаваеш сум у верш.

Спявае жыта

Спявае жыта…
Чуйны вецер струны
Перабірае — майстар-адмыслоў.
І сонца грай, калосся пошум думны
У песні мілай чуецца ізноў.

Прыслухайся: у роўным спеве жытным
Пранізлівая дзіўная туга…
Кранае сэрца голас старажытны,
Вякоў мінулых тайная смуга.

Спявае жыта… Сэрцам прыхініся
І ты адчуеш трапяткой душой
Кліч жаўрука ў блакіце звонкіх высяў,
І водар хаты матчынай жывой.

У песні гэтай стройна-несціханай
Гучыць адвечны заклік маладых.
Спявае жыта прагай апантанай,
Святлом нас напаўняючы заўжды.

Спявае жыта… Большай асалоды
У родным полі і не можа быць.
Не страшныя ніякія нягоды,
Пакуль нам песня гэтая гучыць.

Надзея Парчук

Дазволь прычасціцца...

Зямля мая, ты мне — як маці,
А я твая — адна з раслін,
Адна травінка ў родным садзе
Ці мо ў бары — адна з ялін.

Тваёй пясчынкай быць у полі —
Прыму за шчасце, гонар я.
І не расстануся ніколі
З табою, родная зямля.

Я згодна быць тваёй расінкай —
У промнях сонца зіхацець,
Альбо — маленькай журавінкай
Ці хоць валошынкай сінець.

Зямліца, родная сяструца,
Будзь мне спагадаю ў жыцці,
Дазволь святыняй прычасціцца,
Каб светла ў вечнасць адысці...

* * *

Калі душа маўчыць,
Дык не спрабуйце сілай
Яе разгаварыць,
Прымайстраваць ёй крылы.

Бо гэта ўсё дарма:
Яна вас не пачуе,
Калі ў сабе сама
Тых крылаў не адчуе.

Як сонцава святло
Не можа быць абрысным,
Так штучнае нішто
Не назавецца існым.

* * *

Вітаю, блакітнае неба,
Рубінавы колер зары!
Мне большага шчасця не трэба,
Каб толькі да вас гаварыць.

Каб толькі вітаць мне свет белы,
Гаёк малады і бары,
Свой край, ад бяды ацалелы,
Каб толькі мне з ім гаварыць.

Каб толькі мне чуць жаваронка,
Што песняй заліўся ўгары,
Каб толькі з радзімай старонкай
Мне век па душах гаварыць...

* * *

Калі па-твойму, дружа мой,
Няма для радасці прычын,
Тады журботнаю парой
Давай з табою памаўчым.

І можа, можа ўсё-ткі нам
На зломе часу, збегу дзён,
Нібы далёкім мудрацам,
Жыцця адкрыецца закон.

А мо раскрыецца сакрэт,
Пашчасціць, можа, у жыцці —
Пакінуць людзям добры след,
Насеннем добрым узысці.

* * *

Сяджу я ціхенька між вамі
І моўчкі разважаю:
Як лёгка жыць паміж сябрамі,
Ў якіх душа жывая;

Якія мараў не сурочаць —
Заўсёды падтрымаюць,
Не скажуць здзекліва ў вочы,
Што наша хата — з краю.

* * *

Расчыні хутчэй акно, расчыні —
Той кранальнай і святой светлыні,
Што сыходзіць ад бяроз і нябёс,
Каб не сталася ў цябе горкіх слёз.

Каб паменела ў душы злой журбы,
Пра самоту і тлум ты забыў —
Павітайся хутчэй з белым днём,
Што расцвёў для цябе за акном...

Дэбют

Зміцер Баяровіч

Зміцер, студэнт 4 курса Інстытута журналістыкі БДУ, лічыць, што жыццё пабудавана на кантрастах, што ў дробязях хаваецца вялікае, у блізкім — далёкае, у прозе — вершы. І сапраўдная творчасць для яго існуе толькі разам з каханнем.

Крокус

мне снімся мы
ўжо штоноч:
вакно, расстанне, веткі
ў тваіх руках
ў тваіх руках —
кветкі.

наўсцяж дарог,
наўкола рэха
што мы адзін аднаму
знаёмыя,
знаёмыя,
знаёмыя.

і ты маўчыш
пад шум машын
грамчэй за ўсе машыны
трымаеш
у руках
шыпшыны.
мне не чакаць,
мне не чапаць
цябе. І зараз
у памяці маёй
твой зарастае адрас.

пастой вось так,
ў пустой мяжы,
— шапчу скрозь сон —
а потым —
бяжы,
бяжы
употай.

і чую я,
і чую як
твой рух, аўтобус.
апошні крок,
апошні крок —
крокус.

* * *

здавалася,
мы пахлі дымам
пажару, цяжару,
дакораў,
кпін
і нашыя не адчувалі
спіны —
спін

здавалася,
што нас ніколі
і не было на гэтае мяжы.
я таксама —
толькі пустач,
колы
і віжы.

здавалася
мне папяльшчам
твая знядоленая далонь —
здаваўся я
ў яе
расхрыстаны
палон

здавалася,
што ты так блізка,
што чутны
твой самотны смех,
і на зямлі
збялелы,
слізкі —
снег.

і ў баях,
дзе я быў тылам
кахання, што нагадвала вайну, —
здавалася,
мы пахлі
дымам
без агню.

* * *

Жаданне злоснае…
Ёсць яно, есць яно
мяне; ўва мне сядзіць
усё ў мане
ужо дарослага,
разлічваючы на маю сціпласць.

Жаданне простае:
вось так, у нядзелю:
узяць і затрымаць час,
і людзей,
каб не надыходзіла заўтра,
а было толькі "Yesterday".

Бы ў дзяцінстве
Мы грэнкі ямо,
з гарбатай.
Яно
— жаданне.
дурное,
лупатае
са мной за сталом
Грэнкі есць.

А за шклом:
кроплі,
кроплі,
кроплі.
Бы дзяцінства
Караблі —
Караблі —
караблі.

І гогат хлопцаў звонкі,
І звонку плач дзевак.
Усё, усё — добра:
заўтра — панядзелак.

Фота Дзмітрыя Гучанкі

Паміж Пушкіным і Купалам

Тое, што беларуская і руская літаратуры маюць шмат кропак судакранання, ужо даўно стала аксіёмай. Агульнасць гісторыі развіцця, генетычныя, тыпалагічныя сувязі, нарэшце, асабістыя знаёмствы, наследаванні, перайманні. Таму і міжнародная навуковая канферэнцыя "Беларуская і руская літаратуры: тыпалогія ўзаемасувязей і нацыянальнай ідэнтыфікацыі", што прайшла ў Інстытуце мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы НАН Беларусі, выклікала шчырую зацікаўленасць не толькі літаратуразнаўцаў, але і пісьменнікаў. Удзельнікамі навуковага форуму сталі даследчыкі літаратуры з Беларусі, Расіі, Польшчы, Украіны. Сярод іх — Любоў Турбіна. Вядомая паэтэса, кандыдат філалагічных навук, старшы навуковы супрацоўнік Інстытута сусветнай літаратуры імя А. М. Горкага Расійскай акадэміі навук, яна доўгі час жыла і працавала ў Беларусі. Таму, як ніхто іншы, добра адчувае адметнасці літаратурнага жыцця на памежжы беларускай і рускай культур.

Марына ВЕСЯЛУХА

— Падчас выступлення на пленарным пасяджэнні даследчык Анатоль Андрэеў звярнуў увагу на тое, што рускамоўная літаратура застаецца незапатрабаванай у Беларусі. У вас тут выходзяць кнігі, падборкі вершаў у часопісах, пераклады ў газетах…

— Калі прыняць за ўмову той факт, што літаратура запатрабавана сучасным грамадствам, то і я адчуваю сябе запатрабаваным аўтарам. Але часам здаецца, што грамадства жыве іншым. Калі я вучылася ў Літінстытуце, імёны пісьменнікаў былі на ўсіх на слыху, мы тэлефанавалі адно аднаму, паведамлялі пра публікацыі.

— Якія тэмы вы распрацоўваеце ў межах даследаванняў Інстытута сусветнай літаратуры імя А. М. Горкага РАН?

— Пішу пра беларускіх пісьменнікаў, якіх лічу асаблівa значнымі і вартымі таго, каб іх ведалі і не забываліся. Імёны многіх аўтараў з Беларусі раней былі на слыху ў Расіі. Час праходзіць, з'яўляюцца новыя творцы, але я хачу, каб былі ў поўнай меры ацэненыя тыя, хто гэтага сапраўды варты. Калі казаць пра вялікую тэму даследавання, то маю задумку пісаць пра літаратурны працэс

у Беларусі ў апошняй чвэрці XX ст.

— Важнае пытанне і зваротнай рэакцыі. Як ставяцца да беларускай літаратуры ў Інстытуце сусветнай літаратуры імя А. М. Горкага РАН?

— З вялікай цікаўнасцю. Хоць і ёсць розніца ва ўспрыманні розных аўтараў. Да прыкладу, Алесь Адамовіч — адзін з самых вядомых беларускіх пісьменнікаў у Маскве. За кошт таго, што ён многа пісаў па-руску. Але Максіма Багдановіча давodзіцца прадстаўляць ледзь не ўпершыню. З аднаго боку, тое, што можаш нарэшце пазнаёміць расійскую публіку з гэтай выбітнай асобай, — вялікае шчасце; але з іншага, даводзіцца пісаць пра такія рэчы, якія ўжо настолькі відавочныя, што іх нельга не ведаць. Атмасфера ў нас добразычлівая, і мне ўдаецца зацікавіць расійскага чытача новымі (для іх) імёнамі выдатных беларускіх аўтараў. Таму ёсць стымул добра пісаць пра пісьменнікаў, чыя творчасць мне асабіста надзвычай падабаецца.

— Існуе некалькі азначэнняў сусветнай літаратуры. Калі лічыць, што гэта сукупнасць лепшых дасягненняў аўтараў-прадстаўнікоў нацыянальных літаратур, то каго з беларускіх аўтараў вы ўключылі б у спіс сусветна значных?

— Я проста пералічу тых аўтараў, пра каго пісала асобныя работы. Янка Купала — шкадую, што нічога не паспела напісаць пра Якуба Коласа, — Максім Багдановіч, Янка Брыль, Міхась Стральцоў, цяпер пішу пра Алеся Адамовіча, запланавана праца па творчасці Івана Мележа. З сучасных празаікаў вылучыла б Андрэя Федарэнку. Яго мала ведаюць у Расіі, у той жа час кнігі Андрэя маюць сваю адметную мову, іх нават не хочацца перакладаць на рускую, чытаць толькі ў арыгінале.

— А ў цэлым, наколькі матываваны пераклад з беларускай на рускую мову?

— Гэта важнае пытанне, бо калі я ў сваіх работах выкарыстоўваю цытаты з беларускіх твораў, ёсць патрабаванне нават іх назвы перакладаць. А мне здаецца, пераклад і не патрэбен, проста людзі лянуюцца прачытаць і падумаць. Але добра заўсёды захоўваць і арыгінал, падаваць у варыянце білінгва. У Маскве ў 2003 годзе пабачыла свет анталогія беларускай паэзіі ў такім варыянце, я была яе складальнікам і магла паказаць сваё бачанне беларускай паэзіі. Перавага двухмоўнага выдання і ў тым, што чытач заўсёды можа звярнуцца да арыгінала, натуральна, што яго ўплыў мацнейшы за варыянт, з якім папрацаваў перакладчык. Але бывае і пераклад нядрэнны, ён не сапсуе ўражання.

— Ваша літаратурная кар'ера па сутнасці пачалася ў Беларусі. Кім сябе адчуваеце: беларускай ці расійскай пісьменніцай?

— У Маскве вельмі дапамагае, што за мной ёсць Беларусь. Там мяне ведаюць нямногія, тут больш чытачоў і прыхільнікаў маёй творчасці. Нават сёння дзяўчына падыходзіла і казала, што чытала мае вершы ў перакладзе на беларускую мову. Але ўсё маё жыццё — у Маскве. І нават калі я жыла ў Мінску, усё роўна сябе адчувала рускай, але лагодна, добра прынятай.

— Калі разважаць пра ўзаемадзеянне беларускай і рускай культур, яны саюзнікі ці праціўнікі?

— Для мяне вельмі важна, што нас злучае вера і пачуццё славянства. Я не лічу, што яны сапернікі, мы дапаўняем адно аднаго. Але з боку рускіх трэба павысіць павагу да беларускай культуры, з боку беларусаў — перастаць лічыць рускую культуру ўзурпатарам.

Прэзентацыя

О чём расскажут городские стены

Ольга ПАВЛЮЧЕНКО

Атлас архитектурных чертежей и рисунков Ю. Кишика "Градостроительное наследие Беларуси", выпущенный издательством "Вышэйшая школа", посвящён городу с древней историей, сложившееся ядро которого является общепризнанной архитектурно-художественной ценностью, — Гродно.

Как пишет в предисловии к книге Юрий Никодимович, "чтобы продвигаться вперёд в любой области культуры, одинаково важно найти перспективные тенденции и использовать прогрессивные традиции. И чем быстрее развиваются города Беларуси, тем полезнее извлекать из запасников времени уроки их богатого историко-архитектурного наследия". Для создания полной картины композиционных особенностей и преемственного формирования своеобразных городских структур основана серия изданий, первой ласточкой которой стала книга о Гродно. Архитектурный чертёж и рисунок — вот средства, с помощью которых история градостроительного искусства перестаёт быть описанием планировки и превращается в исследование всех составляющих городской структуры.

Разделы книги последовательно рассматривают каждый из наиболее существенных этапов исторической трансформации градостроительной структуры, прослеживаются их взаимосвязи, даётся краткая характеристика основных изменений и методов их изучения.

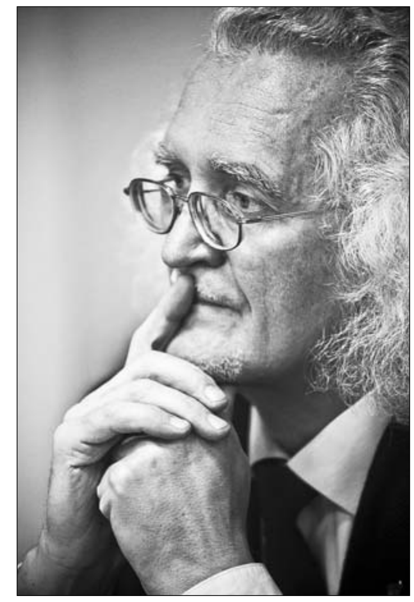
Гродно начинался с деревни-"овальницы", формировавшейся по оси торгового тракта, располагавшейся на небольшом выступе верхнего плато на левом высоком и сухом берегу Городничанки. О том, как менялся его облик с учётом удобства для оборонных, хозяйственных и религиозно-обрядовых целей, расскажет первый раздел "Планировочная структура долокационного города X — XV веков". Ансамблю средневекового Гродно XVI века посвящён второй раздел. Третий рассмотрит преемственность развития городского силуэта. И найдёт читатель информацию и о формировании объёмного, высотного построения города в XVIII веке, и о достижении системности рядовой застройки и композиционно-пространственных связей исторически сложившегося города в XIX — начале XX века, когда своеобразие облика Гродно было достигнуто за счёт

постоянного поиска характерных форм рядовых зданий, отбора и применения наработанных приёмов, с помощью которых архитекторы "лепили" город как художественное целое. Завершающий, 13-й раздел содержит проектные предложения по преобразованию городского ядра, захватывая 1970 — 2000 годы. В приложении дан перечень основных приёмов и методов графоаналитического исследования, использованных в пособии.

Книга будет интересна не только будущим архитекторам, но и всем, кто увлекается историей Беларуси.

У падтрымку чытання

Вольга ПАЎЛЮЧЭНКА,
фота Уладзіміра Нікалайчыка

Дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Уладзімір Пракапцоў:

«Любоў да кнігі мне прывіла маці»

Любоў да слова, да кнігі мне прывіла маці. Яна была настаўніцай пачатковых класаў, і ў хаце было шмат розных падручнікаў, кніг. Чытаць навучыўся да школы. Маці правярала да позняй ночы сшыткі, я сядзеў побач. Мне цікава было ўсё ведаць, чытаў усё запар. Таксама любіў размалёўкі ў дзяцінстве, размаляваў кніжку пра Айбаліта. Рабіў сценгазету ў школе. Рэпрадукцыі перамалёўваў, карціны нейкія. Прыносілі кнігі і суседзі — аграном і святар. Помню таўшчэзныя фаліянты ў зялёных пераплётах з каляровымі ўклейкамі: такія прыгожыя грушы, яблыкі.

Вёска падзелена ракой, на адным беразе — праваслаўныя, на другім — стараверы. Паколькі маці выкладала і ў тых, і ў другіх, я наведваў любую хату. У старавераў можна было ўбачыць старадрукі і прапаленыя лампадкай абразы.

З вялікім задавальненнем прачытаў кнігу "Каралева не здраджвала каралю" Анатоля Бутэвіча. У серыі "Славутыя мастакі з Беларусі" выступіў як аўтар. Тры тыдні працаваў над невялікім па аб'ёме рукапісам. Бялыніцкі-Біруля, 140-годдзе якога мы адзначаем сёлета, — мой любімы мастак, вельмі блізкі мне па духу, па філасофіі імпрэсіянізму. Дзякуй Богу і маім паплечнікам, гэтага беларускага генія сёння ведае ўвесь свет. Параўнальна нядаўна сталі вядомы яго магілёўскія карані. Гадоў праз пяць-дзесяць можна было б зрабіць вялікі фаліянт пра творчасць гэтага майстра — разам з нашымі даследчыкамі-мастацтвазнаўцамі.

Калі б давялося праілюстраваць кнігу? Вось драматургію ці які сур'ёзны твор — дакладна не. Выбраў бы любоўную лірыку. Музы паэта і мастака падобныя.

Teenbook

Чудаком быть веселее

Ульф Старк — шведский писатель. Родился в 1944 году в Стокгольме. Дебютировал в 1964 году как автор книг для взрослых. Первые произведения Старка для детей были напечатаны в 1975 и 1976 годах. В 1984-м решил полностью посвятить себя детской литературе. Его работы удостоены престижных премий. В 2000 году Международное жюри Премии Х. К. Андерсена отметило его заслуги особым дипломом.

Евгения ПАСТЕРНАК

Ульф Старк недавно приезжал в Минск и представлял свою новую книгу "Диктатор" для ребят младшего школьного возраста. Она вышла у нас на белорусском языке, и если вы не успели её купить, то можете совершенно официально и бесплатно скачать на сайте: http://bybooks.eu/

Это история о маленьком мальчике, которому кажется, что весь мир вращается вокруг него.

"Пакуль іншыя п'юць сок,
Дыктатар вучыць прыроду,
Што той належыць рабіць.
— Ляцець! — кажа ён сароцы.
І тая адразу ляціць.
— Хутчэй мітусіцца,
вы, мурашы!
Каменю ён грозна кажа: —
МАЎЧАЦЬ!
І той уміг замаўкае.
Пасля ён сядае,
Абапіраецца аб сасну.
Кіраваць — нялёгкая справа.

Думаю, многие родители узнают в главном герое своих маленьких и очень любимых диктаторов. Узнают и задумаются. А дети просто смеются над мальчишкой, который считает, что командует всем и всеми, а на самом деле готов превратиться в обезьянку ради того, чтобы его взяла за руку одна красивая маленькая девочка.

Я начала с этой книги Старка, потому что мне очень приятно, что один из известнейших детских писателей переводится на белорусский язык и приезжает к нам в гости. Жаль, что это скорее исключение, чем правило. Старк много издаётся в России, и там он известен скорее как подростковый писатель. И о его подростковых книгах я хочу вам рассказать.

Умеешь ли ты свистеть, Йоханна? — Москва: Самокат, 2005

В этой книге две повести.

"Сикстен" — повесть о взрослом десятилетнем сыне у не совсем взрослого тридцатилетнего отца. Отец — водитель автобуса, он очень хороший человек, прекрасный папа и любит своего ребенка. Но так случилось, что жена ушла к другому, и это выбило почву из-под его ног. Впрочем, может, он и раньше был таким рассеянным, мы не знаем…

Сломанную стиральную машину он разобрал. А у Сикстена кончилась чистая одежда. Но мальчику ужасно неудобно в очередной раз напоминать папе про то, что нужно починить машину, ведь папа расстроится. Поэтому Сикстен мужественно идёт в школу в мае в свитере и лыжных штанах. Он не боится того, что его будут дразнить. Вернее, этого он боится гораздо меньше, чем расстроить отца. (Ведь настоящие взрослые жертвуют своими интересами ради того, чтоб не расстраивать других.) На следующий день Сикстен стирает свою одежду в тазу.

Папа упорно не хочет замечать, что его сын уже вырос. А Сикстен не хочет его огорчать и подыгрывает ему. Только вздыхает порой: "Иногда с папой так сложно".

"Сикстен уже лёг спать, когда папа вдруг решает почитать ему на ночь. Он достаёт малышовую книжку-картинку про обезьянку, которая нравилась Сикстену лет в пять-шесть". Мальчику стал мал велосипед, и папа покупает ему новый. "Перед ним зелёный велосипед — как раз ему по росту. Но это не горный велосипед и не гоночный с многочисленными передачами. Это новенький блестящий девчачий велик. На седле красуется новенький шлем. Сзади на багажник прикреплён огненно-красный предупредительный знак, чтобы все автомобили объезжали.

— Ну как? — папа сияет не меньше велосипеда. — Ножной тормоз, сигнальный знак и щиток для цепи.

— Ага, вот только рамы нет.

— Это чтобы ты ничего себе не ушиб, если нога сорвётся с педали,— объясняет папа. — Ну, что скажешь?

— Спасибо, — тихо бормочет Сикстен.

Они отправляются в путь.

Папа едет за Сикстеном, и ему не видны слёзы, текущие по щекам сына". Сикстен держится, ведь настоящие взрослые стараются не отвлекать других по пустякам.

Трудно сказать, кто в этой семье главный. И отец, и сын изо всех сил делают вид, что счастливы, тщательно скрывая друг от друга и от самих себя свои чувства. Друг Сикстена Йонте предлагает выход: чтобы сделать отца Сикстена счастливым, нужно найти ему подружку. И примерно в одно и то же время папа нервно удирает от приглашённой ребятами женщины в кинотеатре, а Сикстен впервые целуется с девочкой.

— Откуда ты так хорошо знаешь, что надо делать, когда ждёшь в гости даму? — удивляется Эмма.

— Жизнь научила, — вздыхает Сикстен.

Как часто взрослые не видят, что их дети уже выросли… Как часто мы не понимаем, что наш крошечный сын и малышка дочка превратились во взрослых мужчину и женщину…

И как здорово, когда любовь и доверие в семье сильны и взрослые дети способны позаботиться не только о своём счастье, но и о счастье своих родителей. Так и получилось в повести "Сикстен", где десятилетний сын помог своему отцу почувствовать себя счастливым.

Вторая повесть "Умеешь ли ты свистеть, Йоханна?" — трогательная история о мальчике, который нашёл себе дедушку.

В скандинавской литературе в последнее время очень распространена тема единения старых и малых. Нежная любовь дедушек и внуков украшает многие современные книги. Эта же тема — одна из основных в лучшей, на мой взгляд, книге Старка.

Чудаки и зануды. — Москва: Самокат, 2008

Девочка Симона в начале книги — чуть ли не самое несчастное создание в мире. Мама забывает про её день рождения (впрочем, как всегда), они переезжают на новую квартиру, где будут жить с маминым другом, противным Ингве, и, вдобавок ко всем бедам, при переезде теряется любимая собака. Вернее, мама просто забывает пса на старой квартире. И вот представьте, что в этот момент приезжает дедушка, который сбежал из больницы, стащив у нянечки сапоги на каблуках, и заявляет, что приехал к ним умирать.

Кажется, что это последняя капля. Но именно приезд дедушки становится для Симоны светлым пятном в беспросветной жизни.

"Мы все исполнены силы, о которой знать не знаем, — говорит дедушка. — Словно море, кишащее рыбой".

Засыпая, Симона теперь слушает "звуки дедушкиной виолончели, похожие на храп Бога, которому снятся светлые сны".

Дедушке можно рассказать обо всём. Дедушка поймёт и утешит, даст мудрый совет. И он

никогда-никогда не будет над ней смеяться, в какую бы историю она ни влипла.

А у Симоны действительно потрясающий талант влипать в истории.

Кто ещё может погнаться за собственной собакой, на роликах сбить с ног старичка, при этом затормозить о сумку неизвестной тётеньки, нечаянно выдрать эту сумку у неё из рук и быть обвинённой в воровстве…

И это ещё цветочки.

В первый же школьный день молодая учительница в новой школе принимает Симону за мальчика.

Почему она промолчала сразу? Испугалась, что будут дразнить. Почему она молчала потом? Потому что чем дальше, тем сложнее признаться.

Так и живёт она в новом классе мальчиком Симоном. Покупает себе новую бесформенную одежду, дерётся и всячески доказывает, что она настоящий парень. В неё даже влюбляется первая красавица класса. Между ней и соседом по парте пробежала искра. Что это? Любовь с первого взгляда? Симону тянет к нему как магнитом, она не оставляет его в покое ни на минуту — задирает, провоцирует, не даёт проходу.

Очень трудно писать про подростковую любовь, потому что взрослому сложно вспомнить, как это бывает, когда изнутри разрывает от того, что чего-то хочется, но сам не знаешь, чего.

Симона ревнует. Но не понимает этого. Она вообще ничего

не понимает, слова вылетают помимо её воли, она не успевает сообразить, зачем она это делает, как уже притаскивает в класс уток или на спор кидается переплывать реку.

В глазах одноклассников она выглядит сумасшедшим сорвиголовой.

Дедушка объясняет Симоне, что весь мир делится на чудаков и зануд. Зануды правильные и пунктуальные. Они всегда точно знают, что надо делать и как это делать правильно. А чудаки… Чудаки раскрашивают мир разными красками. Чудакам живётся гораздо веселее, но и гораздо сложнее. Они находят для себя приключения, они совершают нелогичные поступки, они никогда не знают, что случится с ними завтра. Зато они способны на великие чувства.

Один из самых пронзительных моментов в книге — возвращение дедушки в дом, который он делил со своей женой. Она умерла 4 года назад, и до сих пор у него не хватало мужества туда приехать. И вот вернулся…

Там всё осталось как прежде. Недопитая чашка чая на столе и тапочки у дивана. Дедушка достаёт свою виолончель, и звучит музыка, которая преображает реальность, и вот уже всем кажется, что бабушка стоит рядом со своим мужем и аккомпанирует ему. Но волшебство разбивается вместе с разбитым дедушкиным инструментом. Он доиграл эту мелодию, он смог перелистнуть эту страницу своей жизни.

"Чудаки и зануды" — потрясающая книга. О нежности. О любви. О любви к маме, которая забывает про твой день рождения. О любви к сумасшедшему дедушке, который лучше всех на свете. О любви дедушки к умершей бабушке. О любви к своей собаке. О любви к жизни. О чистой любви девочки к мальчику и мальчика к девочке. И любви ко всем чудакам на свете, какими бы чудесатыми они нам не казались, и ко всем занудам, без которых мир тоже был бы несовершенен.

И это не все книги Ульфа Старка, вышедшие на русском языке. Есть ещё "Пусть танцуют белые медведи" — блестящая повесть о самом главном для подростков — о поисках себя. О том, что такое быть самим собой. "Маленький Асмодей" — сказка, а может, и философская притча о нелёгкой жизни сына князя Ада в преисподней. Почему нелёгкой? Да потому, что ребёнок "совершенно невозможен" — он послушный, тихий, внимательный, добрый. Отец им ужасно недоволен, а потому отправляет сына на землю…

И если вы ещё не знакомы с творчеством этого замечательного писателя Ульфа Старка, я вам даже завидую. У вас впереди такое удовольствие!

Азбука Морзе

Чэслава ПАЛУЯН,
Кацярына БЯДУЛІНА,
Вольга ПАЎЛЮЧЭНКА

— У Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры была прадстаўлена прэзентацыя першай часткі мультымедыйнай экраннай анталогіі "Хроніка культурнага жыцця Беларусі: творчыя партрэты дзеячоў культуры і мастацтва". Яна была створана ў межах Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі (на 2011 — 2015гг.)". Навуковы кіраўнік – кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт кафедры сацыякультурнай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Канстанцін Рэмішэўскі. Агульнапрызнана, што кіналетапіс павінен уваходзіць у спіс помнікаў і дакументаў, якія вывучаюцца даследчыкамі нацыянальнай культуры. Але даследаванні такога кшталту да нядаўняга часу насілі спарадычны характар, аналітычныя матэрыялы з'яўляліся рэдка. Прапанаванае выданне заклікана запоўніць гэты прабел. Яно ўключае фрагменты хранікальна-дакументальных фільмаў, выпускаў, а таксама сюжэты кінаперыёдыкі, створаныя пераважна беларускімі дакументалістамі. Адметнае месца адведзена эпізодам, звязаным з творчым жыццём у 1930-я гг. вядомых беларускіх пісьменнікаў — Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Танка і іншых. Галоўная мэта праекта — зацікавіць, навучыць і забяспечыць новай інфармацыяй пра развіццё культуры Беларусі і пра людзей, што вызначалі яе воблік. Асобныя звесткі, аб'яднаныя ў адзінае цэлае, даюць магчымасць па-новаму зірнуць на далёкае і зусім блізкае мінулае нашай краіны, як культурнае жыццё. Неабходна толькі, каб не было забыта ў гэтых традыцыях усё самае каштоўнае.

● Да 31 мая ў зале беларускай літаратуры Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі працуе кніжная выстаўка "Таямнічы і чароўны свет мінулага: Беларусь у легендах і паданнях". У экспазіцыі прадстаўлена больш як тры сотні дакументаў на беларускай, польскай і рускай мовах. Гэта здабыткі славутых фалькларыстаў П. Шпілеўскага, П. Шэйна, Д. Бохана, А. Сержпутоўскага, М. Федароўскага, матэрыялы пра легенды і паданні, з якімі звязана паходжанне гарадоў і мястэчак, а таксама знакамітых гістарычных мясцін. Можна тут пабачыць і кнігі, у якіх пісьменнікі даюць паданню і легендзе другое жыццё: фальклорныя сюжэты леглі ў аснову твораў Я. Баршчэўскага, А. Міцкевіча, Я. Купалы, К. Буйло, У. Караткевіча, А. Карпюка, Р. Баравіковай і іншых творцаў.

— Толькі ў мінулым годзе ў Расіі ў перакладзе на рускую апублікавана кніга англійскага пісьменніка і журналіста Аляксандра Верта "Пять дней в блокадном Ленинграде", напісаная 67 гадоў таму. Яна была забаронена ў Савецкім Саюзе па ідэалагічных прычынах. Аляксандр Верт нарадзіўся ў Расіі і жыў тут да рэвалюцыі. Ён стаў першым з замежных журналістаў, што наведалі Ленінград пасля прарыву блакады ў верасні 1943 г. За 5 дзён (з 25 па 29 верасня) ён пазнаёміўся з жыццём і працай людзей — ад афіцыянткі гатэля "Асторыя" да старшыні Ленгарвыканкама. І зразумеў, чаму горад не толькі не быў здадзены ворагу, але і прымусіў яго панесці сур'ёзныя страты. Кніга была выдадзена ў Лондане ў 1944 годзе. Выдаўцы папярэджваюць: сучасны чытач павінен быць гатовы, што з пункту гледжання сённяшняга дня ацэнкі многіх падзей і асоб могуць падацца неаб'ектыўнымі, але кніга А. Верта адлюстроўвае палітычныя і стылістычныя аспекты таго часу. Выданне змяшчае фотаздымкі сучаснікаў Верта і месцаў, якія ён убачыў. Каментарыі выдавецтва дапамогуць зразумець пэўныя месцы ў тэксце.

● Прэмію *Diagram* прысуджаюць англічане за самую бязглуздую назву кнігі. Ёй уганараваны такія выданні, як "Перспектывы 60-міліграмовых упаковак для тварагу на 2009 — 2014 гады" і "Пачніце з уласных ног, калі хочаце дакладнасці ў адносінах". У 2012 годзе прэмія дасталася кулінарнай кнізе жыхаркі Бангкока Саюд Дзівонг — гаспадыні кулінарнай школы. Выданне, якое ўбачыла свет у Аўстраліі, мае назву "Татуем з Пу" (*Cooking with Poo*). Пу — гэта мянушка аўтара, у перакладзе з тайландскага азначае "краб".

О людях и вампирах

Приближаются майские праздники, а с ними — дачный сезон, прогулки за городом, поездки в электричках и на машинах, да и просто тихие спокойные вечера на даче, далеко от городской суеты. Как приятно в такие моменты оказаться наедине с хорошей книгой. Представляем читателям "Кніжнага свету" новые издания, которые претендуют не только на роль случайного весеннего попутчика, но и доброго друга. Они увидели свет при участии ООО "Харвест".

Юзефа ВОЛК

Маркес-вдохновитель

Как связаны Беларусь и Колумбия? Нет, не только сериалами о страстной любви сборщиц кофе и владельцев кофейных компаний, но и литературой. Колумбийский писатель, лауреат Нобелевской премии по литературе **Габриэль Гарсиа Маркес** вдохновляет многих белорусских поэтов, прозаиков и музыкантов. К примеру, со знаменитым романом "Сто лет одиночества" критики сравнивают отдельные рассказы Сергея Календы, а музыканты фольк-панк-группы "Кашлаты Вох" называют Маркеса в числе писателей, оказавших наибольшее влияние на их мировосприятие. Поэтому выход мемуаров знаменитого колумбийца **"Жить, чтобы рассказывать о жизни"** — настоящее событие. И дело даже не в том, что это первое произведение автора, написанное после 1973 года и изданное легально в России (до этого в СССР действовал закон, предусматривавший свободный выпуск всех произведений, написанных до 1973 года), но и в подходе Маркеса к собственным мемуарам. Как их писать? Нужно ли быть честным с читателем? Можно ли искажать события, ссылаясь на плохую память?

Кажется, ответ автора кроется уже за эпиграфом к книге: "Жизнь — это не только то, что человек прожил, но и то, что он помнит, и то, что об этом рассказывает". Что бы ты ни сказал, что бы ни написал — это твоя жизнь, уже только потому, что сюжет, герои и события существуют в твоём сознании. Хорошая позиция. Правильная и выгодная для писателя. За эпиграф уже успели зацепиться некоторые критики и поспешили заявить: "В своей книге Габриэль Гарсиа Маркес вместо обещанных мемуаров представил роман в стиле "магического реализма". <…> …назвать эту книгу мемуарами вряд ли возможно: автор, улыбаясь, когда-то анонсировал описанные в ней события как "чистую правду, правду от Гарсиа Маркеса", и этим все сказано". Ну и что, что улыбался. Главное — продукт, текст, который в итоге получает читатель.

Я склонна верить Маркесу, он очень убедителен в роли не просто рассказчика, а того, кто рассказывает о событиях собственной жизни, пусть и с ухмылкой посматривая на слушателя-читателя. Даже если допустить возможность существования героев, образов из книги в реальной жизни — становится теплее на душе. Уж очень они симпатичны. Только мне?

Например, рассказчик пишет о себе так: "Скорее от недостатка, чем избытка вкуса, я стал предвосхищать моду: задолго до появления хиппи перестал бриться, отпустил усы, носил длинные, нерасчёсанные волосы, потёртые джинсы, рубашки в цветочек и сандалии паломника". Плюс ко всему — страстное желание стать писателем. Или описывает свою мать: "…за свои сорок пять лет она рожала одиннадцать раз… Она была в трауре по умершей матери, совсем поседела, в глазах, казавшихся из-за бифокальных линз слишком большими для её худого лица, было выражение испуга. Но романская красота, запечатлённая на свадебном портрете, хоть и отмеченная уже аурой осени, сохранилась".

А какие характеры! Например, дед главного героя, достаточно обеспеченный человек, легко относился к деньгам, но ездил в вагоне второго класса только в том случае, если с ним ехала какая-нибудь женщина из семьи. "И когда его спрашивали, почему он ездит в третьем классе, он отвечал:

— Потому что нет четвёртого". Он брился очень опасной бритвой, а когда они с ещё совсем маленьким Габриэлем плыли по Сьенага-Гранде, реке-мифе детства писателя, настроение вод которой было сложно предсказать, говорил: "Сьенагу не надо бояться, её надо уважать".

Да, действительно, иногда события книги переходят черту реальности и кажутся невероятными: ясновидящий попугай, предсказавший вторжение дикого быка в дом семьи Маркесов; танцующий сверчок, съеденный приятелем писателя на ужин; лицо умершего сенатора, привидевшееся в зеркале автору вместо собственного… Но здесь есть и аспекты, в реальности которых, думаю, сомневаться не стоит: политические кризисы, кровопролитные войны, журналистика, литература, секс, пьянки, нищета, первая слава...

Впрочем, зачем раскрывать все секреты книги, к тому же некоторые из них связаны с писательской кухней. Читайте, и всё увидите сами. А потом — будем вместе ждать очередных мемуаров, ведь "Жить, чтобы рассказывать о жизни" — только первая книга из задуманной писателем трилогии.

От вампиров — к голоду

Как ни крути, но пик популярности "вампирских" романов Стефани Майер уже остался в прошлом. Книги зачитаны, фильмы сняты, просмотрены и пересмотрены, актёры награждены и любовью почитателей вампиров нового поколения, и различными статуэтками. Но свято место пусто не бывает. И Стефани Майер уступает, или даже передаёт и лавры, и почёт, и славу **Сьюзен Коллинз**, а также серии её романов для молодёжи **"Голодные игры"**.

В успешности С. Коллинз, американской писательницы, автора многочисленных сценариев к детским телепрограммам и мультфильмам, книг для детей, сомневаться не стоит. Она доказала, что может пройти испытание славой. Ведь тираж первых двух романов трилогии "Голодные игры" превысил два миллиона экземпляров, а по первой книге уже снят фильм (вышел на экраны 22 марта 2012 года).

А история успеха такова. В сентябре 2008 года издательство *Scholastic Press* выпустило роман Коллинз **"Голодные игры"**, первую часть одноимённой трилогии. Вдохновением для сюжета выступили отчасти древнегреческие мифы о Тесее и Минотавре, а отчасти воспоминания отца Сьюзен, ветерана ВВС, о нищете, голоде и последствиях войны. Второй роман **"И вспыхнет пламя"** вышел в сентябре 2009 года, третий и заключительный — **"Сойка-пересмешница"** — 24 августа 2010 года. За 14 месяцев первые два романа трилогии были напечатаны полуторамиллионным тиражом. "Голодные игры" 60 недель возглавляли рейтинг самых продаваемых книг, а *The New York Times* включил Сьюзен Коллинз в список ста самых влиятельных людей 2010 года. Неплохо, правда?

Романы получили не только положительные отзывы читателей, но и признание коллег автора. Так, Стефани Майер в своём отзыве о первой книге трилогии пишет: "Я читала этот потрясающий роман, захлёбываясь от волнения и переживая за героев, а потом думала о прочитанном несколько дней". И даже великий Стивен Кинг подчёркивает, что "Голодные игры" — "…жестокий, талантливый, написанный с колоссальным драйвом роман, в котором напряжение нарастает с каждой страницей". Думаю, им можно верить и взять с собой на дачу книги о Китнисс и Пите.

Слово VS картинка

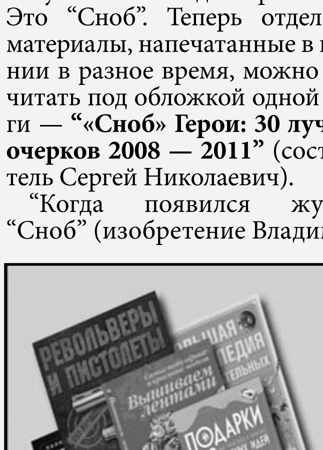
В глянцевых журналах, какой бы теме они ни были посвящены — мода, ведение домашнего хозяйства, развитие традиции волынки в отдельно взятой стране, — картинка всегда сражается со словом. Это неизбежно. Или авторы пишут недостаточно яркие материалы, поэтому их приходится компенсировать снимками, или редактор вступает в сговор с фотографом… Это, конечно, шутки, но… Есть глянцевый журнал, в котором точно не соблюдается правило господства визуального над вербальным. Это "Сноб". Теперь отдельные материалы, напечатанные в издании в разное время, можно прочитать под обложкой одной книги — **"«Сноб» Герои: 30 лучших очерков 2008 — 2011"** (составитель Сергей Николаевич).

"Когда появился журнал "Сноб" (изобретение Владимира Яковлева), вначале все удивились названию, — пишет Сергей Николаевич во вступительной статье к книге. — Ведь "сноб" — не очень хорошее слово. Потом восхитились трудоёмкостью, качеством и рукотворным дизайном, потом поразились неожиданной концентрированности мысли и новизне содержания, которых уже никто не ждал от глянцевого журнального формата… Потом привыкли, что существует издание, которое надо именно читать, а не лениво пролистывать, стоя в пробке или лёжа в ванной".

То, что журнал нужно именно *читать*, понять несложно. Слишком уж серьёзные темы, слишком солидные собеседники, да и авторы статей весьма талантливы. Но и про дизайн нельзя забывать. Он тоже впечатляет, не зря дизайнер "Сноба" Александра Кузнецова в 2012 году получила золото престижного *ADCR Awards* в номинации "Дизайн. Многостраничные издания".

За три года существования медиапроекта "Сноб" его героями становились политики, музыканты, историки, бизнесмены, художники, писатели, философы… Чьи-то имена у всех давно на слуху (например, Белла Ахмадулина, Иван Охлобыстин, Карл Лагерфельд, Марк Захаров, Наталья Водянова), кого-то журнал первым открыл для широкой публики. Но всех их объединяет одно: это люди, которые не боятся менять наш мир и меняться сами. Их судьбы, истории, уникальный жизненный опыт легли в основу книги "«Сноб» Герои: 30 лучших очерков 2008 — 2011".

Книгу — а в начале издания вы найдёте глянцевую вклейку с портретами героев — можно воспринимать на разных уровнях. Совмещение глянцевых фото с текстом, логика подбора материалов, вёрстка, дизайн, особенности каждого текста. Чем не учебное пособие для студентов-филологов и будущих журналистов? Но и как приятное чтиво на вечер и в дорогу она тоже отлично подходит. Ведь в ней — одно из последних интервью Беллы Ахмадулиной, материал о юном танцовщике Кирилле Кулише, а потом — и нелегальная писательница из Норвегии Мария Амели, и клоун Слава Полунин, и модель Наталья Водянова, и скрипач Гидон Кремер, и… Так незаметно можно добраться до последнего текста. И прочесть все 650 страниц!

ХАРВЕСТ HARVEST

Издательство «Харвест» — динамично развивающаяся компания, основана в 1991 году и открыта для сотрудничества со всеми желающими.

Издательство «Харвест»

выпускает КНИГИ всех жанров и направлений, которые распространяются как на территории Республики Беларусь, так и далеко за ее пределами. Это — книги ДЛЯ ДЕТЕЙ, ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ЛИТЕРАТУРА, **деловая литература**, издания ДЛЯ ДОСУГА, научно-популярные издания, ЭНЦИКЛОПЕДИИ, словари и многое другое. Кроме того, ООО «Харвест» **осуществляет оптовую торговлю книгами**.

220013, Республика Беларусь,
г. Минск, ул. Кульман 1/3, ком. 42.
Тел./факс: (017) 331-35-49,
тел. 209-80-53
E-mail: harvest_torg@tut.by
harvest08@mail.ru
natalipolojko@rambler.ru

Сведения о субъектах хозяйствования, имеющих специальное разрешение (лицензию) на осуществление издательской деятельности, по состоянию на 15 декабря 2011 года

Наименование лицензиата	Местонахождение лицензиата (юридический адрес)	Учетный номер плательщика (УНП)	Сведения о лицензии (№ бланка лицензии, дата и № приказа о выдаче)	Срок действия лицензии	Составляющие издательской деятельности: по тематическим направлениям
ЧИУП «ЛарХо»	220136, г. Минск, ул. Скрипникова, д. 48, кв. 90	191104853	02330/0548576, выд. 09.07.2009 № 78	09.07.2014	литературно-художественное
НПК «Тэхналогія»	220007, г. Минск, ул. Левкова, д. 19, комн. 19а	100008965	02330/055216, выд. 09.07.2009 № 78	09.07.2014	научное, научно-популярное, производственно-практическое, учебное, литературно-художественное, справочное
ИП Пунько П.И.	220112, г. Минск, ул. Я. Лучины, д. 4, кв. 204	100745456	02330/0552510, выд. 09.07.2009 № 78	09.07.2014	производственно-практическое, справочное
ИП Чернушевич А.Б.	220123, г. Минск, ул. Кропоткина, д. 112, кв. 72	191100184	02330/0548600, выд. 09.07.2009 № 78	09.07.2014	справочное
ООО «ЛАЗУРАК»	220036, г. Минск, ул. Р. Люксембург, д. 143, оф. 5а	100409723	02330/0548544, выд. 26.06.2009 № 8.2	26.06.2014	научное, научно-популярное, производственно-практическое, литературно-художественное, справочное, издание для досуга
ЧУП «БЕЛФАКСИЗДАТГРУПП»	220030, г. Минск, ул. Мясникова, 70, оф. 621, пом. 18	100896378	02330/0552926, выд. 09.07.2009 № 78	09.07.2014	научно-популярное, литературно-художественное, справочное, издание для досуга
УО «Белорусский государственный университет физической культуры»	220020, г. Минск, пр. Победителей, 105	100007545	02330/0548582, выд. 09.07.2009 № 78	09.07.2014	научное, научно-популярное, производственно-практическое, учебное, справочное, издание для досуга
ООО «Техностройконтроль»	220068, г. Минск, ул. Л. Карастояновой, д. 32, пом. 14, комн. 19	190703931	02330/0548553, выд. 26.06.2009 № 8.2	26.06.2014	производственно-практическое
ООО «Мэджик»	220013, г. Минск, ул. Я. Колоса, д. 21, пом. 3	100207388	02330/0552969, выд. 09.07.2009 № 78	09.07.2014	производственно-практическое, справочное, издание для досуга
НП ООО «ИКСЕЛЕНТ»	220005, г. Минск, пр. Независимости, д. 58, пом. 104	100181243	02330/0548550, выд. 26.06.2009 № 8.2	26.06.2014	справочное
ОО «Беларускі камітэт «Дзеці Чарнобыля»	220600, г. Минск, ул. Притыцкого, 46	100161847	02330/0552514, выд. 09.07.2009 № 78	09.07.2014	научное, научно-популярное, производственно-практическое
ООО «Издательский дом «Шевкале»	220005, г. Минск, ул. Гикало, д. 1, пом. 16, каб. 1	191226919	02330/0548589, выд. 09.07.2009 № 78	09.07.2014	справочное
ИП Герасимов В.Д.	211387, г. Орша, 3-й пер. Прогонный, д. 6	390399010	02330/0552513, выд. 09.07.2009 № 78	09.07.2014	учебное
СООО «СОЛВ-БИ»	220037, г. Минск, ул. Ботаническая, д. 5, корп. «А», офис 411	191077160	02330/0552525, выд. 15.09.2009 № 107	15.09.2014	издание для досуга
ЗАО «Лучи Софии»	220072, г. Минск, пр. Независимости, 66, ком. 77, 78, цоколь	100181866	02330/0552538, выд. 15.09.2009 № 107	15.09.2014	научно-популярное, литературно-художественное, духовно-просветительное
ООО «ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО»	223051, Минский р-н, п. Колодищи, ул. Минская, д. 5, к. 103	101316187	02330/0552543, выд. 15.09.2009 № 107	15.09.2014	справочное, издание для досуга
РЧУП «ЕВРОИНФО»	220038, г. Минск, пер. Уральский, д. 15, комн. 204	101137530	02330/0552534, выд. 15.09.2009 № 107	15.09.2014	справочное
ПЧУП «РИЗОНДИС»	220013, г. Минск, ул. Кульман, д. 1, корп. 13, эт. 2, комн. 17а	100668175	02330/0552544, выд. 15.09.2009 № 107	15.09.2014	производственно-практическое, справочное
РЧУП «Фокус-Группа»	220035, Минск, ул. Тимирязева, д. 65, оф. 203	190114980	02330/0552523, выд. 28.08.2009 № 10.4	28.08.2014	справочное
ООО «Точка»	231800, г. Слоним, ул. Комсомольская, д. 5	590718785	02330/0552531, выд. 15.09.2009 № 107	15.09.2014	справочное
НПЧУП «Аконда-групп»	н.п. Станьково, Дзержинский р-н, военный городок, казарма № 98/49	191099792	02330/0630707, выд. 15.09.2009 № 107	15.09.2014	научное, производственно-практическое, справочное, издание для досуга
ООО «Визарт студия»	220113, г. Минск, ул. Мележа, д. 1, каб. 1202	190890018	02330/0552968, выд. 15.09.2009 № 107	15.09.2014	научно-популярное, производственно-практическое, справочное, издание для досуга
ООО «Буклер»	220073, г. Минск, ул. Ольшевского, д. 22, пом. 3	191120928	02330/0552522, выд. 28.08.2009 № 10.4	28.08.2014	справочное, издание для досуга
ЧИУП «Зорны Верасок»	220040, г. Минск, ул. Некрасова, д. 20, пом. 21	191121488	02330/0552559, выд. 01.10.2009 № 113	01.10.2014	научное, научно-популярное, производственно-практическое, учебное, литературно-художественное, справочное, духовно-просветительное, издание для досуга
ИП Альхимович А.М.	220020, г. Минск, ул. Радужная, д. 4, кв. 283	100552802	02330/0552574, выд. 01.10.2009 № 113	01.10.2014	издание для досуга
РУП «Редакция «Белорусская лесная газета»	220121, г. Минск, ул. Матусевича, 23, к. 13-16	100804220	02330/0552562, выд. 01.10.2009 № 113	01.10.2014	научно-популярное, издание для досуга
ОАО «Красная звезда»	220073, г. Минск, 1-ый Загородный пер., д. 3	190184544	02330/0552569, выд. 01.10.2009 № 113	01.10.2014	массово-политическое, научно-популярное, производственно-практическое, справочное, издание для досуга
ЧУП «САМПО»	210605, г. Витебск, Московский пр., д. 120, комн. 1	300238699	02330/0552575, выд. 01.10.2009 № 113	01.10.2014	справочное, издание для досуга
РУП «Редакция журнала «Дело (Восток+Запад)»	220004, г. Минск, пр. Победителей, 11, комн. 711-713	101010006	02330/0552571, выд. 01.10.2009 № 113	01.10.2014	научно-популярное, производственно-практическое, справочное
ГУ «Национальный историко-культурный музей-заповедник «Несвиж»	222603, г. Несвиж, ул. Ленинская, 19	600207920	02330/0552579, выд. 01.10.2009 № 113	01.10.2014	справочное, издание для досуга
ИКУП «АГЕНТСТВО «МИНСК-НОВОСТИ»	220012, г. Минск, пер. Калининградский, 20а	101542412	02330/0552566, выд. 01.10.2009 № 113	01.10.2014	справочное, издание для досуга
ОО «Белорусская ассоциация «Конкурс»	220040, г. Минск, ул. Беды, д. 24, комн. 100А	101195383	02330/0552570, выд. 01.10.2009 № 113	01.10.2014	научно-популярное, учебное, литературно-художественное, справочное, издание для досуга
ООО «Геокомпания»	220141, г. Минск, пр. Независимости, д. 164, каб. 11	191120440	02330/0552618, выд. 17.11.2009 № 125	17.11.2014	справочное
ООО «ЛигатураПринт»	220018, г. Минск, ул. Бурдейного, д. 19, пом. 1А	191237284	02330/0552616, выд. 17.11.2009 № 125	17.11.2014	справочное, издание для досуга
РУП «Институт рыбного хозяйства» РУП «Научно-практический центр Национальной академии наук Беларуси по животноводству»	220024, г. Минск, ул. Стебенева, 22, комн. 19, 20	100035627	02330/0552614, выд. 17.11.2009 № 125	17.11.2014	научное, производственно-практическое, справочное
ИРУП «Журнал «Белорусское сельское хозяйство»	220030, Минск, ул. Кирова, д. 15, к. 336	190510826	02330/0552611, выд. 17.11.2009 № 125	17.11.2014	научно-популярное, производственно-практическое, справочное
УО «Минский государственный дворец детей и молодежи»	220053, г. Минск, Старовиленский тракт, 41	100686069	02330/0552620, выд. 17.11.2009 № 125	17.11.2014	справочное, издание для досуга
ЧУП «Редакция газеты "Юный спасатель"»	220088, г. Минск, ул. Захарова, 73А	190497250	02330/0552609, выд. 17.11.2009 № 125	17.11.2014	научно-популярное, литературно-художественное, справочное, издание для досуга
ОО «Беларускі саюз журналістаў»	220034, г. Минск, ул. Румянцева, 3	100124693	02330/0552642, выд. 17.11.2009 № 125	17.11.2014	производственно-практическое, литературно-художественное
ИП Федосенко Е.Н.	247760, Гомельская обл., г. Мозырь, ул. Гагарина, д. 55а, кв. 6	490621711	02330/0552652, выд. 04.01.2010 № 1	04.01.2015	производственно-практическое, издание для досуга
ЧИУП «Издательство «Спец-Адрес Европа»	220030, г. Минск, пл. Свободы, д. 23, оф. 116	191119290	02330/0630739, выд. 04.01.2010 № 1	04.01.2015	справочное
ООО «Издательский дом «Внешняя торговля»	220114, г. Минск, ул. Ваньковича, д. 20	100143264	02330/0552645, выд. 04.01.2010 № 1	04.01.2015	справочное
ООО «Харизма компании»	220090, г. Минск, ул. Кольцова, 19, пом. 3Н, комн. 2/3	191227798	02330/0552688, выд. 04.01.2010 № 1	04.01.2015	справочное, издание для досуга
ЧИУП «МедиаПаб»	220004, г. Минск, ул. Немига, д. 5, 3 эт., часть оф. пом. 14	190565748	02330/0003881, выд. 04.01.2010 № 1	04.01.2015	справочное
ИП Колос Д.Г.	г. Минск, пр. Независимости, д. 105, кв. 14	190556252	02330/0552654, выд. 04.01.2010 № 1	04.01.2015	научное, научно-популярное, литературно-художественное, справочное

Навінкі кнігавыдання

Айчынныя выданні, зарэгістраваныя Нацыянальнай кніжнай палатай Беларусі апошнім часам

АГУЛЬНЫ РАЗДЗЕЛ. НАВУКА І ВЕДЫ. ІНФАРМАЦЫЯ,. ДАКУМЕНТАЦЫЯ. БІБЛІЯТЭЧНАЯ СПРАВА. АРГАНІЗАЦЫІ. ПУБЛІКАЦЫІ Ў ЦЭЛЫМ

Агульныя пытанні навукі і культуры. Прапедэўтыка

Каталог инновационных проектов и разработок / Государственный комитет по науке и технологиям Республики Беларусь; [под общей редакцией И. В. Войтова]. — Минск: БелИСА, 2011. — 323 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-6874-21-8.

Ярмолович, М. В. Системные механизмы мотивации экономического обновления и формирования инновационной модели развития: научный доклад / М. В. Ярмолович; Минский столичный союз предпринимателей и работодателей. — Минск: Право и экономика, 2011. — 30 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-011-6.

Дакументацыя. Друк у цэлым. Аўтарства

Гісторыя беларускай кнігі: у 2 т. / пад агульнай рэдакцыяй М. В. Нікалаева. — Мінск: Беларуская Энцыклапедыя, 2009–2011. — ISBN 978-985-11-0480-8 (у пер.).

Т. 2: Кніжнасць новай Беларусі (XIX–XXI стст.) / М. В. Нікалаеў [і інш.; навуковыя рэдактары тома: В. В. Антонаў, М. В. Нікалаеў]. — 2011. — 435 с. — 2000 экз. — ISBN 978-985-11-0599-7.

Інфармацыйныя тэхналогіі. Вылічальная тэхніка

Клинчева, М. И. Табличный процессор MS Excel 2010: учебно-методическое пособие: [для студентов] / М. И. Клинчева; Частный институт управления и предпринимательства. — Минск: Частный институт управления и предпринимательства, 2011. — 74 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-6971-39-9.

Кобяк, И. П. Защита информации в вычислительных сетях: учебно-методическое пособие для студентов учреждений, обеспечивающих получение высшего образования по специальности «Вычислительные машины, системы и сети» / И. П. Кобяк; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники. — Минск: БГУИР, 2011. — 85 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-488-796-8.

Криштопова, Е. А. Криптография и охрана коммерческой информации: методическое пособие для студентов специальности 1-40 01 02 «Информационные системы и технологии (в экономике)» заочной формы обучения / Е. А. Криштопова; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники, Институт информационных технологий, Кафедра информационных систем и технологий. — Минск: БГУИР, 2012. — 140 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-488-578-0.

Липницкий, С. Ф. Основы гипертекстовых технологий: учебно-методическое пособие: [для студентов / Липницкий Станислав Феликсович, Степура Людмила Васильевна, Шибут Марина Станиславовна]; под общей редакцией С. Ф. Липницкого; Государственное учреждение образования «Институт подготовки научных кадров Национальной академии наук Беларуси», Кафедра информатики и вычислительной техники. — Минск: Институт подготовки научных кадров Национальной академии наук Беларуси, 2011. — 71 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-6820-17-8.

Оскерко, В. С. Компьютерные информационные технологии: учебное пособие для студентов высших учебных заведений по экономическим специальностям: в 3 ч. / В. С. Оскерко, З. В. Пунчик. — Минск: БГЭУ, 2011– — ISBN 978-985-484-797-9 (в пер.).

Ч. 2: Базы данных и знаний. — 2011. — 226 с. — 2500 экз. — ISBN 978-985-484-786-3.

Основы защиты информации и управления интеллектуальной собственностью. Практикум: учебно-методическое пособие для студентов учреждений, обеспечивающих получение высшего образования по специальностям 1-98 01 02, 1-45 01 01, 1-45 01 02, 1-45 01 03 / [Л. М. Лыньков и др.] ; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники. — Минск: БГУИР, 2011. — 92 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-488-493-6.

Петровский, А. А. Быстрое проектирование систем мультимедиа от прототипа / Ал. А. Петровский, А. В. Станкевич, А. А. Петровский. — Минск: Бестпринт, 2011. — 410 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6873-40-2 (в пер.).

Силаев, Н. В. Методы решения задач информатики: пособие для студентов математического факультета специальностей 1-02 05 05-01 Информатика. Иностранный язык (английский), 1-02 05 03-02 Математика и информатика, 1-02 05 03 Математика / Н. В. Силаев, З. Н. Силаева; Брестский государственный университет им. А. С. Пушкина. — Брест: БрГУ, 2011. — 62 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-473-803-1.

Современные офисные технологии. Microsoft Windows XP. Microsoft Office 2007: учебно-методическое пособие / [И. В. Брезгунова и др.]; Государственное учреждение образования «Республиканский институт высшей школы». — 2-е изд. — Минск: РИВШ, 2011. — 162 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-500-507-1.

Телекоммуникации: сети и технологии, алгебраическое кодирование и безопасность данных = Telecommunications: networks and technologies, algebraic coding and data security: материалы Международного научно-технического семинара (Минск, январь – декабрь 2011 г.) / [редколлегия: В. Ф. Голиков и др.]. — Минск: БГУИР, 2011. — 88 с. — Часть текста параллельно на русском и английском языках. — 85 экз. — ISBN 978-985-488-834-7.

Кіраванне. Менеджмент

Альбом форм организационно-распорядительных документов с комментариями: (на основе унифицированных форм документов Унифицированной системы организационно-распорядительной документации) / Департамент по архивам и делопроизводству Министерства юстиции Республики Беларусь, Белорусский научно-исследовательский институт документоведения и архивного дела; [составители: А. Е. Рыбаков, А. Н. Сукач, Е. В. Шумская]. — Минск: БелНИИДАД, 2011. — 194 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-6733-61-4.

Володько, О. М. Практикум по развитию креативности менеджеров: [для студентов] / О. М. Володько. — Минск: Право и экономика, 2011. — 169 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-042-0.

Инструкция по делопроизводству в Национальной академии наук Беларуси / Национальная академия наук Беларуси; [авторы-разработчики: Ф. И. Волынец, В. И. Кириченко]. — Минск: Беларуская навука, 2011. — 216 с. — 330 экз. — ISBN 978-985-08-1340-4 (в пер.).

Карпенко, Е. М. Инновационный менеджмент: ответы на экзаменационные вопросы: [для студентов вузов] / Е. М. Карпенко, С. Ю. Комков, В. М. Карпенко. — 2-е изд., переработанное и дополненное. — Минск: ТетраСистемс, 2012. — 220 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-536-252-5.

Менеджмент: методическое пособие для проведения практических занятий и деловых игр для студентов экономических специальностей БГУИР всех форм обучения / [А. К. Феденя и др.]; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственый университет информатики и радиоэлектроники, Кафедра менеджмента. — Минск: БГУИР, 2011. — 83 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-488-764-7.

Мойсак, О. И. Формирование логистической модели управления материальными запасами / О. И. Мойсак; под научной редакцией С. А. Пелиха. — Минск: Право и экономика, 2011. — 200 с. — 60 экз. — ISBN 978-985-552-012-3.

Оганезов, И. А. Производственный менеджмент: конспект лекций / И. А. Оганезов; [Частное учреждение образования «Минский институт управления»]. — Минск: МИУ, 2011. — 231 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-490-779-6.

Стандартызацыя прадукцыі, працэсаў, мер, вагаў і часу

Качур, С. А. Альтернативные подходы по оцениванию неопределенности измерения (на основании технического отчета EUROLAB, № 1/2007): методическое пособие / С. А. Качур; под общей редакцией Н. А. Жагоры; Белорусский государственный институт метрологии. — Минск: БелГИМ, 2011. — 65 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6726-46-3.

Ревин, В. Т. Автоматизация метрологических работ: учебно-методическое пособие для студентов учреждений, обеспечивающих получение высшего образования по специальности «Метрологическое обеспечение информационных систем и сетей» / В. Т. Ревин; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники. — Минск: БГУИР, 2011. — 64 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-488-803-3.

Цывілізацыя. Культура

Усовская, Э. А. Актуальные проблемы культуры XX века: пособие для студентов гуманитарного факультета, обучающихся по специальности 1-21 04 01 «Культурология (по направлениям)», направление специальности 1-21 04 01-01 «Культурология (фундаментальная)» / Э. А. Усовская. — Минск: БГУ, 2011. — 202 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-518-539-1.

Бібліяграфія і бібліяграфіі. Каталогі

Абрамов, С. С. Автобиографический очерк доктора ветеринарных наук, профессора Абрамова Семена Семеновича: (к 85-летию образования УО ВГАВМ) / Витебская государственная академия ветеринарной медицины. — Витебск: ВГАВМ, 2010. — 22 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-512-446-8.

Васильев Владимир Семенович: биобиблиографический указатель: (к 75-летию со дня рождения) / Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Гродненский государственный медицинский университет, Библиотека, Информационно-библиографический отдел. — Гродно: ГрГМУ, 2011. — 99 с. — 32 экз. — ISBN 978-985-496-861-2.

Здабыткі: дакументальныя помнікі на Беларусі / Нацыянальная бібліятэка Беларусі. — Мінск: НБ Беларусі, 1995– — ISSN 1726-5800.

Вып. 13 / [складальнікі: Л. Г. Кірухіна, К. В. Суша; рэдкалегія: Р. С. Матульскі (гал. рэд.) і інш.]. — 2011. — 242 с. — Частка тэксту на рускай мове. — 150 экз.

Кузьмич, Р. Г. Автобиографический очерк доктора ветеринарных наук, профессора Кузьмича Ростислава Григорьевича: (к 85-летию образования УО ВГАВМ) / Витебская государственная академия ветеринарной медицины. — Витебск: ВГАВМ, 2011. — 26 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-512-454-3.

Максимович, В. В. Автобиографический очерк доктора ветеринарных наук, профессора Максимовича Владимира Васильевича: (к 85-летию образования УО ВГАВМ) / Витебская государственная академия ветеринарной медицины. — Витебск: ВГАВМ, 2010. — 34 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-512-459-8.

Мікалай Пятровіч Кузьміч: Чалавек стагоддзя: біябібліяграфічны паказальнік / УК «Абласная бібліятэка ім. М. Горкага»; [складальнікі: Т. С. Філіпава, В. А. Гарбачэўская; пад рэдакцыяй: А. М. Мяснянкінай, Т. С. Кавенька]. — Брэст: Паліграфіка, 2011. — 51 с. — Частка тэксту на рускай мове. — 500 экз. — ISBN 978-985-6970-33-0.

«Народная асвета», выдавецтва (Мінск). План выпуску літаратуры, 2012 / УП «Народная асвета». — Мінск: Народная асвета, 2012. — 23 с. — Частка тэксту на рускай мове. — 700 экз.

Наумов, А. Д. Автобиографический очерк доктора биологических наук, доцента Наумова Александра Дмитриевича: (к 85-летию образования УО ВГАВМ) / Витебская государственная академия ветеринарной медицины. — Витебск: ВГАВМ, 2011. — 19 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-512-462-8.

Никитин, Ю. И. Автобиографический очерк доктора биологических наук, профессора Никитина Юрия Иосифовича: (к 85-летию образования УО ВГАВМ) / Витебская государственная академия ветеринарной медицины. — Витебск: ВГАВМ, 2011. — 9 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-512-463-5.

Платные услуги в бюджетном секторе белорусской экономики: аннотированный библиографический указатель / Витебская областная библиотека им. В. И. Ленина, Информационно-библиографический отдел; [составитель Н. И. Королева; редактор В. М. Овсянникова]. — Витебск: Витебская областная библиотека, 2011. — 40 с. — 10 экз.

Прудников, В. С. Автобиографический очерк доктора ветеринарных наук, профессора Прудникова Виктора Сергеевича: (к 85-летию образования УО ВГАВМ) / Витебская государственная академия ветеринарной медицины. — Витебск: ВГАВМ, 2011. — 45 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-512-464-2.

Рукапісы татараў Беларусі канца XVII – пачатку XX ст. з дзяржаўных кнігазбораў краіны: каталог / Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Цэнтральная навуковая бібліятэка ім. Якуба Коласа; [складальнікі: М. У. Тарэлка, А. І. Цітавец; рэдактар бібліяграфічных запісаў І. П. Гародка; рэдкалегія: Н. Ю. Бярозкіна і інш.]. — Мінск: Беларуская навука, 2011. — 219 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-08-1331-2.

Сергей Михайлович Зиматкин: биобиблиографический указатель к 60-летию со дня рождения / Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Гродненский государственный медицинский университет, Библиотека, Информационно-библиографический отдел; [составители: Е. С. Волкова, Е. А. Гирза; общая редакция: Л. С. Лукашевич]. — Гродно: ГрГМУ, 2011. — 103 с. — 32 экз. — ISBN 978-985-496-864-3.

Соколов, Г. А. Автобиографический очерк доктора ветеринарных наук, профессора Соколова Геннадия Александровича: (к 85-летию образования УО ВГАВМ) / Витебская государственная академия ветеринарной медицины. — Витебск: ВГАВМ, 2010. — 26 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-512-465-9.

Бібліятэчная справа. Бібліятэказнаўства

"Библиотека и политика открытого доступа к информации и знаниям», международные книговедческие чтения (7; 2011; Минск). Материалы VII Международных книговедческих чтений «Библиотека и политика открытого доступа к информации и знаниям», Минск, 10–11 ноября 2011 г. / [научный редактор Р. С. Мотульский]. — Минск: НБ Беларуси, 2011. — 332 с. — Часть текста на английском, белорусском и русском языках. — 200 экз. — ISBN 978-985-6879-59-6.

Даведачныя выданні агульнага тыпу. Энцыклапедыі, слоўнікі і г. д.

Большой белорусский энциклопедический словарь / [редколлегия: Т. В. Белова (главный редактор) и др.]. — Минск: Белорусская Энциклопедия, 2011. — 407 с. — 2200 экз. — ISBN 978-985-11-0602-4 (в пер.).

Мерфи, Г. Почему сопли зеленые?: [ответы на самые разные заковыристые вопросы] / Гленн Мерфи; [перевел с английского В. М. Боженов]. — Минск: Попурри, 2011. — 255 с. — 3500 экз. — ISBN 978-985-15-1451-5.

Выданні змешанага зместу. Зборнікі

Актуальные вопросы современной науки: сборник научных работ / Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный педагогический университет им. Максима Танка; [редколлегия: В. В. Бущик (отв. ред.) и др.]. — Минск: БГПУ, 2011. — 183 с. — Часть текста на белорусском языке. — 100 экз. — ISBN 978-985-501-973-3.

Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники (Минск). Научная конференция аспирантов, магистрантов и студентов (47; 2011). 47-я научная конференция аспирантов, магистрантов и студентов учреждения образования «Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники»: материалы конференции (Минск, 25–29 апреля 2011 г.) / [редколлегия: М. П. Батура (главный редактор) и др.]. — Минск: БГУИР, 2011. — 119 с. — Часть текста на английском и белорусском языках. — 50 экз. — ISBN 978-985-488-832-3.

Белорусский государственный университет (Минск). Научная конференция студентов и аспирантов (67; 2010). Сборник работ 67-й научной конференции студентов и аспирантов Белорусского государственного университета, 17–20 мая 2010 г., Минск: в 3 ч. / Белорусский государственный университет. — Минск: Издательский центр БГУ, 2011– — ISBN 978-985-476-910-3.

Ч. 1. — 2011. — 299 с. — Часть текста на белорусском языке. — 100 экз. — ISBN 978-985-476-911-0.

Минский государственный лингвистический университет. Научная конференция преподавателей и аспирантов (2011). Материалы ежегодной научной конференции преподавателей и аспирантов университета, 27–28 апреля 2011 г.: в 5 ч. / Министерство образования Республики Беларусь, Минский государственный лингвистический университет; [редколлегия: Н. П. Баранова (ответственный редактор) и др.]. — Минск: МГЛУ, 2011– — ISBN 978-985-460-453-4.

Ч. 3. — 2011. — 271 с. — Часть текста на белорусском языке. — 100 экз. — ISBN 978-985-460-457-2.

Ч. 4. — 2011. — 279 с. — Часть текста на белорусском языке. — 100 экз. — ISBN 978-985-460-464-0.

Наука – образованию, производству, экономике: материалы Девятой международной научно-технической конференции: в 4 т. / [редколлегия: Б. М. Хрусталев, Ф. А. Романюк, А. С. Калиниченко]. — Минск: БНТУ, 2011. — ISBN 978-985-525-808-8.

Т. 3. — 2011. — 441 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-525-809-5.

Т. 4. — 2011. — 469 с. — Часть текста на белорусском языке. — 150 экз. — ISBN 978-985-525-810-1.

Выданні для моладзі. Дзіцячая, юнацкая літаратура. Кнігі для самых маленькіх

Библия для детей: Священная История в рассказах для чтения в школе и дома / по тексту протоиерея Александра Соколова; [художник В. И. Волынец]. — Минск: Белорусская Православная Церковь (Белорусский Экзархат Московского Патриархата), 2011. — 223 с. — 9500 экз. — ISBN 978-985-511-415-5 (в пер.).

Вместе с Пущиком по Беловежской пуще: приключение начинается... / [автор идеи, концепция и текст, главный редактор: А. М. Суворов; фото: Д. И. Бернацкий и др.]. — Брест: Полиграфика, 2011. — 27 с. — 6000 экз. — ISBN 978-985-6970-31-6.

Ермакович, Д. И. Хочу все знать: большая детская энциклопедия: [для среднего и старшего школьного возраста / Ермакович Дарья Ивановна]. — Минск: Харвест, 2011. — 318 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-16-9136-0 (в пер.).

Живая природа: познавательная книга для детей / [составители: О. Захарова, Е. Рабион]. — Минск: Современная школа, 2011. — 80 с. — 5050 экз. — ISBN 978-985-539-326-0 (в пер.).

Иващенко, Л. А. Леша в стране дорожных знаков: книжка-раскраска / Л. А. Иващенко. — Минск: Элайда, 2011. — 14 с. — 2000 экз. — ISBN 978-985-7019-02-1.

Мороз, Г. К. Правила эти – помните, дети!: [о пожарной безопасности]: для детей дошкольного возраста / Г. К. Мороз, С. Ю. Филипенко. — Мозырь: Белый Ветер, 2011. — 8 с. — 99 экз. — ISBN 978-985-538-451-0.

Преподобная Мария Египетская / [пересказал для детей Велько Александр Владимирович]. — Минск: Белорусская Православная Церковь (Белорусский Экзархат Московского Патриархата), 2011. — 20 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-511-448-3.

Преподобный Серафим Саровский / [пересказал для детей Крупин Владимир Николаевич]. — 2-е изд. — Минск: Белорусская Православная Церковь (Белорусский Экзархат Московского Патриархата), 2011. — 16 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-511-451-3.

Святая великомученица Варвара / [пересказал для детей Велько Александр Владимирович]. — Минск: Белорусская Православная Церковь (Белорусский Экзархат Московского Патриархата), 2011. — 20 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-511-450-6.

Святая мученица Татиана – покровительница студенчества / [пересказал для детей Велько Александр Владимирович; иллюстрации Лады Леденевой]. — 3-е изд. — Минск: Белорусская Православная Церковь (Белорусский Экзархат Московского Патриархата), 2011. — 16 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-511-449-0.

Святой великомученик Димитрий Солунский / [пересказал для детей Велько Александр Владимирович]. — 2-е изд. — Минск: Белорусская Православная Церковь (Белорусский Экзархат Московского Патриархата), 2011. — 16 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-511-447-6.

Святые мученицы Вера, Надежда, Любовь и София / [пересказал Велько Александр Владимирович]. — 3-е изд. — Минск: Белорусская Православная Церковь (Белорусский Экзархат Московского Патриархата), 2011. — 20 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-511-408-7.

Прадам кнігу:

Пётр Семинскй. Серебряная сватья. — Гродно, 2010.

Тэл. 8 (017) 260-75-29.

КУПОН

Для бесплатного частного объявления

Информация не для печати:

Ф.И.О. заказчика ____________________

Адрес: ____________________ Тел.: __________

Разборчиво заполните, вырежьте и отправьте на адрес редакции: 220034, г. Минск, ул. Захарова, 19.

Телефоны для справок: 284 66 71, 284 66 73

Чытальная зала

Дзядулевы хітрыкі

У аповесці Алеся Якімовіча пра школьныя гады “Як дзядуля ў прыметы верыў”, што ўбачыла свет у выдавецтве “Народная асвета” ў гэтым годзе, вы пазнаёміцеся з хлопчыкам Пілiпкам. Ён скончыў шосты клас, не вельмі, праўда, паспяхова. Тата з мамай прывозяць яго на лета ў вёску да дзядулі Ігната, які абяцае ім, што ўнук з гэтага дня пачне чытаць кніжкі. Як гэта атрымаецца, калі асаблівага жадання ў Піліпкі няма, а навокал такое хараство — лес, рэчка, ды яшчэ і сябар Андрэйка побач? Да ўсяго дзядуля паабяцаў мабільнік купіць, толькі калі наважыліся ў горад па падарунак, чорны кот дарогу перабег. А пасля жанчына з пустым вядром трапіла насустрач. Пакуль пачакалі, каб з поўным вярнулася, спазніліся на аўтобус.

Дзядуля ў прыметы верыць! І гэта ў наш час! Канечне, трэба старога ратаваць. Каб даказаць яму, што прыметы не абавязкова збываюцца, хлопчыкі вырашаюць наўмысна іх арганізоўваць, а потым выдумляць нешта такое, каб вельмі пашанцавала. Напрыклад, падпусціць чорнага ката, а пасля наладзіць добрую рыбалку. Знайшлася і кніжка, у якой усё пра рыбіны звычкі распісана, што любіць, чаго не любіць. Наступную кніжку прыйшлося вывучаць, каб зрабіць самім тэрмометр, калі дзядулю раптам пачало “калаціць”. Выпадкова ў ёй знайшоўся і рэцэпт прыгатавання цукерак, што аказаліся лепшымі за лекі. Чаго толькі не было ў куфры з кніжкамі! Хлопчыкі навучыліся і яечню смажыць без агню, і разумець гусіную мову, і грунтоўна патлумачыць, чаму вочы холаду не баяцца, а чалавек з цяжарам на спіне нахіляецца ўперад. З дапамогай рупара нават злодзея напалохалі, які наважыўся дошкі красці. Карацей, ёсць пра што расказаць Піліпку ў сачыненні на тэму “Як я правёў лета”. У ім абавязкова будзе такі сказ: “У тое лета я не сумаваў”. І яшчэ: “Калі б не чытаў, то пра гэтыя прыгоды не расказаў бы”. І дзякуй вынаходліваму дзядулю, які так добра прыкідваўся прымхлівым.

Аздобіў летнія прыгоды Піліпкі і яго сябра Андрэйкі мастак Уладзімір Пашчасцеў.

Вольга ПАЎЛЮЧЭНКА

Только для девочек / [составители: Н. М. Кособуцкая, Е. В. Комарова, Е. Н. Романицкая; под общей редакцией Е. Н. Романицкой]. — 5-е изд. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2011. — 79 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-520-457-3.

Только для мальчиков! / [составитель С. Ф. Медведская; под общей редакцией Е. Н. Романицкой]. — 4-е изд. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 66 с. — 1600 экз. — ISBN 978-985-520-468-9.

Хочу все знать!: лучшая энциклопедия для самых любознательных: [для среднего и старшего школьного возраста / составители: О. Захарова, С. Лысенко, С. Станкевич]. — Минск: Современная школа, 2011. — 128 с. — 3050 экз. — ISBN 978-985-539-320-8 (в пер.).

Энциклопедия юного знатока: [для среднего и старшего школьного возраста / составители: О. Захарова, С. Лысенко, С. Станкевич]. — Минск: Современная школа, 2011. — 128 с. — 3050 экз. — ISBN 978-985-539-321-5 (в пер.).

Ягоўдзік, У. І. Беларуская вясна: [для малодшага і сярэдняга школьнага ўзросту] / Уладзімір Ягоўдзік; [фотаздымкі: І. Бышнёва і інш.]. — Мінск: М. Ягоўдзік, 2012. — 10 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-6691-30-3.

Ягоўдзік, У. І. У госці да мядзведзяў: [для малодшага і сярэдняга школьнага ўзросту] / Уладзімір Ягоўдзік; [фотаздымкі І. Бышнёва, С. Чарапіцы, У. Ягоўдзіка]. — Мінск: М. Ягоўдзік, 2012. — 10 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-6691-31-0.

ФІЛАСОФІЯ. ПСІХАЛОГІЯ

Філасофія

Ардха, А. Медитация: основы теории и практики / Андрей Ардха. — Изд. 5-е. — Минск: А. А. Згировский, 2012. — 254 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-6759-24-9 (в пер.).

Глоба, П. П. Основы ректификации гороскопа / Павел Глоба. — Минск: Авестийская школа астрологии, 2011. — 558 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-6951-12-4 (в пер.).

Год Водного Дракона. Восточный гороскоп 2012: астрологический прогноз от Александра Зараева для всех знаков зодиака: общественно-политический прогноз на 2012 г.: приложение к «Астрологической газете» / [составители: Михайлова Дарья Васильевна, Сонар Эмиль Эдуардович]. — Минск: Кеметра, 2011. — 31 с. — 2050 экз. — ISBN 978-985-90210-8-4.

Залевский, С. А. ACE – ключ к тайнам мироздания: (трицентричность сознания) / Сергей Залевский. — Минск: Печенко А. Г. — 99 экз. — ISBN 978-985-7008-53-7.

Лойко, Л. Е. Философия : курс лекций / Л. Е. Лойко; Министерство внутренних дел Республики Беларусь, Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь. — Минск: Академия МВД Республики Беларусь, 2011. — 245 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-427-696-0.

Мартынов, М. И. Философия: курс интенсивной подготовки: [для студентов вузов] / М. И. Мартынов, Л. Г. Кравченко. — 4-е изд., переработанное. — Минск: ТетраСистемс, 2011. — 303 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-536-267-9.

Философия в Беларуси и перспективы мировой интеллектуальной культуры : материалы международной научной конференции к 80-летию Института философии Национальной академии наук Беларуси, г. Минск, 14–15 апреля 2011 г. / [научно-редакционный совет: А. А. Лазаревич (председатель) и др.]. — Минск: Право и экономика, 2011. — 602 с. — Часть текста на английском, белорусском и польском языках. — 50 экз. — ISBN 978-985-552-007-9.

Псіхалогія

Букай, Х. Истории для размышлений: способ понять себя и других / Хорхе Букай; [перевод: Н. Шестакова]. — Москва: Астрель, 2011. — 158 с. — 3000 экз. — ISBN 978-5-271-38554-4 (Астрель). — ISBN 978-985-18-0661-0 (Харвест) (в пер.).

Гласс, Л. Я читаю ваши мысли: [психология человеческих взаимоотношений] / Лилиан Гласс. — Минск: Современный литератор, 2011. — 95 с. — 5000 экз. — ISBN 978-985-14-1322-1.

Голанова, Ж. М. Актуальные проблемы прикладной психологии: методические рекомендации: [для студентов] / Ж. М. Голанова; БИП – Институт правоведения. — Минск: БИП – Институт правоведения, 2011. — 67 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-7014-15-6.

Каленчук, Э. Н. Психология: практикум: для студентов специальностей «Физическая культура» (по направлениям), «Оздоровительная и адаптивная физическая культура» (по направлениям), «Физическая реабилитация и эрготерапия» (по направлениям), «Биология» (по направлениям) / Э. Н. Каленчук, М. Л. Шульга; Национальный банк Республики Беларусь, Полесский государственный университет. — Пинск: ПолесГУ, 2011. — 181 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-516-139-5.

Купи, С. В. Психология счастья: как преодолеть жизненные кризисы, как научиться исполнять желания, как достичь гармонии в любовных отношениях, как полюбить себя, как найти спутника жизни / С. В. Купи. — Мозырь: Белый Ветер, 2012. — 168 с. — 117 экз. — ISBN 978-985-538-591-3.

Мэрфи, Д. Как стать здоровым, богатым и счастливым / Джозеф Мэрфи; [перевел с английского П. А. Самсонов]. — Минск: Попурри, 2011. — 365 с. — 10100 экз. — ISBN 978-985-15-1506-2.

Психология и жизнь: психологические проблемы современной семьи : материалы II Международной научной конференции, г. Минск, 24–25 ноября 2011 г. / [редколлегия: Л. А. Пергаменщик (отв. ред.) и др.] — Минск: БГПУ, 2011. — 347 с. — Часть текста на английском языке. — — 100 экз. — ISBN 978-985-541-035-6.

Психология развития: учебно-методический комплекс для студентов, обучающихся по специальности «Психология» / [составитель Е. Б. Усова; Частное учреждение образования «Минский институт управления»]. — Минск: МИУ, 2011. — 147 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-490-786-4.

Сильва, Х. Метод Сильвы. Управление разумом для физического совершенствования = The Silva method think and grow fit / Хосе Сильва, Эд Бернд-младший; [перевел с английского П. А. Самсонов]. — Минск: Попурри, 2012. — 383 с. — 5100 экз. — ISBN 978-985-15-1507-9.

Турлак, Т. А. Основы психологии и педагогики: практикум: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по непедагогическим специальностям / Т. А. Турлак. — Минск: Издательство Гревцова, 2012. — 375 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-6954-37-8.

Этыка. Вучэнне аб маралі

Бесперстых, А. П. О любви и не только...: словарь афоризмов: крылатые изречения, литературные цитаты, мудрые советы, юмор / А. П. Бесперстых. — Полоцк: Полоцкое книжное издательство, 2011. — 143 с. — 40 экз. — ISBN 978-985-6936-37-4.

Шацкая, Е. Библия стервы: правила, по которым играют настоящие женщины / Евгения Шацкая. — Москва: АСТ: Астрель, 2011. — 1023 с. — 5100 экз. — ISBN 978-5-17-069134-0 (АСТ). — ISBN 978-5-271-29649-9 (Астрель). — ISBN 978-985-16-6462-0 (Харвест) (в пер.).

Хрысціянства. Хрысціянскія цэрквы і дэнамінацыі

Вонс, К. Как жить божьим словом в повседневной жизни / о. Кшиштоф Вонс SDS; [перевод с польского Дмитрия Атрашкевича]. — Гродно: Гродненская епархия Римско-католической церкви в Республике Беларусь, 2011. — 115 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-6940-02-9.

Впервые в храме / [составитель И. В. Новиков]. — Минск: Ильин В. П., 2012. — 47 с. — 10100 экз. — ISBN 978-985-6365-40-2. — ISBN 978-985-6364-40-2 (ошибоч.).

Встану и пойду к Отцу: взрослым о Таинствах Покаяния и Евхаристии. — 4-е изд., исправленное. — Гродно: Гродненская епархия Римско-католической церкви в Республике Беларусь, 2011. — 102 с. — 2000 экз. — ISBN 978-985-6724-97-1.

Кирилл Туровский. Молитвы святого Кирилла, епископа Туровского / Общественное объединение «Туровское научно-просветительское общество». — Репринтное изд. — Минск: Белорусская Православная Церковь (Белорусский Экзархат Московского Патриархата), 2011. — 89 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-511-392-9.

Лукаш Дзекуць-Малей і беларускія пераклады Біблії: зборнік матэрыялаў, артыкулаў і дакументаў / [рэдкалегія: А. У. Унучак (галоўны рэдактар) і інш.]. — Брэст: Альтэрнатыва, 2011. — 199 с. — Частка тэксту на польскай мове. — 1000 экз. — ISBN 978-985-521-265-3.

О поминовении и погребении усопших / [составитель И. В. Новиков]. — Минск: Ильин В. П., 2012. — 63 с. — 10100 экз. — ISBN 978-985-6365-39-6.

Поселянин, Е. Н. Богоматерь на земле / Евгений Поселянин. — Минск: Лучи Софии, 2012. — 127 с. — 9615 экз. — ISBN 978-985-6869-14-6.

Скрижали. Серия «Ветхозаветные исследования»: [альманах / главный редактор Акимов Виталий Викторович]. — Минск: Ковчег, 2011–

Вып. 2. — 2011. — 151 с. — 99 экз. — ISBN 978-985-7006-47-2.

Служба Собора новомучеников и исповедников земли Белорусския. — Минск: Белорусская Православная Церковь (Белорусский Экзархат Московского Патриархата), 2011. — 27 с. — Часть текста на церковнославянском языке. — 1000 экз. — ISBN 978-985-511-456-8.

Храм-победитель: Свято-Николаевский гарнизонный собор в крепости-герое г. Брест, 1851–2011. — Брест: Брестская типография, 2011. — 21 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-524-106-6.

ГРАМАДСКІЯ НАВУКІ. ПАЛІТЫКА. ЭКАНОМІКА. ПРАВА. ДЗЯРЖАВА. ВАЕННАЯ СПРАВА. АДУКАЦЫЯ. ФАЛЬКЛОР

Лазарев, А. А. Обществоведение: 9–11-е классы: более 1500 понятий и терминов / А. А. Лазарев. — 3-е изд. — Минск: Аверсэв, 2012. — 288 с. — 3100 экз. — ISBN 978-985-533-162-0.

Дэмаграфія. Сацыялогія. Статыстыка

Бахтин, В. И. Введение в прикладную статистику: курс лекций: [для студентов]: в 2 ч. / В. И. Бахтин. — Минск: БГУ, 2011– — ISBN 978-985-518-491-2.

Ч. 1: Математическая статистика. — 2011. — 90 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-518-490-5.

Васенкова, Е. И. Социально-экономическая статистика: учебно-методический комплекс: [для студентов] / Е. И. Васенкова; [Частное учреждение образования «Минский институт управления»]. — Минск: МИУ, 2012. — 149 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-490-795-6.

Семья в центре социально-демографической политики?: сборник статей / [Независимый институт социальной политики; под общей редакцией О. В. Синявской]. — Минск: Альтиора – Живые Краски, 2011. — 191 с. — 400 экз. — ISBN 978-985-6831-64-8.

Сацыялогія

Гильбо, К. Искусство нонконформизма: [устанавливайте собственные правила, живите своей жизнью и меняйте мир] / Крис Гильбо; [перевела с английского Е. А. Бакушева]. — Минск: Попурри, 2011. — 207 с. — 3500 экз. — ISBN 978-985-15-1464-5.

Карнеги, Д. Как производить неизгладимое впечатление на людей: тренинг / Дейл Карнеги; [перевел с английского П. А. Самсонов]. — Минск: Попурри, 2011. — 320 с. — 5100 экз. — ISBN 978-985-15-1516-1 (в пер.).

Концепция социального развития Союзного государства на 2011–2015 годы: [утверждена постановлением Высшего Государственного Совета Союзного государства от 25 ноября 2011 г. № 7]. — Минск: БЕЛТА, 2011. — 62 с. — 3514 экз. — ISBN 978-985-6828-83-9.

Могиленских, Н. П. Введение в теорию коммуникаций: курс лекций: для студентов специальности «Лингвистическое обеспечение межкультурных коммуникаций» / Н. П. Могиленских; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный экономический университет. — Минск: БГЭУ, 2011. — 122 с. — 105 экз. — ISBN 978-985-484-772-6.

Мэрфи, Д. Как стать уверенным в себе и поднять самооценку / Джозеф Мэрфи; [перевела с английского Л. А. Бабук]. — 3-е изд. — Минск: Попурри, 2011. — 318 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-15-1489-8.

О чем молчит тайна. Все о России. Руководство к жизни / [автор-составитель Смирнова Л.]. — Минск: Харвест, 2012. — 191 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-18-0266-7 (в пер.).

Сарна, А. Я. Образ и медиум: визуальный текст в массовой коммуникации: сборник статей / А. Я. Сарна. — Минск: Четыре четверти, 2012. — 205 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-7026-09-8.

Социальное знание и проблемы консолидации белорусского общества: материалы международной научно-практической конференции, г. Минск, 17–18 ноября 2011 г. / [редколлегия: Котляров И. В. (главный редактор) и др.]. — Минск: Право и экономика, 2011. — 411 с. — Часть текста на белорусском языке. — 150 экз. — ISBN 978-985-552-037-6.

Социальный мир: роль молодежи в решении проблем XXI века: материалы VIII Международной научно-практической студенческой конференции (Минск, 21–22 апреля 2011 г.) / [редколлегия: И. В. Тимошенко (гл. ред.) и др.]. — Минск: Амалфея, 2011. — 351 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-441-971-8.

Ферранте, Л. Правила мафии / Луис Ферранте; [перевел с английского О. Г. Белошеев]. — Минск: Попурри, 2011. — 301 с. — 3500 экз. — ISBN 978-985-15-1524-6 (в пер.).

Хилл, Н. Думай и богатей каждый день / Наполеон Хилл; составители: Джоэл Фотинос и Август Гоулд; [перевел с английского О. Г. Белошеев]. — Минск: Попурри, 2012. — 415 с. — 5100 экз. — ISBN 978-985-15-1509-3.

Цырельчук, Н. А. Культура делового партнерства в профессиональном образовании: монография / Н. А. Цырельчук, С. Н. Анкуда, Е. Г. Ручаевская; Министерство образования Республики Беларусь, Минский государственный высший радиотехнический колледж. — Минск: МГВРК, 2011. — 547 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-526-127-9.

Якокка, Л. Карьера менеджера / Ли Якокка [с Новаком Уильямом; перевод с английского – С. Э. Борич]. — 5-е изд. — Минск: Попурри, 2011. — 543 с. — 5100 экз. — ISBN 978-985-15-1535-2 (в пер.).

Палітыка

Антанович, Н. А. Теория и методология современной политической науки / Н. А. Антанович, Л. В. Старовойтова. — Минск: БГУ, 2011. — 169 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-518-483-7.

Гребень, В. А. Политология: структурно-логическая и графоаналитическая модель: учебно-методический комплекс для студентов дневной и заочной форм обучения всех специальностей / В. А. Гребень, И. В. Котляров; [Частное учреждение образования «Минский институт управления»]. — Минск: МИУ, 2011. — 591 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-490-783-3.

Шепетюк, В. В. Политология: учебно-методический комплекс для студентов Белорусской государственной академии искусств очной и заочной форм обучения / В. В. Шепетюк; Белорусская государственная академия искусств. — Минск: БГАИ, 2011. — 318 с. — 30 экз.

Формы палітычнай арганізацыі. Дзяржава як палітычная ўлада

Адуло, Т. И. Философские основания идеологии государства: учебно-методическое пособие / Т. И. Адуло; Государственное научное учреждение «Институт философии Национальной академии наук Беларуси». — Минск: Право и экономика, 2011. — 209 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-040-6.

Государство и право в условиях инновационного развития: теоретико-методологические и прикладные проблемы: сборник материалов международной научно-практической конференции, Брест, 24 июня 2011 г. / [редколлегия: Т. А. Горупа, Т. З. Шалаева, Г. И. Займист]. — Брест: БрГУ, 2011. — 288 с. — Часть текста на польском языке. — 99 экз. — ISBN 978-985-473-802-4.

Лейко, О. И. История государства и права зарубежных стран: Древность. Средние века. Раннее Новое время: учебно-методический комплекс: [для студентов юридических специальностей] / О. И. Лейко; [Частное учреждение образования «Минский институт управления»]. — Минск: МИУ, 2012. — 579 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-490-792-5.

Міжнародныя адносіны. Сусветная палітыка

Геополитика: учебно-методическое пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальности «1-23 01 01 Международные отношения» / [Л. М. Гайдукевич и др.]. — 2-е изд., переработанное и дополненное. — Минск: БГУ, 2011. — 149 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-518-550-6.

20 лет Содружеству Независимых Государств: материалы международной научно-практической конференции, Минск, 28–29 сентября 2011 г. / [составители: Н. Н. Костюкович, В. В. Подкопаев, Е. А. Макаревич]. — Минск: Беларуская навука, 2011. — 605 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-08-1367-1.

Знешняя палітыка Рэспублікі Беларусь

Базанов, А. В. Союзное государство как императив развития Беларуси и России в современном мире / А. В. Базанов, Л. Е. Криштапович; Информационно-аналитический центр при Администрации Президента Республики Беларусь. — Минск: Белорусский Дом печати, 2011. — 43 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-6995-05-0.

Беларусь в современном мире = Беларусь у сучасным свеце: материалы X Международной научной конференции, посвященной 90-летию образования Белорусского государственного университета, Минск, 28 октября 2011 г. / [редколлегия: В. Г. Шадурский и др.]. — Минск: Издательский центр БГУ, 2011. — 302 с. — Часть текста на английском и белорусском языках. — 200 экз. — ISBN 978-985-476-969-1.

Лашкевич, С. А. Отношения Беларуси и США в XX веке: историческая ретроспектива / С. А. Лашкевич, А. В. Тихомиров; Белорусский государственный университет. — Минск: Право и экономика, 2011. — 55 с. — Часть текста на белорусском языке. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-028-4.

Палітычныя партыі і рухі

Лашкевич, В. А. Краткий справочник политических партий мира / В. А. Лашкевич, С. А. Лашкевич. — Минск: Право и экономика, 2011. — 379 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-032-1.

Эканоміка ў цэлым

Инвестиционный путеводитель: предложения для инвестора / Министерство лесного хозяйства Республики Беларусь; [составители: И. И. Малашевич, А. А. Мацкевич]. — Минск: Редакция журнала «Лесное и охотничье хозяйство», 2011. — 71 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-90245-5-9.

Медведев, Г. А. Математические основы финансовой экономики: учебник для студентов высших учебных заведений по математическим и экономическим специальностям / Г. А. Медведев. — Минск: БГУ, 2011. — 303 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-518-531-5 (в пер.).

ДОРОГИЕ ЧИТАТЕЛИ!

Если вы хотите продать книгу из вашей домашней библиотеки или купить нужное вам издание, приложение "Кніжны свет" — к вашим услугам.

Заполните купон для бесплатного частного объявления о продаже или желании покупки книг, печатных периодических изданий.

ПРИМЕЧАНИЕ: *объявления принимаются только при наличии вырезанного купона, а не его ксерокопии.*

Организация финансирования инвестиций: пособие (сборник кейсов) для студентов специальности 1-25 01 04 «Финансы и кредит» и слушателей специального факультета по переподготовке кадров ОСП «Институт повышения квалификации и переподготовки кадров» / Белкоопсоюз, Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации», Кафедра финансов и кредита; [автор-составитель И. И. Кикоть]. — Гомель: БТЭУПК, 2011. — 63 с. — 120 экз. — ISBN 978-985-461-897-5.

Сенько, А. Н. Инвестиционное проектирование: курс лекций: [для студентов вузов] / А. Н. Сенько. — Минск: БГУ, 2011. — 134 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-518-521-6.

Федосенко, В. Н. Экономическая теория: учебно-методический комплекс: [для студентов] / В. Н. Федосенко; [Частное учреждение образования «Минский институт управления»]. — 2-е изд. — Минск: МИУ, 2011. — 225 с. — 400 экз. — ISBN 978-985-490-789-5.

Экономика и менеджмент XXI века: современные методы, формы, технологии: сборник научных статей: в 2 ч. / Гродненский государственный университет им. Янки Купалы; [редколлегия: Ли Чон Ку (гл. ред.) и др.]. — Гродно: ГрГУ, 2011. — ISBN 978-985-515-472-4.

Ч. 1. — 2011. — 371 с. — Часть текста параллельно на русском и английском языках. — 100 экз. — ISBN 978-985-515-473-1.

Праца. Работадаўцы. Працоўныя

Кляуззе, В. П. Управление профессиональными рисками в системах управления охраной труда: монография / В. П. Кляуззе; Белорусский государственный экономический университет. — Минск: БГЭУ, 2011. — 202 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-484-812-9.

Роль профсоюзов в условиях глобализации: международная конференция, Беларусь, 1–2 ноября 2011 г. — Минск: Проф-Пресс, 2011. — 28 с. — 150 экз.

Стрикель, Н. И. Охрана труда: пособие в 2 ч.: [для студентов вузов] / Н. И. Стрикель. — Минск: Право и экономика, 2010–2011.

Ч. 2: Безопасность и гигиена труда. — 2011. — 235 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-013-0.

Рэгіянальная (тэрытарыяльная) эканоміка

Гурьянова, Л. В. Оценка недвижимости: курс лекций: [для студентов вузов] / Л. В. Гурьянова, В. А. Кухарчик. — Минск: БГУ, 2011. — 134 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-518-314-4.

Формы арганізацый і супрацоўніцтва ў эканоміцы

Ганбаров, Б. А. Малый и средний бизнес в сфере обслуживания / Б. А. Ганбаров. — Минск: Право и экономика, 2011. — 220 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-552-038-3.

Шинкевич, Н. В. Организация предпринимательской деятельности: учебно-методический комплекс: [для студентов] / Н. В. Шинкевич; [Частное учреждение образования «Минский институт управления»]. — Минск: МИУ, 2011. — 123 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-490-787-1.

Фінансы. Фінансы дзяржаўнага сектара. Банкаўская справа

Бусыгин, Ю. Н. Финансовая математика: учебно-методический комплекс: [для студентов] / Ю. Н. Бусыгин, Д. Ю. Бусыгин; [Частное учреждение образования «Минский институт управления»]. — 3-е изд. — Минск: МИУ, 2011. — 187 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-490-794-9.

Захорошко, С. С. Кредитный менеджмент: пособие по одноименной дисциплине для студентов специальности 1-25 01 04 – Финансы и кредит: в 5 ч. / С. С. Захорошко, С. Е. Витун; Гродненский государственный университет им. Янки Купалы. — Гродно: ГрГУ, 2011– — ISBN 978-985-515-488-5.

Ч. 1. — 2011. — 47 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-515-489-2.

Ч. 2. — 2011. — 51 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-515-492-2.

Ч. 3. — 2011. — 47 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-515-490-8.

Макаров, М. Г. Невостребованные банковские счета физических лиц: возникновение, регулирование, использование / Михаил Макаров, Владимир Новик. — Минск: Издательский центр БГУ, 2011. — 211 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-476-964-6.

Маньковский, И. А. Налоговое право: история становления и перспективы развития: монография / И. А. Маньковский; Учреждение образования Федерации профсоюзов Беларуси «Международный университет «МИТСО», Центр частноправовых исследований. — Минск: МИТСО, 2012. — 207 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-497-168-1.

Eximgarant of Belarus (Minsk). Eximgarant of Belarus = Белэксимгарант: annual report, 2010. — 2011. — 52 с. — На англійскай мове. — 400 экз.

Белэксімгарант.

Эканамічнае становішча і палітыка. Кіраванне і планаванне ў эканоміцы

Бирицкая, Н. М. Моделирование и продвижение туров: учебно-практическое пособие: [для студентов] / Н. М. Бирицкая, Т. М. Сергеева; Белорусский государственный экономический университет. — Минск: БГЭУ, 2011. — 233 с. — 99 экз. — ISBN 978-985-484-800-6.

Дроздов, П. А. Основы логистики в АПК: учебник для студентов учреждений высшего образования по агротехническим специальностям / П. А. Дроздов. — Минск: Издательство Гревцова, 2012. — 286 с. — 800 экз. — ISBN 978-985-6954-36-1.

Ефименко, А. Г. Методические рекомендации по оценке сбыта и конкурентоспособности продукции молокоперерабатывающих организаций АПК в условиях риска и неопределенности / [А. Г. Ефименко, Ю. Е. Климова, И. И. Пантелеева]; Министерство образования Республики Беларусь, Могилевский государственный университет продовольствия. — Могилев: МгГУП, 2011. — 63 с. — 35 экз. — ISBN 978-985-6979-24-1.

Инновационная деятельность в агропромышленном комплексе: монография / [В. А. Грабауров и др.]; под редакцией Л. Ф. Догиля, Н. К. Толочко; Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Белорусский государственный аграрный технический университет. — Минск: БГАТУ, 2011. — 305 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-519-478-2.

Инновационное развитие и структурная перестройка экономики: правовой и организационно-экономический механизмы: материалы XV Международной научно-практической конференции, Минск, 18–19 апреля 2011 г.: тезисы выступлений студентов / [редколлегия: В. Ф. Медведев (председатель) и др.]. — Минск: Частный институт управления и предпринимательства, 2011. — 210 с. — Часть текста на английском языке. — 100 экз.

Круглик, В. М. Предприятие и бизнес / В. М. Круглик, Н. Г. Забродская; [под научной редакцией В. Ф. Медведева]. — Минск: Право и экономика, 2011. — 319 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-014-7.

Леньков, И. И. Моделирование и прогнозирование экономики агропромышленного комплекса / И. И. Леньков; Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Белорусский государственный аграрный технический университет. — Минск: БГАТУ, 2011. — 227 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-519-444-7.

Методика оценки ущерба от загрязнения водных объектов при чрезвычайных ситуациях техногенного характера / Государственное научное учреждение «Институт экономики Национальной академии наук Беларуси»; [авторы-составители: В. Е. Левкевич, Л. Я. Бурима, А. А. Литвинчук]. — Минск: Право и экономика, 2011. — 40 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-031-4.

Методика по оценке размера ущерба от чрезвычайных ситуаций на водохранилищах энергетического назначения / Государственное научное учреждение «Институт экономики Национальной академии наук Беларуси»; [авторы-составители: В. Е.Левкевич, З. Г. Патеева, А. В. Пликус]. — Минск: Право и экономика, 2011. — 46 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-036-9.

Мировой финансово-экономический кризис: причины, факторы, направления преодоления: монография / [Тихонов А. О. и др.]; под редакцией А. О. Тихонова; Академия управления при Президенте Республики Беларусь. — Минск: Академия управления при Президенте Республики Беларусь, 2011. — 143 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-527-053-0.

Мясникова, О. В. Экономика и управление ресурсосбережением: учебно-методический комплекс: [для студентов] / О. В. Мясникова; [Частное учреждение образования «Минский институт управления»]. — 2-е изд. — Минск: МИУ, 2011. — 385 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-490-782-6.

Сакун, Л. В. Введение в туризм: вопросы и ответы : практикум / Л. В. Сакун, А. Г. Фурманов; Министерство спорта и туризма Республики Беларусь, Белорусский государственный университет физической культуры. — Минск: БГУФК, 2011. — 134 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6953-63-0.

Современные инновационные технологии и проблемы устойчивого развития общества: материалы IV Международной научно-практической конференции студентов, аспирантов и молодых преподавателей, г. Минск, 20 мая 2011 г.: сборник научных статей участников конференции. — Минск: Ковчег, 2011. — 329 с. — Часть текста на английском языке. — 110 экз. — ISBN 978-985-7006-38-0.

Тарасенок, А. И. Маркетинг туристических дестинаций: учебно-практическое пособие: [для магистрантов и слушателей] / А. И. Тарасенок; Белорусский государственный экономический университет. — Минск: БГЭУ, 2011. — 199 с. — 99 экз. — ISBN 978-985-484-803-7.

Хухлындина, Л. М. Культурное наследие в туризме: учебно-практическое пособие для студентов, обучающихся по гуманитарным специальностям / Л. М. Хухлындина, Л. М. Гайдукевич; Белорусский государственный экономический университет. — Минск: БГЭУ, 2011. — 335 с. — 99 экз. — ISBN 978-985-484-808-2.

Экологические туры: разработка и продвижение: учебно-практическое пособие: [для студентов / И. В. Абрамова и др.]; Белорусский государственный экономический университет. — Минск: БГЭУ, 2011. — 166 с. — 99 экз. — ISBN 978-985-484-799-3.

Эканамічнае становішча Рэспублікі Беларусь

Государственная программа устойчивого развития села на 2011–2015 годы. — Минск: ГИВЦ Минсельхозпрода, 2011. — 85 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-6920-12-0 (в пер.).

Зубко, Н. М. Национальная экономика Беларуси: краткий курс лекций: [для студентов] / Н. М. Зубко, А. Н. Каллаур, А. Н. Зубко. — Минск: ТетраСистемс, 2012. — 224 с. — 2000 экз. — ISBN 978-985-536-265-5.

Национальная экономика Республики Беларусь: проблемы и перспективы развития: материалы IV Международной научно-практической конференции студентов (Минск, 13–14 апреля 2011 года) / [редакционная коллегия: Г. А. Короленок (главный редактор) и др.]. — Минск: БГЭУ, 2011. — 321с. — Часть текста на белорусском языке. — 120 экз. — ISBN 978-985-484-768-9.

Общественный транспорт Республики Беларусь: состояние и перспективы развития: материалы республиканской конференции, Минск, 29–30 июня 2011 г. — Минск. — 64 с. — 200 экз.

Панова, Л. И. Национальная экономика Беларуси: учебно-методический комплекс: [для студентов] / Л. И. Панова; [Частное учреждение образования «Минский институт управления»]. — Минск: МИУ, 2011. — 230 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-490-778-9.

Сельский туризм Беларуси: современное состояние и перспективы развития / [Я. И. Аношко и др.; под редакцией В. А. Клицуновой]. — Минск: Четыре четверти, 2011. — 217 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-7026-05-0.

Эканамічнае становішча зарубежных краін

Ковалев, М. М. Китай в XXI веке: обгоняющая модернизация: монография / М. М. Ковалев, Лю Цзэпин; Белорусский государственный университет. — Минск: Издательский центр БГУ, 2011. — 171 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-476-905-9 (в пер.).

Социально-ориентированная модель экономического развития: опыт Германии и Беларуси: материалы международной научно-практической конференции, Минск, 18 мая 2011 г. — Минск: И. П. Логвинов, 2011. — 107 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-6991-56-4.

Гандаль. Міжнародныя эканамічныя адносіны

Короленок, Г. А. Менеджмент в торговле: учебник для студентов учреждений высшего образования по специальности «Коммерческая деятельность» / Г. А. Короленок, Г. Г. Гоцкий. — Минск: БГЭУ, 2012. — 334 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-484-814-3 (в пер.).

Черченко, Н. В. Основы маркетинга: ответы на экзаменационные вопросы: [для студентов вузов] / Н. В. Черченко. — 3-е изд. — Минск: ТетраСистемс, 2012. — 95 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-536-247-1.

Шелег, Н. С. Инфраструктура товарного рынка: учебное пособие для студентов высших учебных заведений по специальности «Коммерческая деятельность» / Н. С. Шелег, Ю. И. Енин. — Минск: БГЭУ, 2012. — 411 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-484-789-4 (в пер.).

Białoruś – przewodnik po rynku / Wydział promocji handlu i inwestycji ambasady RP w Białorusi. — Mińsk: Белсэнс, 2011. — 78 с. — На польскай мове. — 205 экз. — ISBN 978-985-6946-39-7.

Беларусь – даведнік па рынку.

Унутраны гандаль

Взаимодействие внутреннего и внешнего рынков в экономике Беларуси: влияние мирового кризиса и пути стабилизации: [сборник] / Фонд им. Фридриха Эберта [Представительство в Беларуси]. — Минск: И. П. Логвинов, 2011. — 47 с. — 200 экз.

Знешні і міжнародны гандаль. Знешнегандлёвая палітыка

Единый таможенный тариф Таможенного союза Республики Беларусь, Республики Казахстан и Российской Федерации: [вступил в действие с 1 января 2012 г.]. — Минск: Белтаможсервис, 2012. — 690 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-6667-94-0 (в пер.).

Кононович, О. П. Аутсорсинг в международной торговле / О. П. Кононович; под научным руководством и редакцией Медведева В. Ф.; Национальная академия наук Беларуси, Институт экономики. — Минск: Право и экономика, 2011. — 156 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-015-4.

Республика Беларусь. Экспортный потенциал = Republic of Belarus. Export potential: каталог: [в 7 т. / руководитель проекта О. В. Пролесковский; редакционный совет: Т. В. Белова и др.]. — Минск: Белорусская Энциклопедия, 2010–2011. — ISBN 978-985-11-0540-9 (в пер.).

Т. 7: Услуги = Services / [составители: В. В. Гриневецкий и др.; перевод на английский язык: А. Н. Заболоцкая и др.]. — 2011. — 391 с. — Текст параллельно на русском и английском языках. — 100 экз. — ISBN 978-985-11-0560-7.

Знешнеэканамічныя сувязі і палітыка. Міжнародныя эканамічныя адносіны

Восточное партнерство: проблемы и перспективы / [под научной редакцией Е. Коростелевой]. — Минск: ГИУСТ БГУ, 2011. — 278 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-491-088-8 (в пер.).

Германия – наш деловой партнер = Deutschland – unser Geschäftspartner / [под редакцией Виктора Жука]. — Минск: Редакция журнала «Дело (Восток + Запад)», 2011. — 29 с. — Часть текста параллельно на русском и немецком языках. — Часть текста на немецком языке. — 5000 экз. — ISBN 978-985-6889-26-7.

Коимдодов, К. Диалог ценностей: Таджикистан – Беларусь / Козидавлат Коимдодов. — Минск: Кнігазбор, 2011. — 130 с. — Часть текста на белорусском языке. — Часть текста параллельно на белорусском и таджикском языках. — 300 экз. — ISBN 978-985-7007-35-6 (в пер.).

Мировая экономика: пособие для студентов специальности 1-25 01 03 «Мировая экономика» / Белкоопсоюз, Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации, Кафедра экономической теории; [автор-составитель В. М. Коновалов]. — Гомель: БТЭУПК, 2011. — 67 с. — 65 экз. — ISBN 978-985-461-898-2.

Почекина, В. В. Прогнозные ориентиры развития мировой экономики в контексте выработки внешнеэкономической стратегии: (обзор прогнозных оценок) / В. В. Почекина; под научной редакцией А. Н. Тура. — Минск: Право и экономика, 2011. — 55 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-023-9.

Сейед Абдолла Хоссейни. Сотрудничество Ирана и стран СНГ в области транспорта и энергетики: на примере Азербайджана, Беларуси и России / Сейед Абдолла Хоссейни; Государственное научное учреждение «Институт философии Национальной академии наук Беларуси». — Минск: Право и экономика, 2011. — 33 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-004-8.

Права. Юрыдычныя навукі

Актуальные проблемы права и экономики: сборник материалов XII Республиканской научно-практической конференции студентов, магистрантов и аспирантов, Брест, 21 апреля 2011 г. / [редколлегия: В. В. Лосев, Ж. Г. Плескач]. — Брест: БрГУ, 2011. — 268 с. — Часть текста на польском языке. — 30 экз. — ISBN 978-985-473-792-8.

Гавриленко, В. Г. Юридический энциклопедический словарь / В. Г. Гавриленко; [под научной редакцией Н. И. Ядевич]. — Минск: Право и экономика, 2011. — 847 с. — 90 экз. — ISBN 978-985-552-020-8 (в пер.).

Право и экономика – прикладные новации: материалы республиканской научно-практической конференции, Минск, Республика Беларусь, 27 мая 2011 г. / [научный редактор Г. Б. Шишко]; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный экономический университет, СНИЛ «Мегасан». — Минск: Интегралполиграф, 2011. — 505 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-6845-35-5.

Права ў цэлым. Метады і дапаможныя прававыя навукі

Колбасин, Д. А. Римское частное право: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по специальностям «Правоведение», «Международное право», «Экономическое право», «Политология» / Д. А. Колбасин, Е. В. Лобатенко; Министерство внутренних дел Республики Беларусь, Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь. — Минск: Академия МВД Республики Беларусь, 2012. — 202 с. — 1000 экз. (1-й з-д 500). — ISBN 978-985-427-700-4.

Кузмицкий, Н. И. Судебно-медицинская экспертиза повреждений тупыми предметами и транспортная травма: пособие для студентов педиатрического факультета / Н. И. Кузмицкий, Э. А. Анин, А. С. Корончик; Министерство здравоохранения Республики Беларусь, Гродненский государственный медицинский университет, Кафедра патологической анатомии с курсом судебной медицины. — Гродно: ГрГМУ, 2011. — 67 с. — 99 экз.

Лебедев, А. Ф. Общая теория права: [пособие] / А. Ф. Лебедев; Частный институт управления и предпринимательства. — Минск: Частный институт управления и предпринимательства, 2011. — 183 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6971-41-2.

Проблемы укрепления законности и правопорядка: наука, практика, тенденции: сборник научных трудов / Научно-практический центр проблем укрепления законности и правопорядка Генеральной прокуратуры Республики Беларусь ; [редколлегия: Хомич Владимир Михайлович и др.]. — Минск: БГУФК, 2009–

Вып. 4. — 2011. — 322 с. — Часть текста параллельно на русском и английском языках. — 100 экз.

Судебная психиатрия: учебно-методический комплекс для студентов специальности «Правоведение» / [Частное учреждение образования «Минский институт управления»; автор-составитель: М. Н. Мисюк]. — 2-е изд. — Минск: МИУ, 2011. — 439 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-490-790-1.

Міжнароднае права

Голованов, С. В. Средства и методы ведения войны в праве вооруженных конфликтов и защита культурных ценностей: международно-правовое сотрудничество государств в противодействии международному терроризму / С. В. Голованов. — Минск: Право и экономика, 2011. — 102 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-552-030-7.

Данько, И. В. Международная правовая помощь по уголовным делам: лекция / И. В. Данько, Ю. П. Шкаплеров; Министерство внутренних дел Республики Беларусь, Могилевский высший колледж Министерства внутренних дел Республики Беларусь. — Минск: Академия МВД Республики Беларусь, 2011. — 45 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-427-710-3.

Макарова, М. Ю. Международное частное право: учебно-методический комплекс: [для студентов] / М. Ю. Макарова; [Частное учреждение образования «Минский институт управления»]. — Минск: МИУ, 2011. — 143 с. — 250 экз. — ISBN 978-985-490-781-9.

Тихиня, В. Г. Международное частное право: ответы на экзаменационные вопросы: [для студентов вузов] / В. Г. Тихиня, М. Ю. Макарова. — 7-е изд. — Минск: ТетраСистемс, 2012. — 143 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-536-269-3.

Кнігарня «Світанак», г. Магілёў

Кнігі беларускіх выдавецтваў

1. Залатая кніга казак. — Мінск: Харвест, 2011.
2. Арцём Кавалеўскі. Мой сябра Анёлак. — Мінск: Літаратура і Мастацтва, 2010.
3. Ніна Гаўрош, Ніна Нямковіч. Афарыстычныя выслоўі беларускіх пісьменнікаў. — Мінск: Вышэйшая школа, 2012.

Мэтай аўтараў кнігі стала вывучэнне і сістэматызацыя афарыстычных выслоўяў беларускіх пісьменнікаў і паэтаў, у змесце якіх адлюстроўваюцца ўніверсальныя і адначасова нацыянальна адметныя рысы нашага народа, закладзены вопыт пакаленняў, мудрасць, сіла духу чалавека, маральныя і эстэтычныя ідэалы, дакладная характарыстыка людзей, іх схільнасцей, вызначэнне і ацэнка адносін у грамадстве, з'яў рэчаіснасці.

4. А. І. Дзярновіч. Фрэскі гісторыі: артыкулы і эсэ па гісторыі і цывілізацыі Беларусі і Цэнтральна-Усходняй Еўропы. — Мінск: РІВШ, 2011.
5. Юя Вісландэр, Томас Вісландэр. Малы і Білан. — Мінск: Літаратура і Мастацтва, 2011.
6. Иллюстрации Марка Шагала к поэме Н. В. Гоголя "Мёртвые души". — Мінск: Минская печатная фабрика Гознака, 2009.
7. Слоўнік беларускіх народных параўнанняў. — Мінск: Беларуская навука, 2011.
8. Родина-Мать зовёт!: Плакаты Великой Отечественной войны. — Минск: Літаратура і Мастацтва, 2010.
9. Джані Радары. Прыгоды Чыпаліна. — Мінск: Харвест, 2012.
10. Минск и окрестности. Альбом. — Минск: Вышэйшая школа, 2008.

Кнігі расійскіх выдавецтваў

1. Полина Дашкова. Небо над бездной. Источник счастья. — Москва: АСТ, 2011.
2. Владимир Высоцкий. Ни единою буквой не лгу. — Москва: АСТ; Астрель, 2011.
3. Славомир Антонович. Пётр Машеров. Жизнь, судьба. Память. — Москва: Ассоциация "Лига содействия оборонным предприятиям", 2011.
4. Джон Гришем. Юрист. — Москва: АСТ, 2010.
5. Людмила Улицкая. Зелёный шатёр. — Москва: Эксмо, 2011.
6. Чарльз Буковски. Музыка горячей воды. — Москва: Эксмо, 2011.
7. Оскар Уайльд. Портрет Дориана Грея. — Москва: АСТ; Астрель, 2010.
8. Людмила Петрушевская. Конфеты с ликёром. История из жизни. — Москва: АСТ; Астрель, 2011.
9. Чингиз Абдулаев. Повествование неудачника. — Москва: Эксмо, 2012.
10. Анна Гавальда. Утешительная партия игры в петанк. — Москва: АСТ; Астрель, 2010.

Мастак і кніга

Юрый Хілько: «Я меўся быць вольным мастаком»

Юрый Хілько — мастак, які зрабіў ілюстрацыі да трох кніг Максіма Багдановіча, выдадзеных Беларускім фондам культуры: "Раманс", "Пагоня", "Слуцкія ткачыхі".
Пасля рамонту будынка літаратурнага музея М. Багдановіча наведвальнікаў чакае выстаўка, на якой кнігі і арыгіналы ілюстрацый будуць экспанавацца побач.
Сёння Ю. Хілько працуе загадчыкам кафедры графікі ў БДАМ.

Ілюстрацыя Ю. Хілько да "Пагоні" М. Багдановіча.

Вольга ПАЎЛЮЧЭНКА

— Праца выкладчыка патрабуе шмат часу…

— Я не збіраўся быць выкладчыкам, скажу шчыра. Скончыўшы кафедру графікі з высокай адзнакай па дыпломе, меўся стаць вольным мастаком. Дыпломная работа пад агульнай назвай "Вежы і попел", дарэчы, была экалагічнай тэматыкі — "Экалогія душы, экалогія зямлі, чысціня думак". (Кіраўнік — народны мастак Беларусі Васіль Шаранговіч.) Цэнтральны ліст, выкананы ў тэхніцы афорта, сумешчанага з жывапісам, захоўваецца ў БДАМ.

Атрымаў майстэрню ў Баранавічах. А перад размеркаваннем неяк сустрэўся з Валерыем Свістуновым. Ён прапанаваў працаваць у РШМ імя І. Ахрэмчыка, я адказаў, што ўвогуле не супраць, — і паспяхова забыўся пра гэта. Сяджу ў Баранавічах, і раптам тэлефануе мне Уладзімір Савіч: "Юрый Іванавіч! Вы абяцалі працаваць у школе!" Жонка была вельмі задаволена, што не трэба пакідаць Мінск. А праз два гады, у сакавіку 1993-га, мяне запрасілі выкладчыкам на кафедру малюнка. З кастрычніка гэтага года па запрашэнні У. Савіча стаў выкладчыкам кафедры графікі. У той час я не да канца ўсведамляў, наколькі гэта сур'ёзная і адказная справа. Цяпер, маючы за плячыма больш як 20 гадоў педагагічнага стажу і не адзін дзясятак вучняў, магу з упэўненасцю сказаць, што зрабіў правільны выбар.

— Раскажыце, чым прывабіў праект Беларускага фонду культуры і колькі часу спатрэбілася на яго выкананне?

— У першую чаргу сваёй выключнасцю: кожная кніга — адзін твор, які даецца ў арыгінале і перакладзе на дзесяць моў свету. Падыход сам па сабе наватарскі. Сустрэўся з Уладзімірам Гілепам — старшынёй БФК, Таццянай Шэляговіч — дырэктарам музея М. Багдановіча. Разважалі, якім будзе выданне.

Было шмат чыста тэхнічнай працы. Адзін макет выдавецтва адхіліла — кніга атрымлівалася вельмі дарагая. Быў падрыхтаваны другі. Пачаў з "Раманса". І кожны мой дзень быў заняты. За дзень-два атрымлівалася зрабіць толькі адну палосную ілюстрацыю ці дзве паўпалосныя. І так на працягу трох месяцаў. На этапе вёрсткі мне вельмі дапамог мастак Андрэй Савіч. Вынік — перад вамі.

— Ці даводзілася раней працаваць з творамі Максіма Багдановіча?

— Так, на маім рахунку гэта ўжо другое выданне. У 1990-я гады працаваў з Леанідам Прагіным над малюнкамі да кнігі вершаў Багдановіча "Вянок". Не на сто, але на восемдзесят працэнтаў задаволены вынікам. У 1995 годзе выданне атрымала дыплом І ступені Нацыянальнага конкурсу "Мастацтва кнігі". У гэтым годзе дзве кнігі, выдадзеныя БФК, атрымалі вышэйшыя ўзнагароды: у намінацыі "За ўнёсак у захаванне духоўнай спадчыны" — юбілейнае выданне аповесці Караткевіча "Дзікае паляванне караля Стаха" ў аздабленні Юрыя Якавенкі і ў намінацыі "Літфармат" — камплект кніг "Раманс", "Пагоня", "Слуцкія ткачыхі" да 120-годдзя Багдановіча ў маім аздабленні.

— А з чаго пачынаўся ваш шлях у мастацтва?

— У чацвёртым класе бацька прывёў мяне ў студыю выяўленчага мастацтва пры Доме афіцэраў г. Баранавічы, якой у той час кіравала выдатная мастачка Надзея Бранавец, выпускніца кафедры графікі БДТМІ, а пасля — Данііл Цырлін, таленавіты мастак і педагог. У Мінскае мастацкае вучылішча паступаў у 1975-м, але паступіў толькі на наступны год. Чатыры гады правучыўся. Вашчанка хацеў бачыць мяне студэнтам БДТМІ. Ён тады працаваў загадчыкам кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва. Мне падабаўся насценны роспіс, вітражы… Але ў ВНУ я трапіў пазней. Пасля заканчэння вучылішча атрымаў размеркаванне ў Мінск як адзін з лепшых навучэнцаў. Працаваў у 94-й сярэдняй школе настаўнікам малюнка і чарчэння, ў 1985-м паступіў на кафедру графікі. Мне ішоў дваццаць шосты год.

— Якія выстаўкі вам асабліва запомніліся?

— Адразу пасля заканчэння БДТМІ — выстаўка, прысвечаная 120-годдзю Янкі Купалы і Якуба Коласа. Там атрымаў дыплом І ступені — першую ўзнагароду за аркушы пад агульнай назваю "Крыжы на радзіме Адама" ў тэхніцы "папера, тэмпера, гуаш". А праз год у мяне ўжо была персанальная выстаўка ў галерэі "Медзя" пры Доме афіцэраў. У мінулым годзе адбыліся чатыры персанальныя выстаўкі. Кожная з іх — справаздача за пэўны перыяд, вельмі адказная, таму і помніцца.

— Самы прыкры ўспамін з мастацкага жыцця?

— Аздабляў зборнічак "Агледзіны", укладальнікам якога быў Алесь Бакач. Нават у "ЛіМе" ўзгадалі пра гэту маю працу. Рабіў чатыры палосныя ілюстрацыі, вокладку і форзацы. Калі пачаў іх выразаць, і не заўважыў, як адна ілюстрацыя падпала пад другую. Рэзаў паспарту, сапсаваў, прыйшлося перарабіць нанова. Яна і сёння ляжыць парэзаная.

—Кнігі, якія асабліва запомніліся...

— Канечне, першымі былі казкі — і нашы беларускія народныя, і Аляксандра Пушкіна… Пасля стараўся чытаць шмат: Леў Талстой, Канстанцін Паўстоўскі, Мікалай Ляскоў — я лічу, адзін з найцікавейшых пісьменнікаў. Чаму ён на сваёй зямлі не ўшанаваны, як Дастаеўскі, Чарнышэўскі, Булгакаў? У маёй бібліятэцы — поўны збор твораў Ляскова. Яшчэ ў школьныя гады перачытаў усяго. А яшчэ чытаў Аляксандра Пісемскага.

У школе не хапала ведаў па гісторыі Беларусі. У 1970-я мне ў рукі патрапіў падручнік 1943 года. Тады я ўпершыню даведаўся, хто такі Міндоўт, і зразумеў, што наша гісторыя пачынаецца не з 1917-га. Потым быў Караткевіч, яго "Дзікае паляванне…", апавяданні. Чытаў і чытаю з задавальненнем.

З апошняга прачытанага — навела Хорхе Луіса Борхеса, дзе аўтар разважае пра сусвет. "Цэнтр сусвету паўсюль, радыус — нідзе". Сапраўды, каб адчуць бясконцасць, трэба прыкласці намаганне. Бясконцасць — бессэнсоўнасць.

— Кніга, да якой яшчэ хацелася б зрабіць ілюстрацыі…

— Цікава праілюстраваць Караткевіча. Але цяпер вось добрыя кнігі зрабілі Міхаіл Басалыга, Юрый Якавенка. Таму вяртацца да гэтых твораў пасля такіх шыкоўных мастакоў пакуль няма сэнсу.

Ілюстрацыя Ю. Хілько да "Пагоні" М. Багдановіча.

Візітка:

Юрый Хілько нарадзіўся ў Баранавічах у 1960 г. У 1980-м скончыў Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут (сёння — БДАМ).

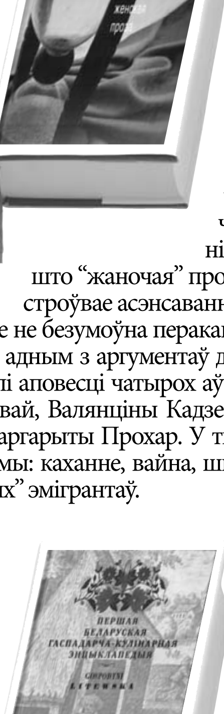
Член Беларускага саюза мастакоў з 1989 года.

Узнагароды: Дзяржаўная стыпендыя імя Ф.Скарыны (1990); лаўрэат Міжнароднага фонду славянскага пісьменства імя св. Кірыла і Мяфодзія (1990); дыплом конкурсу "Лепшае выданне года" (за афармленне кнігі М. Багдановіча "Вянок", 1995); дыплом Беларускага саюза мастакоў "За актыўную творчую дзейнасць" (1998); дыплом выстаўкі-конкурсу "Мастак і кніга" (за афармленне зборніка вершаў "Агледзіны", 1999); медаль Беларускага саюза мастакоў "За дасягненні ў выяўленчым мастацтве" (2002); дыплом рэспубліканскага конкурсу кніжнага мастацтва (за афармленне кнігі А. Сцяпанавай "Мара", 2003); дыплом удзельніка міжнароднага пленэра "Белавежа-2009"; Ганаровая грамата БДАМ (2010); Ганаровая грамата Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь (2010).

Работы знаходзяцца ў калекцыях Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь, Музея сучаснага выяўленчага мастацтва, у графічных і мастацкіх цэнтрах Берліна, Швецыі, ЗША.

Пад вокладкай

Юзэфа ВОЎК

Песочное время: новая женская проза / сост., авт. вступ. ст. О. А. Ждан. — Минск: Літаратура і Мастацтва, 2012. — 272 с.

Ці можна падзяліць прозу на "жаночую" і "мужчынскую"? Думаю, складана знайсці адказ на гэтае пытанне. Але ўкладальнік зборніка, які пабачыў свет у серыі "Бібліятэка часопіса «Нёман»", пісьменнік Алег Ждан сцвярджае, што "жаночая" проза існуе, і перш за ўсё адлюстроўвае асэнсаванне свету жанчынай. Лагічна, але не безумоўна пераканальна. Магчыма, кніга стане адным з аргументаў для чытача. У зборнік увайшлі аповесці чатырох аўтараў-жанчын: Ліны Багдановай, Валянціны Кадзетавай, Ірыны Дзегцяровай, Маргарыты Прохар. У творах закранаюцца розныя тэмы: каханне, вайна, школа, а таксама жыццё "новых" эмігрантаў.

Першая беларуская гаспадарча-кулінарная энцыклапедыя: Літоўская гаспадыня / пераклад з польскай мовы П. Р. Казлоўскага, В. В. Нядзвецкай; прадмова А. І. Мальдзіса. — Мінск: Беларусь, 2012. — 383 с.

Як падтрымліваць у доме парадак? Як захоўваць, сушыць, марынаваць, саліць гародніну і садавіну? Як варыць сочыва? Як заставацца прывабнай? Не, гэта не рэклама сучаснага жаночага гламурнага часопіса. Адказы на ўсе пытанні, але з рэтраспектывай у больш як 160 год, можна знайсці ў "Літоўскай гаспадыні". Кніга ўпершыню пабачыла свет у 1848 годзе і неаднойчы перавыдавалася ў Вільні на польскай мове, беларускія гаспадыні змаглі з ёй пазнаёміцца ў 1993 годзе. І прыжыццёвае, і пасмяротныя выданні энцыклапедыі пабачылі свет ананімна, таму воля аўтаркі — а ёй з'яўляецца Ганна Цюндзявіцкая — захоўваецца і цяпер.

Масленицына, И. А. София Слуцкая / Ирина Масленицына, Николай Богодзяж; вступ. ст. Н. А. Голубевой, рис. А. М. Кашкуревича. — Минск: Четыре четверти, 2012. — 104 с.

Спасылаючыся на звесткі з гістарычных дакументаў, гісторык Мікола Багадзяж і публіцыст Ірына Масляніцына робяць спробу стварыць першае поўнае праўдзівае жыццеапісанне святой праведнай княгіні Сафіі Слуцкай у кантэксце яе эпохі. Сафія, апошняя прадстаўніца роду Алелькавічаў, зрабіла шмат для Праваслаўя: клапацілася пра развіццё і будаўніцтва храмаў, у гады ганенняў абараняла правы адзінаверцаў. Мошчы адной з самых шаноўных у Беларусі святых знаходзяцца ў Мінскім Свята-Духавым кафедральным саборы.

Хаецкая, Е. В. Лермонтов / Елена Хаецкая. — Москва: Вече, 2011. — 480 с.

Здаецца, пра жыццё і творчасць Міхаіла Лермантава яшчэ са школы мы ведаем шмат. Але ці адпавядае рэчаіснасці вобраз пісьменніка, што існуе ў нашай свядомасці? Натуральна, кожная біяграфія захоўвае шмат таямніц, і Лермантаў — такі знаёмы і блізкі — у гэтых адносінах не выключэнне. Аўтарка гэтай кнігі, пісьменніца і літаратуразнаўца Алена Хаецкая, з максімальнай аб'ектыўнасцю паказвае асобу рускага паэта… з вельмі нечаканага боку. І сюрпрызы пачынаюцца ўжо на першай старонцы выдання, дзе расповед вядзецца пра самую знакамітую бабулю рускай літаратуры Лізавету Арсеньеву. Апынаецца, пра яе мы раней таксама амаль нічога не ведалі.

Водгукі дасылайце на электронны адрас аўтара: himarina@tut.by

Кнігі для агляду прадастаўлены магазінам "Кніжны салон". Тэл. 385-60-89.

Віктар Кунцэвіч

Нядзельны дзень Івана Карнюка

Апавяданне

1

Нядзельная раніца для Івана Карнюка пачыналася як звычайна: прачнуўшыся, ён дазволіў сабе яшчэ з паўгадзіны паваляцца ў ложку, потым зрабіў размінку, праўда, без асаблівага энтузіязму, а калі мыўся і чысціў зубы, адчуў у роце кавалачак чагосьці цвёрдага і здагадаўся: зуб разваліўся, карэнны зуб. Абмацаўшы языком яго рэшткі, Карнюк падумаў: благая, вельмі благая прыкмета...

Аднак страта зуба не надта засмуціла Івана Карнюка. І ўсё таму, што сёння ў яго павінна адбыцца спатканне з Лідай. Яны дамовіліся паехаць на рэчку, да таго самага месца, дзе, калі толькі пачынаўся іх раман, знайшоў Іван на пясчаным дне гадзіннік, прыклаў да вуха і радасна рассмяяўся, нібыта дзіцё: “Яны ідуць, Ліда, ідуць!”

— Фірма швейцарская, а выраблена ў Кітаі па ліцэнзіі, — прамовіла, агледзеўшы гадзіннік, Ліда, — долараў пяцьдзясят яму цана, не болей. А ведаеш што, — яе светлашэрыя вочы загадкава бліснулі, — ты будзеш гадзіннік насіць, і пакуль ён будзе цікаць на тваёй руцэ, да гэтага часу будзе доўжыцца наша каханне.

— Мая ты рамантычная вядзьмарка! — усклікнуў Карнюк і, абхапіўшы рукамі жанчыну, лёгка адарваў ад зямлі і панёс у рэчку. А калі прахалода вады дайшла да грудзей, Карнюк прыпаў пацалункам да пухлых вуснаў Ліды. Яна адгукнулася на пацалунак. Карнюк адчуў, як хвалі дрыжыкаў прабеглі па яе целе, як ускіпела ў яго ўласных венах кроў, і радасная думка ап’яніла: “Дык я ж у сіле, яшчэ ў добрай мужчынскай сіле, нягледзячы на тое, што пераваліла на шосты дзясятак...”.

— Досыць, досыць, Ваня, — Ліда вільготнай далонню прыкрыла Іванавы вусны і прашаптала ў самае вуха: — Тут жа могуць быць побач людзі.

Іван крочыў да гаража, згадкі пра каханку ўжо зусім зацьмілі ранішнюю страту зуба. Знаёмства яго з Лідай адбылося наступным чынам. Ранняй вясной, дакладней, было гэта якраз у Вербную нядзелю, ехаў ён па справах фірмы ў сталіцу. Да пасадачнай платформы падкаціў жоўтага колеру аўтобус. Невысокі вадзіцель з круглым жывоцікам выкараскаўся з-за руля і пашпацыраваў у дыспетчарскую. Іван заняў сваё месца ў салоне. Побач з ім села прыемнай знешнасці кабета. Яны разгаварыліся. Івану імпанавала яе шчырасць. Яна радасна расказвала пра тое, што нядаўна атрымала ключы ад кватэры, якую будавала ў крэдыт. “Я сама з дачкой-школьніцай рабіла рамонт, ад гэтай працы ныла спіна, балелі рукі, а пазногці, — яна зірнула на свае маленькія рукі, — пачынаюць адрастаць. Аднак якое гэта шчасце — вырвацца з абрыдлага інтэрната”. Іван зрэдку задаваў пытанні, выказваў кароткія думкі. У Бялынічах Ліда выходзіла. Развіталіся як даўнія знаёмыя. Іван глядзеў на краявіды і думаў пра Ліду. Яна такая мініяцюрная, даверлівая, шчырая. За больш як паўгадзіны размовы ён ужо ведаў, што муж Ліды моцна п’янстваваў і ў п’яным стане быў агрэсіўна-злосны, жорсткі, тыраніў яе і дачку. Яны не развяліся, аднак жылі паасобку.

Каля гаража да Карнюка падбег запыханы сусед Лявон Шылаў: “Ваня, вось добра, што ты падышоў, гружу з сынам у мікрааўтобус ванну, а ўдвух зацягнуць яе ў салон не хапае сілы — дапамажы, калі ласка”.

Свой гараж у кааператыве з дзіўнай назвай “Пустка” Іван Карнюк не будаваў, а купіў і першым з кім па-сяброўску сышоўся, быў чыгуначнік Лявон Шылаў. Яны прыкладна аднаго ўзросту, і ў Лявона не было той пыхлівай важнасці, як у большасці суседзяў па гаражы, якія раз’язджалі на прэзентабельных іншамарках тыпу “джып”.

— Джып — гэта своеасаблівы джын, які вылецеў з пляшкі, — смяяўся Шылаў. — Некаторыя з гэтых “новых беларусаў” не маюць кватэры — жывуць у інтэрнатах, а машыны — крутыя.

— Не можа быць, — дзівіўся Карнюк. — Гэта ж абсалютна не лагічна.

— Лагічна, яшчэ як лагічна, — парыраваў Лявон, — такія аўто надаюць ім самаўпэўненасці, ліпавай значнасці, мажліва, дапамагаюць уваходзіць у круг пэўных людзей.

Утрох яны ледзьве ўпіхнулі цяжкую ванну ў салон мікрааўтобуса: вельмі перашкаджалі сядзенні. Шылаў выехаў з квадратнага гаражнага двара, а Іван дастаў з кішэні мабільнік, збіраючыся пазваніць Лідзе, ды тэлефон у руцэ нечакана заспяваў. Званіла жонка Наташа: “Ваня, я ўключыла пральную машыну, хвілін дваццаць яна працавала нармальна, а потым у ёй пачалі раздавацца літаральна выбухі, ажно замільгала святло ў кватэры. Я яе выключыла, а бялізну ж дастаць немагчыма...”

— Ну вось, — глыбока ўздыхнуў Карнюк, — у цябе ж яшчэ пасцельны рэжым, а ты што робіш?..

Наташа маўчала.

— Я разумею, што ты хочаш быць карыснай, хочаш штосьці рабіць для сям’і, — зноў загаварыў Карнюк, — але і ты павінна разумець, што інсульт — гэта не жартачкі…

Наташа па-ранейшаму маўчала. Карнюк здагадаўся, што яна плача. Яму захацелася сказаць ёй штосьці добрае, прыемнае, аднак патрэбныя словы не знаходзіліся.

— Ведаеш што, — пасля паўзы прамовіў Іван, — ты знайдзі на балконе рэкламную газету і паспрабуй выклікаць майстра.

— Добра, — адказала Наташа і паклала слухаўку.

— Ну і пачатак дня! — падумаў Карнюк. — Зуб, Шылаў з ваннай, жонка з пральнай машынай...

Але ж пры чым тут Шылаў? Трэба захоўваць добры настрой, не паддавацца раздражненню. Карнюк у думках вярнуўся да Ліды, патэлефанаваў ёй.

— Я сабралася і чакаю цябе, — мяккі голас Ліды вярнуў Івану лірычны настрой. Аднак жа ненадоўга: вобраз Наташы зноў авалодаў яго развагамі, унёс у душу разлад. Карнюк усведамляў, што адносна Наташы ён паступае дрэнна. Аднак дакор, які грыз яго пасля першай здрады яшчэ на пачатку іх сумеснага жыцця, ужо быў даўно загнаны ў самы далёкі і цёмны куток душы. Так, яны сышліся па ўзаемным каханні, аднак жа Карнюк быў з кагорты тых мужчын, якім аднаго кахання заўжды мала. Пры гэтым Іван даражыў сям’ёй, і калі адчуваў, што пачуцці пачынаюць аваладваць усёй яго істотай, ён знаходзіў у сабе сілы аддаліцца ад выпадковай жанчыны, паглыбляўся ў працу, стараўся з’ехаць у камандзіроўку, дзе звычайна і ўсчыналіся кароткатэрміновыя раманы.

Цяпер, калі нечаканая хвароба зламала Наташу, Карнюк адчуў напоўніцу цяжар дамашніх турбот. Сыны-студэнты дапамагалі яму як маглі. Уся сям’я радавалася і лічыла пераможным той дзень, калі параліч адступіў і Наташа зрабіла першы крок. Карнюк дапускаў у думках, што і яго паводзіны зрабілі пэўны ўнёсак у правакацыю жончынай хваробы, але ж так ён жыў усё сваё жыццё — звыкся. І вось сёння дакор раптам выпаўз з прыцемкаў душы і настойліва сведчыў: трэба адкласці запланаваную прагулку, вярнуцца дамоў, супакоіць Наташу, разабрацца з пральнай машынай...

2

Модны касцюм выгадна падкрэсліваў фігуру Ліды. Яна завіхалася каля мангала: мусіць, любіла гатаваць. Шашлык рабіла па рэцэпце, які вычытала ў аповесці “Смаката” Алеся Камароўскага. Напраўду, шашлык быў заўсягды цудоўным, і Карнюк лічыў, што гэта заслуга не толькі рэцэпта, а ў большай ступені кулінарнага майстэрства Ліды. На душы ў яго паспакайнела, аднак Іван адчуваў, што галоўныя падзеі дня яшчэ наперадзе, анонсам гэтых падзей была фраза Ліды, якую яна сказала яшчэ ў машыне: “Нам сёння патрэбна сур’ёзна пагаварыць, але ж галоўнае скажам там, размова ў нас будзе на дэсерт”.

У летнім пакоі на другім паверсе лецішча было халаднавата, стаяў прыцемак. Карнюк ляжаў у ложку і не дазваляў сабе глыбока дыхаць, бо галава Ліды была ў яго на грудзіне: Ліда спала. А ён думаў пра свае пачуцці да яе. Яны мацнеюць, поўняцца разуменнем унутранага свету каханай. Раней, у маладыя гады, Іван Карнюк бачыў у жанчынах іншы інтарэс, а цяпер яму было цікава: што яна скажа, як прачнецца? Ён нават спрабаваў адгадаць — усміхнецца ці спахопіцца: “Ой, а колькі ж цяпер часу?” Неяк улетку яны былі каля возера і Ліда стала мыць ногі, ставячы пачаргова іх на камень. Карнюк сядзеў воддаль, любаваўся яе рухамі: складзе Ліда лодачкай далоні, зачарпне ваду, правядзе рукой знізу ўверх па голай назе. І зноў яе далоні апускаюцца ў ваду. І столькі ў яе гэтых рухах было жаноцкасці, нейкай астральнай сілы і глыбіні! Іван ажно пашкадаваў, што ён не мастак, а то абавязкова б намаляваў свой шэдэўр, сваю Мадонну. Безумоўна, гэта шчасце быць закаханым і ведаць, што пачуцці твае сустракаюць узаемнасць. Аднак жа ўнутраны голас упарта нашэптваў Івану, што розніца ў пятнаццаць гадоў паміж ім і Лідай робіць гэтае шчасце сыпкім, як пясок. Колькі яно яшчэ будзе доўжыцца? Карнюк уздыхнуў, Ліда прачнулася: “Ой, колькі ж я спала?”

— Мала, — адказаў Карнюк і, зірнуўшы на будзільнік, які стаяў на стале, удакладніў: — Крыху больш як гадзіну.

Ліда ўжо сядзела на пасцелі, і яе вочы, у якіх іскрыліся смяшынкі, глядзелі ў вочы Івана:

— Дарэчы, а дзе твой шчаслівы гадзіннік?

— Усё ж заўважыла... Я яго, пэўна, забыўся дома. Я табе казаў, што ў мяне раскалоўся зуб і я быў з раніцы крыху без настрою.

— Бе-едненькі, — праспявала Ліда і лёгка дакранулася вуснамі да яго вуснаў. А потым раптоўна стала сур’ёзнай: — Мне так не хочацца пачынаць гэтую размову... Я ўжо колькі разоў адкладвала яе... Разумееш, Ваня, мне цяжка жыць чаканнем нашых сустрэч. Хутка ўжо тры гады, як мы сустракаемся, а мая душа хоча большага, хоча вось такога надзейнага пляча, твайго пляча, не пры рэдкіх сустрэчах, а штодзённа. Цяпер, калі я стала жыць у сваёй кватэры, я ўсё болей адчуваю адзіноту. Мне хутка сорак гадоў, і можа стацца так, што дачка праз колькі часу пакіне мяне. А я адзіноты баюся. Баюся застацца адна. Разумееш?

Яна зрабіла працяглую паўзу. Іван маўчаў. І Ліда загаварыла зноў:

— Мне вельмі імпануе, што ты такі спакойны, разумны, што ты — правая рука дырэктара такой вялікай фірмы, што ты... кахаеш мяне. І вельмі засмучае, што ты — чужы муж. Я разумею ўсю тваю сямейную сітуацыю, і ўсё ж, Ваня, прыходзь жыць да мяне. Настаў час зрабіць выбар. Ну вось, я ўсё сказала.

Ліда глыбока ўздыхнула.

Іван па-ранейшаму маўчаў. За сваё жыццё падобныя словы ён чуў ужо не адзін раз. Успрымаў іх спакойна. Быў нават выпадак, што яго жанчына развіталася з ім, выйшла замуж, але ж праз нейкі час іх адносіны ўзнавіліся, праўда, ненадоўга. Канечне, узнікала роспачная крыўда, але высілкамі волі Іван з ёй хутка спраўляўся. А цяпер адчуванне таго, што Ліда ў сутнасці заяўляе, што хоча знайсці сабе спадарожніка жыцця, калі не яго — Івана, то кагосьці іншага… І гэта выклікала ў душы Карнюка хвалю разгубленасці, рэўнасці і нават сполаху. І пры ўсім гэтым яму было вельмі балюча. Ён не мог зразумець, чаму так балюча. І раптам здагадка ўразіла: балюча таму, што гэта сапраўднае каханне і яно — апошняе.

— Ліда, я цябе разумею, — урэшце глуха прамовіў Іван. — Я не магу цяпер адказаць табе штосьці канкрэтнае... Мне патрэбна падумаць.

Яны вярталіся ў горад моўчкі. Сэрца Івана ўсё яшчэ трымалі абцугі крыўды, аднак розум халодна даводзіў, што нічога выключнага не здарылася, што гэтая заява Ліды — звычайны жаночы капрыз. І раней у Івана з Лідай здараліся непаразуменні і крыўды, але заўсягды яна першай ішла на прымірэнне. Быў выпадак, калі Ліда нават сказала, што парывае адносіны з Іванам. А было гэта так. Вечарам у горадзе напаткаў Іван былога аднакурсніка Стаса Касінскага, які быў у Магілёве ў камандзіроўцы. Разгаварыліся. Вырашылі адзначыць сустрэчу ў рэстаране. Быў ужо позні вечар, калі афіцыянтка папыталася дазволу пасадзіць за іх стол дзвюх дзяўчат. Мужчыны пагадзіліся. Гаваркі Стас хутка знайшоў з дзяўчатамі агульную мову. Яны весела смяяліся на ягоныя жарты і анекдоты. Іван, хаця і быў ужо на добрым падпітку, аднак адчуваў на сабе чыйсці дапытлівы позірк і ўрэшце сустрэўся вачыма з ім — гэта была Ліда. Яна кіўнула яму, маўляў, выйдзем. А ў калідоры коратка сказала, як абрэзала: “Бабнік, болей ні чуць, ні бачыць цябе не жадаю”.

Карнюк хацеў ёй патлумачыць, што тут да чаго, аднак Ліда толькі махнула рукой і пайшла да сябровак.

Іван вярнуўся за стол. Кульнуў чарку. Паклаў перад Касінскім некалькі купюр і сказаў, што яму трэба ісці.

— Ну як жа так?.. — развёў рукамі Стас. — Усё ж так добра складвалася...

Назаўтра днём Ліда пазваніла яму на працу і папрасіла прабачэння. У Івана з душы нібы камень зваліўся, і для сябе ён адзначыў, што ў Ліды ёсць характар.

Яны ўжо ехалі па яе вуліцы, каля дома спыніліся. А калі яна адчыніла дзверы, Іван спытаў: “Ліда, ты кахаеш мяне?”

Яна коратка зірнула на яго і хутка адказала: “Так, а ты што, сумняваешся?”

— Мяне здзіўляе, чаму ты так катэгарычна ставіш пытанне: альбо сходзімся, альбо мы — чужыя людзі?

— Я так не казала.

— Але я так зразумеў.

— Ты зразумеў правільна. Ты ж разумны мужчына. Дзякуй, дарагі, за прыемны дзень. Буду чакаць твайго званка.

Яна павольна ішла да пад’езда, Іван не адрываў позірку ад яе постаці, пакуль Ліда не знікла за дзвярыма, і адчуў, што нябачныя абцугі сціскаюць сэрца ўсё мацней і мацней.

“Цяпер ты разумееш, што адчувала твая жонка, калі ты здраджваў ёй налева і направа? Як думаеш: ці ж лёгка ёй было? — Карнюк нібыта ўвачавідкі пачуў голас сумлення. Думкамі вярнуўся да Наташы. — Як яна там цяпер? Болей за ўвесь дзень не патэлефанавала. Відаць, разумее, што дарэмна тэлефанаваць. А можа, ужо і ведае што-небудзь пра Ліду?..”

3

Карнюк няўцямна патрос галавой, нібыта хацеў стрэсці ўсе думкі і згрызоты, і павольна выехаў на шырокі праспект. Праз хвілін пятнаццаць ён ужо быў каля гаража. Заглушыў рухавік. Расчыніў вароты, але машыну заганяць не стаў. З кардоннай скрыні, якая стаяла побач з верстаком, дастаў пляшку гарэлкі, з паліцы зняў шклянку і наліў у яе. І тут ён убачыў, што да яго гаража, пакульгваючы, шыбуе сусед Шылаў. Падышоў да Івана, працягнуў далонь, у якой ляжаў гадзіннік. “Ваня, здаецца, гэта твой... Пэўна, як грузілі ванну, ён зляцеў з рукі. Шкада, добры быў гадзіннік”.

Карнюк узяў з далоні Шылава гадзіннік і ўбачыў, што шкла ў ім не было. Стрэлкі гэтаксама адсутнічалі.

— Відаць, ён патрапіў пад колы, калі я ад’язджаў ад гаража, — роспачна дадаў Шылаў.

Іван дастаў з паліцы яшчэ адну шклянку, сунуў яе ў руку Шылаву, наліў і сказаў: “Памянем”.

— Каго памянем? — няўцямна заплюскаў вейкамі Шылаў.

— Не каго, а што, — прамовіў Карнюк і дадаў: — І гадзіннік таксама.

— Нейкі ты сёння дзіўны, Пятровіч, — прамармытаў Шылаў, а потым, зірнуўшы пільна ў твар сябра, спытаў: — Мо што здарылася? Бледны ты нейкі...

— А што дзіўнага, Лявон? — уздыхнуўшы, адказаў Карнюк. — Гадзіннік я атрымаў у падарунак ад лёсу амаль разам з каханай жанчынай...

— Колькі ж яму гадоў? — наіўна прамовіў Шылаў і зірнуў на гадзіннік, які ляжаў на верстаку.

Упершыню за гэты цяжкі дзень Карнюк засмяяўся.

Музычная сцэна: лепшае

Мудрае жыццё распарадзілася так, што новы праект Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра "Наталля Гайда запрашае" завяршыўся адкрытым фіналам. Як гэта разумець? А вось як: апафеоз адбыўся, але заключны гала-канцэрт удзельнікаў незабыўнага тыдня мастацтва не стаўся "апошняй кропкай" у працэсе іх унікальнай супольнай творчасці. Працяг будзе!

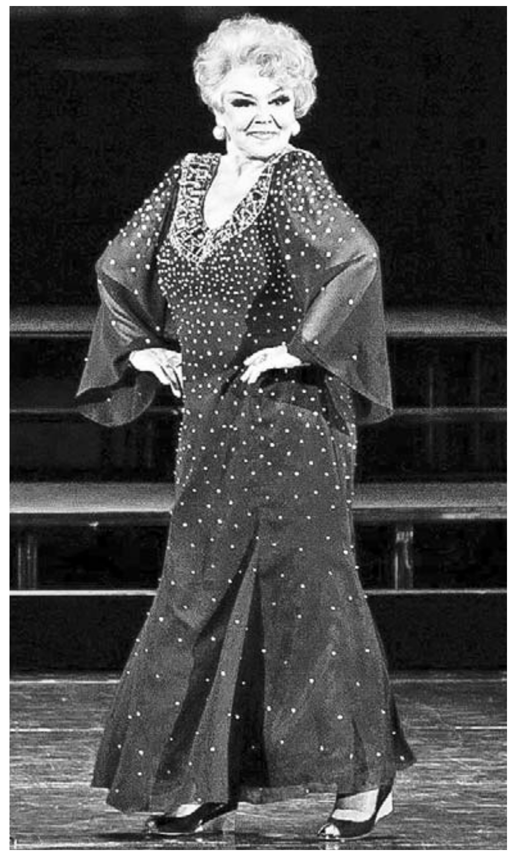
Святлана БЕРАСЦЕНЬ

Наш час багаты на гучныя міжнародныя фестывалі, якія часцей нагадваюць камерцыйныя гастрольныя туры: збіраюць "зорную абойму" выканаўцаў, суправаджаюцца шыкоўнай рэкламай, ажыятажам вакол білетаў, недаступных для сціплага кашалька сярэднестатыстычнага бюджэтніка, студэнта, пенсіянера. Праект "Наталля Гайда запрашае", не займеўшы хаця б сімвалічнай падтрымкі спонсараў, раскручваўся без старонняй дапамогі: за кошт энергіі таленавітых і талковых людзей, якія працуюць у тэатры, дзякуючы ўнутранаму творчаму гарэнню, якое падтрымлівае ў калектыве яго кіраўніцтва. На запросіны легендарнай зоркі беларускай і савецкай аперэты адгукнуліся не гастралёры, а шчырыя сябры: артысты-вакалісты, кіраўнікі творчых калектываў, дырыжоры. Госці прыехалі з Азербайджана, Казахстана, Расійскай Федэрацыі (Екацерынбург, Іркуцк, Растоў, Санкт-Пецярбург). Яны не пачувалі сябе "вясельнымі генераламі", запрошанымі на адзін вечар. Яны былі сапраўднымі чыннікамі фестывальнага жыцця, распісанага па гадзінах: рэпетыцыі, творчыя візіты, экскурсіі, гутаркі. За ўсім гэтым — новыя эмоцыі, новыя веды і штодзённы абмен прафесійным досведам, якога ніколі не бывае зашмат. Поруч з беларускімі калегамі госці ўдзельнічалі ў разнажанравых і рознастылёвых пастаноўках нашага тэатра ("Бабскі бунт" Я. Пцічкіна, "Аршын мал алан" У. Гаджыбекава, "Сільва" І. Кальмана, "Граф Люксембург" Ф. Легара). Колькі новых сцэнічных ансамбляў нарадзілася за мінулы тыдзень у гэтых спектаклях!

А яшчэ больш інтэрнацыянальных дуэтаў утварылася падчас працы над праграмай гала-канцэрта, і ў той незабыўны суботні вечар перад шчырай мінскай публікай выступіла вялікая міжнародная сябрына, ці, як зaўважылі самі артысты, — новая тэатральная сям'я. У калейдаскопе гэтых сямейна-тэатральных стасункаў апынулася ўсё, чым жыве музычная сцэна: класіка жанру аперэты, камічная опера, балет, мюзікл, песня. Усё прымалася на "ўра", у хвалі шчодрых воплескаў выкупаліся і легендарныя майстры, і прадстаўнікі новай тэатральнай генерацыі. Працяглая, але дынамічная імпрэза ўспрымалася не як нізка паасобных канцэртных нумароў, а як цэласная дзея — дзеля гэтага шчыравалі рэжысёр Настасся Грыненка, харэограф Дзмітрый Якубовіч, мастакі Аляксей Тарасаў (Расія) і Любоў Сідзельнікава, вядучыя Ірына Рымша ды Аляксандр Асіпец, знітоўваючы сцэнічныя сюрпрызы ў захапляльнае шоу. За дырыжорскім пультам змянялі адно аднаго піцерскі маэстра Андрэй Аляксееў і яго мінскія калегі Юрый Галяс, Алег Лясун, Мікалай Макарэвіч, Марына Траццякова.

Наталля Гайда цягам вечара не раз выходзіла на сцэну, у выбітных сола і ў дуэтах пацвярджаючы высокі клас акцёрскага майстэрства і віртуознае валоданне голасам. Спеўная птушка з Азербайджана Інара Бабаева лашчыла слых меламанаў арыяй Адэты ("Баядэра"), а яе зямляк Фарыд Аліеў і наша Маргарыта Александровіч дэбютавалі як дзівосны дуэт Раджамі ды Адэты. Здзівіў выхад шаноўнага дырэктара Карагандзінскага акадэмічнага тэатра музычнай камедыі Амантая Ібраева з каваціναй Фігара ("Севільскі цырульнік"). А Таццяна Клімава з Растоўскага дзяржаўнага музычнага тэатра сваім віртуозным выкананнем песенькі "чарцяняці"-Пепіты ("Вольны вецер") дала паказальны ўрок тым, хто апраўдвае фанаграму на эстрадзе: аказваецца, можна скакаць, хадзіць на руках, куляцца цераз галаву і пры гэтым заставацца ў вобразе, трымаць выдатную вакальную форму і не збіваць дыханне! Пацвердзілі свой новы статус куміраў мінскай публікі Андрэй Данілаў і Уладзімір Якаўлеў (Санкт-Пецярбургскі дзяржаўны тэатр музычнай камедыі), Галіна Пятрова (Свярдлоўскі дзяржаўны акадэмічны тэатр музычнай камедыі), Аляксандра Гарашчук (артыстка Іркуцкага дзяржаўнага музычнага тэатра імя М. М. Загурскага).

Праз хіты сусветных мюзіклаў раскрыўся вакальны патэнцыял Алега Прохарава, Віктара Цыркуновіча, Лесі Лют, Ілоны Казакевіч, Сяргея Суцько. А "гарачы" каскадны дуэт Вікторыі Жбанковай-Стрыганковай ды Аляксандра Асіпца ў класічным "Шымі" адцянілі галавакружна пластычныя нумары з удзелам Дзяніса Нямцова, Дзяніса Мальцэвіча, Анзора Алімірзоева, Дзмітрыя Якубовіча. Што ўжо казаць пра бліскуча зробленую сцэну Элачкі, яе мужа — інжынера Шчукіна ды Астапа з балета "12 крэслаў" у выкананні Вольгі Лядскай, Дзмітрыя Мацiеўскага ды Яўгена Яцкевіча!

На сцэне — народная артыстка Беларусі Наталля Гайда.

Нават бясконцы пералік мае свае межы. І той, каго ўжо не выпадае назваць, няхай не крыўдуе: падчас канцэрта былі заўважаны кожны. А яшчэ пад шчымлівы спеў Кацярыны Дзецiгровай ("Пожалуйста, не умирай" З. Рамазанавай) тэатралы разам з артыстамі ўспомнілі тых, каго ўжо няма на сцэне і ў зямным жыцці, але чые вобразы засталіся ў неўміручай гісторыі мастацтва. Мы моўчкі ўглядаліся ў праекцыю на вялікім экране, пазнавалі ў чарадзе незабыўных твараў Міхаіла Вадзянога і Глікерыю Багданаву-Часнаковую, Ніну Равінскую і Анатоля Касцецкага... "Любоў мая — аперэта!" Гэтае вакальнае прызнанне Наталлі Гайды, падтрыманае артыстамі хору, арганічна перайшло ў гімн тэатра з мюзікла У. Кандрусевіча "Джулія". Разам з прымадоннай спявалі ўсе ўдзельнікі канцэрта. І сёй-той з гледачоў міжволі далучаў свой голас да гэтага ўрачыстага тугці.

ART-пацеркі

Лана ІВАНОВА, фота Кастуся Дробава

Заўтра ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі адбудзецца заключны канцэрт ІІ Міжнароднага фестывалю "Уладзімір Співакоў запрашае". Праграма "Віртуозы Масквы — сёння і заўтра" прадставіць стыпендыятаў Міжнароднага дабрачыннага фонду Співакова піяніста Данілу Харытонава, віяланчэлістку Настассю Кабекіну, а таксама найвіртуознага трубача Сяргея Накаракава (Расія, Францыя), які ў свой час быў адзначаны гэтым фондам. За пультам камернага аркестра "Віртуозы Масквы" — маэстра У. Співакоў. На сённяшні вечар запланаваны дабрачынны канцэрт "Віртуозаў Масквы" ў Пасольстве Расійскай Федэрацыі. Салісты — стыпендыяты Міжнароднага дабрачыннага фонду Співакова, прадстаўнікі краін СНД, у тым ліку Беларусі.

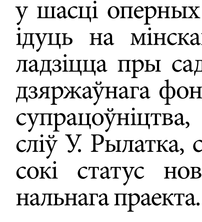
Падчас адной з нядаўніх прэс-канферэнцый у НАВТ оперы і балета Беларусі намеснік яго генеральнага дырэктара Уладзімір Рылатка паведаміў пра новы праект калектыву: Маладзёжны форум опернага мастацтва краін СНД. З 20 па 25 мая наш Вялікі тэатр будзе нагадваць эксперыментальны цэнтр падрыхтоўкі зорак опернага мастацтва. У Мінск прыедуць лепшыя маладыя салісты, лаўрэаты міжнародных конкурсаў з тэатраў СНД, Балтыі ды Грузіі, дырыжоры. Яны возьмуць удзел

Намеснік генеральнага дырэктара НАВТ оперы і балета Беларусі Уладзімір Рылатка.

у шасці оперных спектаклях, што ідуць на мінскай сцэне. Форум ладзіцца пры садзейнічанні Міждзяржаўнага фонду гуманітарнага супрацоўніцтва, што, як падкрэсліў У. Рылатка, сведчыць пра высокі статус новага інтэрнацыянальнага праекта.

Нарысы вядомага мастацтвазнаўцы Яўгена Шунейкі, напісаныя ім у 1990 — 2000 гады, выдадзеныя нядаўна пад адной вокладкай пры падтрымцы Польскага інстытута ў Мінску. Зборнік, названы "Праспект Незалежнасці", уключае развагі пра творчасць Фердынанда Рушчыца, Марка Роткі, Хаіма Суціна, роздум пра беларускую архаіку і спробы яе актуалізацыі ў сучасным творчым свеце, даследаванне тэндэнцый у еўрапейскім мастацтве апошніх дзесяцігоддзяў. У кароткім уступе аўтар тлумачыць назву зборніка. Праспект Незалежнасці даследчык успрымае як галоўную магістраль у цэнтры Мінска, паабапал якой канцэнтруюцца ўсе вядучыя мастацкія галерэі ды музеі і на якую выходзіць фасад альма-матар Я. Шунейкі, дзе ён выкладае ўжо больш як 20 гадоў. Шпацыр па гэтым праспекце праcвятляў думкі, дарыў свежыя творчыя ідэі, якія ўрэшце аформіліся ў чараду публікацый.

Вокладка зборніка.

Мастацкі кіраўнік капэлы "Санорус" Аляксей Шут.

Вандроўка з капэлай «Санорус»

Музычная капэла "Санорус" пад кіраўніцтвам Аляксея Шута адзначае сваё дваццацігоддзе серыяй канцэртаў. Не так даўно ў сталічным Клубе імя Ф. Э. Дзяржынскага вядомы калектыў выступаў з новай праграмай "Ад Мілана да Лейпцыга", якая сталася падарункам для гледачоў.

Гэта была сапраўдная музычная вандроўка, якая звязала гарады, знакавыя для творчасці класікаў, чыя музыка ўвайшла ў праграму. Выконваліся творы італьянца Джаакіна Расіні, французскага кампазітара Шарля Гуно, а таксама нямецкай музыкі Рыхарда Вагнера, і на заканчэнне прагучала яшчэ аднаго выбітнага італьянскага аўтара — Джузэпе Вердзі.

Класіка ў выкананні капэлы "Санорус" (а гэта, як вядома, змяшаны хор і салісты) кранала сэрца. Можа, таму, што лёгкая і светлая энергетыка зыходзіць ад саміх музыкантаў.

Вераніка ПУСТАВІТ

Песня нас звязала

Пяты міжнародны конкурс дуэтаў "Песні, якія нас яднаюць" прайшоў у Палацы культуры Мінскага трактарнага завода. Удзельнічалі прадстаўнікі Казахстана, Латвіі, Літвы, Малдовы, Польшчы, Расіі, Украіны, Беларусі. Выступленні выканаўцаў ацэньвалі выдатныя дзеячы музычнай культуры. Асноўнай задачай прафесійнага журы было не толькі ацаніць вакальныя дадзеныя ўдзельнікаў і ўменне трымацца на сцэне (сцэнічны вобраз у цэлым), але і здатнасць выявіць тую ці іншую адметнасць, рысу, характэрную для таго народа, які прадстаўлялі канкурсанты.

Кацярына БЯДУЛІНА

Калі людзі памятаюць і ахвотна выконваюць песні савецкіх гадоў, гэта не значыць, што ў іх настальгія па мінулым. Сёння гэтыя песні — не проста ўдалы плён сумеснай працы кампазітараў і паэтаў. Яны — своеасаблівы сродак камунікацыі паміж жыхарамі рэспублік былога Савецкага Саюза, якія цяпер маюць статус незалежных дзяржаў. І калі ў адной зале збіраюцца прадстаўнікі розных краін і спяваюць старыя хіты, дык адразу адчуваюцца асаблівыя цеплыня і шчырасць — нібы сямейная атмасфера…

Песні гучалі самыя розныя, настройваючы слухачоў на роздум пра вечныя пытанні, на падарожжа па свеце, на знаёмства з іншымі краінамі і сустрэчу са шчырай праявай пачуццяў.

Такім чынам, мінскі дуэт Вольга Ручаюся і Віталь Грыгар'ян быў адзначаны за яркі сцэнічны вобраз. Кацярына Ліцкевіч і Таццяна Дзівіна з Барысава атрымалі дыплом за тэмпераментнае выкананне. Даніяр Бакыт і Аліхан Бахіянаў павезлі ў Казахстан дыплом з фармулёўкай "За волю да перамогі".

Гонар Малдовы на гэтым конкурсе абараняла оперная спявачка Маргарыта Будзей. Як слушна заўважылі падчас абмеркавання выступленняў члены журы, параўноўваць яе сольнае прафесійнае выкананне з выступленнямі дуэтаў, удзельнікі якіх не маюць спецыяльнай музычнай адукацыі, было б не зусім карэктна. Але не адзначыць спевы гэтай канкурсанткі было б няправільна. Малдаўскую салістку ганаравалі дыпломам "За высокае выканальніцкае майстэрства і служэнне мастацтву". Дыплом "За маладосць і абаяльнасць" уручылі дуэту "Бурштынавы шлях" з Вільнюса. Дыпломамі журы былі ганараваныя дуэты і ў некаторых іншых намінацыях.

Што да традыцыйных узнагарод, дык трэцяе месца падзялілі паміж сабой Дзяніс Дзмітрыеў ды Алена Максіна (дуэт "Каліта" з Санкт-Пецярбурга) і Аліна Зяленская ды Цімур Лаврко з Кіева. На другое месца выйшлі нашы Аліна Казак ды Вадзім Дудаладаў (тэатр песні "Каларыт") і Сяргей Юрчанка ды Станіслаў Панькін з Луганска. Першымі журы прызнала Багуславу Карчэўскую ды Юрыя Астапчука (Беласток, Польшча). У выкананні гэтага сямейнага дуэта шчыра прагучала беларуская народная песня "Месяц", а рухавая песня на польскай мове "Жонка мая" сталася вельмі арганічнай для гэтага абаяльнага дуэта, які адразу ж спадабаўся публіцы.

Праект "Песні, якія нас яднаюць" яшчэ раз пераканаў, што музыка здатная на многае: яна распальвае ў чалавеку агеньчык надзеі, веры, злучае два стомленыя адзінотай сэрцы і яднае розныя народы. Кожны знаходзіць у песнях блізкае свайму жыццю, сваім пачуццям.

Фрыдрых Модаль — былы настаўнік рускай мовы і літаратуры, які воляю лёсу з малых гадоў, і вельмі грунтоўна, пазнаёміўся з тэатрам. (Бацька Фрыдрыха Міхайлавіча быў вядомым тэатральным крытыкам, маці — актрысай). Знаёмства гэтае працягваецца ўсё яго доўгае жыццё. Працуючы ў школе, Фрыдрых Міхайлавіч праз урокі літаратуры выхоўваў у сваіх вучнях гледачоў. А калі выйшаў на пенсію, яшчэ на працягу 10 гадоў працаваў у Беларускім рэспубліканскім тэатры юнага гледача кіраўніком псіхолага-педагагічнай службы. Як расказвае Ф. Модаль, падчас працы ў тэатры ён змагаўся за тое, каб у школах Мінска і сталічнага наваколля выхоўваліся прыхільнікі сцэнічнага мастацтва…

Вялікае захапленне Тэатрам не пакідае Фрыдрыха Міхайлавіча і ў пачцівым узросце "за восемдзесят". Адмыслова для "ЛіМа" напісаў ён гэтыя незвычайныя нататкі, якія складаюцца з некалькіх раздзелаў. Першы з іх мы і прапануем сёння ўвазе чытача.

Аддзел мастацтваў "ЛіМа"

Фрыдрых МОДАЛЬ

Сучасная казка

Маналогі, дыялогі і рэплікі пра мастацтва

Вясна прыйшла ў прызначаны для яе час, і я на змярканні расчыніў адпаведную гэтай падзеі частку аконнага шклапакета. Нягледзячы на знадворны бруд, вясновы водар проста лінуў у мой пакой…

— Гэта што такое? — гучна запытаўся я, бо нейкая жыўнасць уляцела ў маё жытло разам з сакавіцкім подыхам. — Ты Карлсан?

— Зусім не, — запярэчыў нахабны і меладычны голас.

— Па шчупаковым загадзе з'явіся перада мной, як ліст перад травой!!!

— Ноў проблем.

Штосьці зарыпала, цвыркнула, бліснула — і насупраць мяне паўстала вельмі нават гожае стварэнне ў сучасным адзенні са спадніцай шмат вышэй за каленькі.

— Ты хто?.. Прабачце, вы хто? Нечаканае і нібыта ненатуральнае. Як у казцы. Дабрыдзень!

— Дабрыдзень! — і прыгажуня прысела ў крэсла.— Казка — хлусня, вядома. Прынамсі, кожны спектакль — казка. "Выдумка маёй галавы"— як казаў паэт.

— Увесь свет — тэатр, — прадэманстраваў я ў адказ сваю глядацкую дасведчанасць.

— Вядомы слоган з "Гамлета". Але тэатр жыцця і тэатр як гульня ў жыццё, як мастацтва, — зусім розныя рэчы. "Цуд мастацтва... нагадвае... евангельскі цуд: пераўтварэнне вады ў віно, і сапраўдная праўда мастацтва заўсёды нясе ў сабе нешта, што пераўтварае, перадольвае звычайнае пачуццё, і той самы страх, і той самы боль, калі яны выклікаюцца мастацтвам, змяшчаюць у сабе нешта больш за тое, што ў іх утрымліваецца". Заўважце, гэта я цытую вашага знакамітага псіхолага.

— Усё ж хто вы?

— Можаце лічыць, што я — Мельпамена: грэчаская муза трагедыі, заступніца тэатра наогул, увасабленне трагічнага сцэнічнага мастацтва. Звярніце ўвагу на тое, што мая ранейшая выява была ў выглядзе жанчыны з павязкай на галаве і ў вянку з лісця вінаграду, у тэатральнай мантыі, з маскай трагедыі у адной руцэ і мячом ці булавой у другой... Звярніце ўвагу на зброю.

— Трэба меркаваць, з вашага выгляду — вы зусім сучасная багіня, бо вянка няма і мяча таксама… Мельпамена без рэквізіту. Яго ў тэатры не хапае?

— Ёсць усё. Але мы ідзём у нагу з часам… Мы за мір без зброі.

— А меч прызначаны для тэатра ці для гледача?

— Для вас усё… за вашы грошы. Вы — глядач сярэднестатыстычны, звычайны, ці з ухілам? Цяпер модна "з ухілам".

Прайшло з паўгадзіны, а мы, захопленыя тэмай, усё не прыпынялі сваёй размовы. Гэта і зразумела, бо не кожны дзень можна даведацца ў самой Музы пра таямніцы мастацтва.

Насамрэч, я быў глядач з ухілам. Так бы мовіць, глядач-даўганосік. Так і хацелася сунуць свой доўгі нос туды, за рампу, за кулісы, у душу мастака. Мой даўні сябра, выдатны рэжысёр, папярэджваў у свой час, што нельга гледачу паказваць адваротны бок медаля, аматару нельга глядзець на тое, што адбываецца ў закуліссі. Тая "кухня" разбурае мастацкі вобраз. Ды справа ў тым, што я заўсёды ведаў: тэатр — не сапраўднае жыццё, а гульня. Я сачыў за сюжэтам і за тым, што там, у партале сцэны, выраблялі добра знаёмы мне акцёр-майстар ці вучань яго.

Больш за ўсё, як малое дзіцё, цікавіла мяне, якім чынам усё гэта мастацтва робіцца і з чаго вырабляецца. У сябра-рэжысёра аднойчы запытаў, для чаго у адным спектаклі большасць дзеяння трымалі на сцэне зусім неапранутую жанчыну, калі асаблівай патрэбы ў тым не было. Адказ пачуў такі: "Калі рэжысёру няма чаго сказаць, ён распранае бабу".

— Прабачце, пан даўганосік, у вас нейкі не зусім звыклы падыход да мастацтва…

— А што?! — азбурыўся я. — Вы калі-небудзь бачылі двух аднолькавых гледачоў? Вось-вось. Усе яны розныя, і ў тэатр ідуць ці не ідуць з-за розных прычын. І ўспрымаюць убачанае па-рознаму… А ці па-рознаму насамрэч? Чалавек у натоўпе, наколькі вядома, ператвараецца пэўным чынам у іншую істоту.

— Менавіта ж так… Ператвараецца.

Пані Мельпамена распавяла мне шмат цікавага пра само мастацтва і яго рабоў і рабынь. Чаму рабоў і рабынь? Самі зразумееце ў свой час. Рабы ў тым сэнсе, што яны вельмі часта бываюць прыкутыя да гэтай зусім не лёгкай прафесіі і іншай справай займацца не могуць. І вельмі залежаць ад… Не пералічыць нават гэты легіён.

— Безумоўна, — дадала прыгажуня, — абліччы кіраўнікоў тэатра адбіваюцца на гэтым незвычайным мастацтве. Канкрэтны калектыў пад уплывам кіруючай асобы ці ўзнімаецца над будзённасцю і стварае цуд мастацтва, ці… рухаецца ў іншы бок.

— Хацеў бы даведацца, што мне павінен даць тэатр. Я заплаціў грошы і маю намер за іх атрымаць… Ну, нешта атрымаць…

— Набыць нейкія рэчы? Тады кіруйце на кірмаш. Тэатр нічога не прадае. Але тут атрымліваеш магчымасць нешта вырабіць сам. Бавіць вольны час, атрымаць асалоду… Людзі, колькі ведаю іх з часоў старадаўняга Рыма, патрабавалі хлеба і відовішчаў. Хлеба тут не атрымаеш. Відовішча? Магчыма. Хочаш праўду? Насамрэч ты прыйшоў у мой храм, каб працаваць.

— Ну, гэта ўжо занадта… Хачу адпачыць у крэсле.

— Калі ласка. Але мастацтва вымагае саўдзелу, сутворчасці. Пэўных намаганняў. Дарэчы, псіхолаг Алахвердаў лічыў: "Вядома, мастацтва спрыяе пазнанню. Але няўжо як феномен чалавечай культуры мастацтва існуе менавіта дзеля набыцця ведаў яго спажыўцамі?.. Мастацтва, варта прызнацца,— нейкая ўжо зусім малапрыдатная прылада для пазнання, бо творы мастацтва заўсёды скажаюць рэальнасць. Мастацтва — не лепшы спосаб спасціжэння рэальнага свету, бо разнастайныя глупствы пранізваюць мастацкія творы. Больш за тое, менавіта гэтыя неверагодныя недарэчнасці шмат у чым і даюць мастацкі эфект". Вось так, каханенькі-роднenькі!

Я слухаў, імкнучыся гэта зразумець.

— Значыць, мяне, гледача, трэба вучыць, як спажываць тэатральнае мастацтва? Грошы аддаў — яшчэ і вучыся?

— Ты не толькі даўганосік, але і нэнза. Мастацтва вымагае адказу, патрабуе пэўных дзеянняў і учынкаў... У прыватнасці, падштурхоўвае да перагляду самога сябе. Хопіць. Бывай!

І Муза знікла.

Чакаў, чакаў яе і пачаў нават нешта такое фармуляваць для сябе. Але атрымлівалася не вельмі зразумела. І раптам быццам пачуў тэлепатычнае паведамленне пані Музы:

— Чым даўжэй твой мозг знаходзіцца ў шэрасці, тым цяжэй яму пасля выкараскацца з гэтага стану. Высокі мастацкі ўзровень спектакля і творчага калектыву не гарантуе адэкватнага гледача. Да ўспрымання мастацтва трэба прызвычаіцца, і навучыцца гэтаму лепей з дзяцінства. Найважным з'яўляецца не тое, каб сачыць за сюжэтам, што само па сабе цікава, а самапазнанне і пазнанне чалавека наогул, што павінна адбывацца не спецыяльна, не надакучліва, нават неўзаметку для самога гледача. Тэатр перад тваімі вачамі стварае жывую карціну, жывую імгненную энергію, якую ты ўспрымаеш нават падсвядома. Але і ты павінен умець убачыць хоць бы крыху больш за тэатр.

Мастацтвазнаўцы дружна прызнаюць, што сёння найболей спажываная публікай прадукцыя — эстрадны жанр, які і аблашчаны шоу-бізнесам, і адпавядае імклівасці жыцця грамадства, і задавальняе патрэбу "адцягнуцца". Тэатр змушаны ўлічваць густы і настрой публікі, а таму актыўна выкарыстоўвае гэты самы эстрадны элемент. Такім чынам, рэжысура, уключаючы ў тканку спектакля сучасныя музычныя рытмы, песні, танцы і эксцэнтрыку, спрабуе заваладаць увагай тэатральнага гледача. І гэта нармальна. Класіка, маючы найвелізарныя мастацкі і маральны патэнцыял, з-за велізарнай аддаленасці ў часе усё ж не супадае з рытмамі нашага часу. Адсюль і карэкціроўка менавіта рытмаў, што пры пэўных умовах можа змяніць і мастацка-маральныя акцэнты.… Самы істотны бок мастацтва ў тым, што і працэсы яго стварэння, і працэсы карыстання ім робіцца быццам бы незразумелымі, невытлумачальнымі і ўтоенымі ад свядомасці тых, каму даводзіцца мець з імі справу.

Угледзецца ў вобраз

Жывапіс Міколы Апіёка, прасякнуты пазітыўным светапоглядам і любоўю да чалавека, адлюстроўвае і час, і неадназначнасць нашага жыцця, і дапытлівасць неабыякавай творчай асобы, і душэўную гармонію мастака.

Святлана БЕРАСЦЕНЬ, фота Кастуся Дробава і аўтара

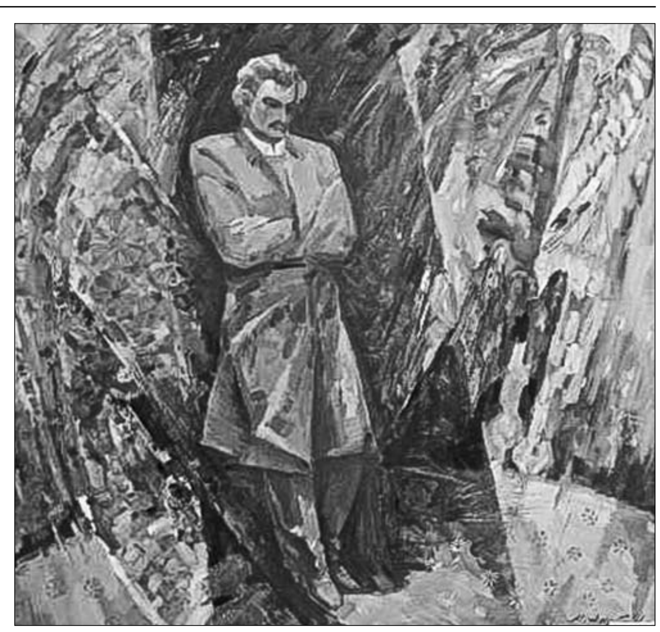
Усе значныя рэспубліканскія выстаўкі абавязкова ўключаюць яго работы. І наведваючыся на вялікія калектыўныя вернісажы, гледачы заўсёды прыпыняюць крок, углядаючыся ў партрэты, маштабныя шматфігурныя сюжэтна-тэматычныя кампазіцыі, станковыя нацюрморты, пейзажы, створаныя Міколам Апіёкам. Яго работы прываблівае ужо тым, што рэалістычная манера пісьма не абмяжоўвае дасціпных імпрэсіяністычных пошукаў мастака, зарыентаванага на досвед яго выбітных папярэднікаў — сусветна прызнаных каларыстаў.

Жывапісны свет мастака, чыё дзяцінства азмрочылі гады вайны (нарадзіўся ў 1937-м), а значны перыяд жыцця быў звязаны з прафесіяй сцэнографа, спалучае вайну і тэатр, выявы знаных палітычных і грамадскіх дзеячаў ды блізкіх сяброў, вобразы роднага краю і роздум пра будучыню сваёй краіны. Сярод манументальных палотнаў з выявамі псіхалагічна пранікнёных твараў і пластычна выразных постацей вылучаюцца жывапісныя абліччы асоб, знакавых для беларускай гісторыі, нашай культуры. Ён увасобіў вобразы Адама Міцкевіча і Марылі Верашчакі; Дуніна-Марцінкевіча, Купалы ды Коласа; Максіма Багдановіча, Жэні Янішчыц. Ён маляваў легендарную Стэфанію Станюту, вядучых акцёраў-купалаўцаў і сябра тэатра — драматурга Аляксея Дударава. Стварыў пранізліва ўражлівыя партрэты кампазітара Яўгена Глебава, песняра-музыканта Уладзіміра Мулявіна, адлюстраваў незабыўную Лілію Давідовіч у ролі Боны Сфорцы...

Сюжэт з жыцця вёскі. (Кардон, алей, 1975).

Не так даўно работы Міколы Апанасавіча экспанаваліся ў рэспубліканскіх праектах сталічнага Палаца мастацтва "Я не самотны..." (да 120-годдзя з дня нараджэння Максіма Багдановіча) і "Суб'ектыўны рэалізм". А днямі, напярэдадні Радаўніцы, у "Галерэі Мастацтва" Беларускага саюза мастакоў разгарнулася персанальная выстаўка М. Апіёка, якая раскрыла для многіх нечаканую грань яго творчасці. Тут прадстаўлены натурныя эцюды 1970 — 1990 гадоў, звязаныя з вясковым жыццём, а эмацыйна спакроўленыя з настальгічнымі ўспамінамі мастака пра дзяцінства. Выстаўка "Помню рукі твае, мама" прымеркаваная да 110-годдзя з дня нараджэння маці Міколы Апанасавіча. І ў сваёй сутнасці гэты кранальны вернісаж, паводле слоў мастака, уяўляе сабой прысвячэнне памяці тысячаў тых жанчын, якія і ў незабыўныя гады ліхалецця, і пасля вайны не страцілі духоўнасць, захавалі маральнасць, зберагалі чысціню душы беларускага народа.

"«І думкі імкнуцца... ». Максім Багдановіч на выстаўцы слуцкіх паясоў у Вільні" (ДВП, алей, 2001).

Класіка вяртаецца

Вераніка ЯРМАЛІНСКА,
фота www.beltuz.by

Рэпертуар Беларускага рэспубліканскага тэатра юнага гледача папоўнілі дзве адметныя пастаноўкі: “Пан Міністар” Ф. Аляхновіча і “Майго юнацтва крылы” паводле паэмы А. Куляшова “Хамуціус”. Рэжысёр абодвух спектакляў У. Савіцкі, сцэнограф В. Цімафееў. Такім чынам у тэатры аднаўляецца цікавасць да класічнай нацыянальнай драматургіі, знаёмства з якой неабходнае як даросламу гледачу, так і падлеткам, якія ўсё больш цікавяцца нашай літаратурнай спадчынай. Яна з’яўляецца ў ТЮГу побач з чароўнымі, добрымі казкамі — і ў гэтым бачыцца вельмі мудрая і грунтоўная пазіцыя мастацкага кіраўніцтва калектыву.

Сама назва “Пан Міністар” Ф. Аляхновіча на афішы тэатра шчыра зацікавіла і прывабіла публіку. Спектакль пастаўлены Уладзімірам Савіцкім, добра вядомым сваімі яркімі работамі (“Ветрагоны” У. Галубка — НАДТ імя Якуба Коласа; “Дзікае паляванне караля Стаха”, “Сны аб Беларусі” паводле “Калыскі чатырох чараўніц” У. Караткевіча і “Балада пра каханне” паводле “Альпійскай балады” В. Быкава — Купалаўскі тэатр; “Раскіданае гняздо” Янкі Купалы — Брэсцкі акадэмічны тэатр драмы і шэраг іншых).

“Пан Міністар” амаль не мае сцэнічнай гісторыі ў беларускім тэатры. Пра яе мы ўспамінаем у сувязі з дзейнасцю Менскага беларускага тэатра, які працаваў на акупіраванай тэрыторыі ў гады мінулай вайны. Так што фактычна гэтая п’еса Ф. Аляхновіча адкрыта наноў. Як вядома, яе галоўны герой прэтэндуе на пасаду міністра тагачаснай беларускай канцылярыі. Чалавек амаль нікчэмны і недалёкі, ён нават не заўважае ўласныя хібы. Аўтар п’есы робіць аб’ектам высмейвання вобраз чалавека, які пішчом лезе на высокія пасады пры новых уладах. Сённяшні тэатр падкрэслівае, што героі камедыі Ф. Аляхновіча вельмі пазнавальныя і ў нашы дні. Пастаноўшчыкі па-майстэрску разыгрываюць сюжэт гэтага твора ў жанры фарса. Сучасна і кідка афармляе сцэнічную прастору мастак В. Цімафееў. Кантрасныя чырвона-чорна-белыя фарбы — асноўныя і ў агульнай дэкарацыі, і ў касцюмах герояў. Мастак працягвае сцэнічную прастору, ствараючы праход, які нагадвае высокую галерэю-балкон. Гэта дапамагае зрабіць мізансцэны больш аб’ёмнымі і выняходлівымі, бо дзеянне можа разгортвацца як на асноўнай пляцоўцы, так і ў вышыні. Па ўсім задніку намалявана туша свінні, раздзеленая на часткі, падрыхтаваныя для продажу. У спектаклі ТЮГа гандаль свінінай і ёсць асноўны занятак Пупкіна. Ён ганарыцца сваёю справай і ўпэўнены ў дасягненні вызначаных мэт. Побач з іранічным малюнкам, прапанаваным сцэнографам, на высокай штанкеце падвешваюцца мяхі, напакаваныя багаццем, — як дэманстрацыя дабрабыту галоўнага героя і як адзіная магчымасць платы “добрым” людзям за дапамогу ў дасягненні яго даўняй мары: стаць Міністрам. У апошніх карцінах спектакля мяхі апускаюцца на сцэну і з іх выпадаюць залацістыя бляшанкі з тушонкай, запаўняючы ўсю пляцоўку. Менавіта гэтыя бляшанкі робяцца сімвалам і тагачаснага, і сённяшняга жыцця многіх пупкіных.

Сцэна са спектакля “Пан Міністар”.

Філімона Пупкіна ў спектаклі бліскуча ўвасабляе акцёр А. Палазкоў. Ён надзяляе свайго героя адмоўнай абаяльнасцю вытанчанага махляра і страшэнна закаханага брутальнага спакусніка. У акцёра цудоўная дыкцыя і пластыка. І ўвесь спектакль трымаецца на яго моцнай харызме. Энергія і ўпартасць гэтага персанажа здаюцца невычэрпнымі. З кожнай мізансцэнай ён робіцца ўсё больш і больш прагным у дасягненні сваіх мэт. Захапляльная ігра акцёра заварожвае, гіпнатызуе гледача. Пупкін становіцца надзвычай прыцягальным, знітоўваючы ўвесь таленавіты акцёрскі ансамбль. Не шкадуе яркіх фарбаў для стварэння вобраза Арцімона Кукіша акцёр Л. Улашчанка. Прыцягальныя знешні і ўнутраны малюнкі гэтай ролі. Акцёр надзвычай трапны ў кожнай мізансцэне, у вымаўленні тэксту і, скажам так, — “вядзенні справы” Філімона Пупкіна. Тэмпераментна, нібы на адным дыханні, праціграваюць інтрыгу фарсу акцёры М. Лявончык (Скакун), В. Казлоў (М. Святляк), Н. Гарбаценка (Марта), Ю. Смірнова (Люба) і іншыя.

Спектакль **“Майго юнацтва крылы…”** паводле драматычнай паэмы А. Куляшова “Хамуціус” у пастаноўцы У. Савіцкага захоўвае жанр, вызначаны аўтарам першакрыніцы. Пры гэтым тэатр не імкнецца да стварэння спектакля, у якім дамінантай робіцца паэтычны складнік. Відавочна, што галоўным для пастаноўшчыкаў з’яўляецца вобраз Кастуся Каліноўскага, якому і прысвечаны сам твор. Вельмі важнымі з’яўляюцца і падзеі, звязаныя з гэтай асобай.

Рэжысура спектакля вызначаецца падкрэсленай графічнай дакладнасцю. Адсюль — выразнасць і тэатральная відовішчнасць кожнай мізансцэны. Вялікую ўвагу надаюць стваральнікі спектакля знітаванасці ўсіх складнікаў сцэнічнага твора: музычнага афармлення (П. Захаранка), пластычнага вырашэння (Д. Юрчанка) і сцэнаграфіі (В. Цімафееў). Сцэнаграфія і касцюмы персанажаў, падкрэслена эфектныя, акцэнтуюць значнасць падзей і вобразаў. Героі спектакля, вочы якіх у першай карціне схаваныя за празрыстымі чорнымі павязкамі, не толькі прыгожыя, грацыёзныя пары на ўрачыстым балі, але і ўдзельнікі значных, вялікіх падзей, якія адбываліся ў гісторыі нашай краіны. Сцэнічная прастора наўмысна вызвалена мастаком ад іншых рэчаў. Тут толькі персанажы ды іх пранікнёны дыялог. Заднік, выкананы з эластычных перакладзін, што нагадваюць і турэмныя краты, і звычайную агароджу, за якой з’яўляюцца дзяўчаты і хлапчукі, дапаўняючы тое асяроддзе, у якім жыў і якое бязмежна любіў галоўны герой. Гнуткасць перакладзін — вельмі арыгінальная знаходка мастака. Такім чынам разгортваецца прастора сцэны і вымалёўваюцца, узнікаючы з боку пляцоўкі фантастычна пабудаваныя рэжысёрам карціны з новымі, нечаканымі вобразамі. Вяроўкі, якія звісаюць з-пад каласнікоў, таксама многае сімвалізуюць і адначасова з’яўляюцца канкрэтнымі элементамі афармлення ў той ці іншай мізансцэне: і арэлямі для Марысі ды Кастуся, і нават нейкімі містычнымі загадкавымі істотамі, калі пачынаюць рухацца і звівацца ў дзікім вядзьмарскім танцы.

На маю думку, вытанчана-ўзнёслы спектакль “Майго юнацтва крылы…” можна было б лічыць бездакорным, калі б больш моцным і надзеленым унутранай магутнай энергетыкай — магнетызмам быў бы ў ім вобраз галоўнага героя. Думаецца, што ён не толькі дэкламатар, але і драматычны персанаж. Абаяльны знешне акцёр Г. Гаранскі прадстаўляе нам Каліноўскага надта мяккім, лірычным, не зусім пераканаўчай у яго выкананні атрымліваецца і лінія кахання. Акцёр проста дэкламуе тэкст і не пераконвае ў тым, што менавіта ён абраны лёсам на той учынак, які здзейсніў дзеля будучыні радзімы. Выканаўцу ролі на прэм’ерным паказе ўдалося данесці толькі асобныя маналогі, вельмі ўдала падкрэсленыя і выведзеныя ў інсцэніроўцы. Але ёсць падставы спадзявацца, што яму ўдасца данесці да гледача ўсё, што задумана рэжысурай, у наступных паказах спектакля.

Адзначу запамінальныя, надзеленыя драматызмам работы Ю. Смірновай (Марыся), А. Зелянко (Ксёндз), А. Гладкага (Следчы), В. Сініцы (Цыганка). Спектакль ТЮГа мае вельмі моцную эмацыянальную кропку: ён заканчваецца цудоўным рамансам на верш А. Куляшова “Я пакідаў маленства край…” (музыка А. Еранькова). Гэты раманс аб’ядноўвае і выканаўцаў, і гледачоў і тым самым яшчэ раз падкрэслівае і аўтарскую ідэю, і прадуманую завершанасць сцэнічнага твора.

Ролі — найлепшыя сябры

Вераніка ПУСТАВІТ

Івану Мацкевічу зоркі паказалі шлях у акцёры. Пасля 9 класа ён падаў дакументы ў марское вучылішча, але туды не трапіў. Пайшоў у вячэрнюю школу і паралельна працаваў на Баранавіцкім заводзе буддэталяў. Аднойчы паехаў за кампанію з таварышам здаваць іспыты ў Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут. І, да ўсеагульнага здзіўлення, паступіў, у адрозненне ад свайго сябра. Далей — вучоба, творчая праца.

Сёння І. Мацкевіч — акцёр тэатра і кіно, заслужаны артыст Беларусі.

Яму даставаліся розныя ролі. Напрыклад, у фільме Леаніда Нячаева “Казка пра зорнага хлопчыка” давялося сыграць добрага егера. А на тэатральнай сцэне ўвасобіць вобраз эксцэнтрычнага Пане Каханку.

У сваім першым тэатры — Брэсцкім абласным драматычным — Іван Іванавіч працаваў больш як 10 гадоў. Затым — Мінск, Тэатр-студыя кінаакцёра. І вось ужо на працягу 15 гадоў ён — акцёр Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М. Горкага. Майстар, які сыграў тут дзясяткі роляў, запатрабаваны ў самых розных спектаклях сённяшняга рэпертуару: “Васа”, “Бег”, “Пігмаліён”, “Леў зімой”… Іван Іванавіч, якога сябры і калегі павіншавалі днямі з 65-годдзем, мяркуе, што акцёр мусіць быць сумленны, шчодры на талент і на эмоцыі, а лепшыя сябры акцёра — яго ролі.

Іван Мацкевіч прызнаецца, што зразумець, у чым сэнс жыцця, яму дапамагла жонка, што найлепшы падарунак, які ён атрымаў у жыцці — унукі, а шчасце яго — у сям’і.

Фота з архіва Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М. Горкага.

«ОДИНАКОВОРАЗНЫЕ»: знутры і звонку

Пяць п'ес сучасных драматургаў двойчы прэзентаваліся на сцэне Цэнтра беларускай драматургіі. Гледачоў падзея зацікавіла: пустых месцаў у зале, дзе чыталі свае тэксты ўдзельнікі Студыі альтэрнатыўнай драмы (САД) не было — сядзелі нават на падлозе.

Марына ШЫМЧЫК,
фота www.cbdrr.org

Сцэнічнае чытанне п'есы "Панк памёр".

Аўтары, якія аб'ядналіся ў САД, мелі для гэтага свае прычыны, галоўная з якіх — незапатрабаванасць іх драматычнай творчасці дзяржаўнымі тэатрамі нашай краіны (сведчаннем гэтаму стаў і той факт, што "прафесійных" гледачоў, якія прыйшлі на чытанні, можна было пералічыць па пальцах). Тым часам п'есы беларускіх драматургаў атрымліваюць прэстыжныя прэміі на буйных фестывалях у Расіі. Так, падчас другіх чытанняў стала вядома, што на "Конкурсе конкурсаў" Міжнароднага тэатральнага фестывалю "Залатая маска" ў шорт-ліст увайшлі п'есы "Каханне людзей" Дзмітрыя Багаслаўскага і "Злая дзяўчына" Паўла Пражко (у выніку Пражко атрымаў Гран-пры, а Багаслаўскі стаў пераможцам інтэрнэт-галасавання). Дзве з пяці п'ес, якія ў гэтыя дні і чыталі ў Цэнтры беларускай драматургіі!

Жанравая і тэматычная разнастайнасць тэкстаў апраўдвае назву праекта, заклікаючы пазнаёміць гледачоў з сучаснымі тэкстамі, — "ОДИНАКОВОРАЗНЫЕ". Пачалося ўсё драмай, якую можна смела назваць трагедыяй, "Каханне людзей". Дзеянне п'есы адбываецца ў адной з вёсак Расіі, дзе на фоне бесперспектыўнага аднастайнага жыцця пануе алкагалізм. Жонка, не вытрымаўшы здзекаў мужа, забівае яго. Тайну свайго злачынства дзеліць з закаханым мужчынам, што і аб'ядноўвае іх, але ненадоўга. Не здолеўшы існаваць побач з яе галюцынацыямі і дзівацтвамі, ён неўзабаве скончвае жыццё самагубствам. Рэжысёр Марыя Ісаева тонка выявіла энэргетыку п'есы і знайшла адпаведную ёй музычную афарбоўку для чытання — кампазіцыі этнатрыа "Троіца".

П'еса Сяргея Анцэлевіча "Хроніка хроніка" распавядае пра будні маладога хлопца, які ўжо паспеў добра прыкіпець да "вогненнай вады". Больш як палова здарэнняў нам здаюцца малаверагоднымі — з'яўленне ў паўснах героя Моцарта, разумнене катом вершаў Маякоўскага… Іншыя, наадварот, — гіпеpрэальнымі. Нявеста, што вечна шукае свайго мужчыну па сябрах і спрабуе вывесці яго з чарговага запою, якая не выклікае шкадавання, а толькі агіду… Шчаслівы алкаголік, які знаходзіць паўсюль рамантыку — музыку, прыгажосць прыроды, цікавых людзей. Месца дзеяння мяняецца з хуткасцю руху тралейбуса, у якім таксама праходзіць частка жыцця хроніка. Чытанне ў пастаноўцы Дзмітрыя Багаслаўскага праявіла яркія вобразы, створаныя Аляксандрам Целюком і Іванам Трусам.

> **Даведка "ЛіМа"**
> *САД — Студыя альтэрнатыўнай драмы, у якую ўваходзяць пяць маладых беларускіх драматургаў: Павел Пражко, Віктар Красоўскі, Дзмітрый Багаслаўскі, Сяргей Анцэлевіч, Павел Расолька.*

Трэці дзень чытанняў узначаліў драматург Павел Расолька з п'есай "Бывае". Драматург распавёў, як чалавек адчувае сябе ў іншай краіне, не ведаючы мовы (дарэчы, мовы, на якой гавораць персанажы, насамрэч не існуе). Гісторыя, канечне ж, пра каханне, але паводле спосабу дзеяння нагадвае дэтэктыў. На жаль, сюжэтная лінія п'есы добра не распрацавана. Гледачы далі карысную параду драматургу — дабавіць інтрыг і дапісаць другі акт. Але, нягледзячы на недахопы, рэжысёр Сяргей Анцэлевіч стварыў дзе трэба поўны колераў камічны малюнак мізансцэны, дзе трэба — у пастэльных колерах, меладраматычны. Самай загадкавай істотай чытання стала Фара — яркі жаночы вобраз у выкананні Іны Каляды.

Вельмі рэалістычны свет гледачы пабачылі ў п'есе Віктара Красоўскага "Панк памёр". Кожная рэпліка герояў падпадае пад характарыстыкі "так адбываецца насамрэч" ці "гэта было са мной". У цэнтры п'есы — два браты і іх мала чым адметны дзень, калі не лічыць, што машына не заводзіцца. Арцём і Віктар падобныя: маюць агульныя інтарэсы, разумеюць адзін аднаго з паўслова, але старэйшы з іх быццам бы знайшоў сябе, стаў дарослым. Ён разам з бацькам займаецца бізнесам — прадае дыскі. Другі брат хуліганіць, жыве ў дзіцячых марах, не вылучаецца самастойнасцю і дарослансцю. І гэтага нікчэмнага малодшага брата забіваюць у канцы твора — такім чынам панк памірае. Але ў п'есе ён памірае двойчы — спачатку свайго "ўнутранага" ментальнага панка забівае старэйшы брат.

Фінальным штрыхом "ОДИНАКОВОРАЗНЫХ" стала "Злая дзяўчына" Паўла Пражко. На абмеркаванні адна з гледачак зазначыла: "Такое ўражанне, што яго персанажы, як рыбкі ў акварыуме, проста плаваюць, не ведаючы, куды, а аўтар толькі глядзіць на іх і ваду мяняе". На першы погляд здаецца, што сюжэта ў п'есе няма. І персанажаў дакладных няма. І дзеянне слаба развіта. Можа, таму ў рэжысуры Наталлі Леванавай усе героі проста сядзяць за сталом перад гледачамі? Але дзякуючы прыгажосці аўтарскіх рэмарак і таленту драматурга пасля прагляду ўражанні ад кожнага эпізода, як кавалкі пазла, складваюцца разам у цэласны малюнак, надзелены здольнасцю выклікаць "паслясмакаванне" ад паўнавартаснага мастацкага твора.

"ОДИНАКОВОРАЗНЫЕ" двойчы наведалі Цэнтр беларускай драматургіі. Хто не быў — не сумуйце, пачытаць п'есы можна на сайце: http://cbdrr.org/.

За замкнёнымі дзвярыма

Алена ШАНДРАК,
фота Ганны Івановай

За некалькі месяцаў да афіцыйнага адкрыцця IX Міжнароднага фестывалю студэнцкіх тэатраў "Тэатральны куфар" гледачы змаглі зазірнуць за "Замкнёныя дзверы". П'есу Паўла Пражко на беларускай сцэне ўвасобіў эстонскі рэжысёр Калеў Куду.

Сцэна са спектакля.

Праект "Koufar-to-Stage", у межах якога і зроблена пастаноўка, скіраваны на стварэнне платформы для культурнага абмену паміж студэнцкімі тэатрамі розных краін. У дадзеным выпадку — паміж тэатрамі Тартускага ўніверсітэта (Эстонія) і Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. На працягу месяца Калеў Куду працаваў з нашымі студэнтамі. Але ў гэтым канкрэтным выпадку цікавіць не столькі праект, колькі выбар матэрыялу.

Спрэчкі пра тое, ці магчыма паставіць Паўла Пражко на сцэне, не сціхаюць і, здаецца, сціхнуць не хутка. Мінімалістычныя дыялогі, дзіўная, амаль кінематаграфічная дакладнасць у дэталях — вось некаторыя рысы творчасці мінскага драматурга. У нас яго чытаюць, і існуе меркаванне, што толькі сцэнічнае чытанне — адзіная магчымая форма ўвасаблення п'ес Пражко. Але Куду не згодны з такім поглядам, і тым цікавей назіраць за вынікам гэтага эксперыменту.

Першае, на што звяртаеш увагу, — усталяваны на сцэне экран. Які Пражко без рэмарак! Толькі рэжысёр паказаў рэмаркі не з дапамогай тэксту, а з дапамогай відэашэрагу (дарэчы, ідэя з відэазапісам не ўнікальная: піцерскі рэжысёр Дзмітрый Валкастрэлаў, паставіўшы "Замкнутыя дзверы", выкарыстаў у спектаклі гэты ж сродак выразнасці). Акцёры ў сваёй нерухомасці нагадваюць лялек альбо робатаў — да мінімалістычных дыялогаў Пражко рэжысёр дадае мінімалізм рухаў.

Дзеянне п'есы адбываецца ў трох месцах: дом інвалідаў, гандлёвы цэнтр, офіс на ўскраіне. Першая рэмарка — падказка да разумення канфлікту: "Дом інвалідаў. Вечар. У агульным пакоі сядзіць стары і спявае народную песню. У пакоі нікога больш няма. Напэўна, у яго ўжо пачаўся маразм".

Пражко вельмі часта абвінавачваюць у бесканфліктнасці, маўляў, ніякіх глабальных праблем, калі хочаце, нічога паталагічнага. Але тут ён уводзіць у якасці месца дзеяння дом інвалідаў (яно, дарэчы, усяго некалькі разоў мімаходзь згадваецца ў спектаклі), каб паказаць адзіноту — немагчымасць выбару і свядомае да яго імкненне. Праўда, рэжысёр не падкрэсліў, не вылучыў гэтага, таму гледачу, які не чытаў тэкст, можа быць складана зразумець, што да чаго.

Распавядаючы гісторыю Наташы і Валеры (месца дзеяння — гандлёвы цэнтр), рэжысёр ідзе ўслед за драматургам і практычна "адключае" эмоцыі маладых людзей. Аднасінычападробка — рэч для герояў нармальная і натуральная. І тым кантраснай гэта выглядае на фоне, напрыклад, адносін бацькоў, якія "з іншага часу". Валеру ж набыццё абутку хвалюе больш, чым растанне з "каханай".

Зусім іншая сітуацыя ў "Офісе". На сцэне — звычайныя, падобныя да нас людзі. Яны п'юць гарбату, слухаюць музыку, вядуць жартаўлівыя гутаркі, фліртуюць. Звычайны дзень на звычайнай працы. І тут мімаволі задаешся пытаннем: тое, што адбываецца на сцэне, ідэнтычна таму, што адбываецца ў жыцці? Павел Пражко кажа "так". Толькі ён не кажа, што нешта трэба мяняць. Але рэжысёр вырашыў усё ж такі зрабіць стваральны мэсэдж у залу, закончыўшы спектакль песняй Алы Пугачовай "Робот, ты же был человеком".

<u>За падзеяй</u>

Моладзь для дзяцей

Ужо другі год Інстытут журналістыкі БДУ праводзіць літаратурны конкурс для студэнтаў "БрамаМар". Пра тое, хто пераможа ў намінацыях "Паэзія", "Проза", "Драматургія", "Крытыка", "Сцэнарый" і "Творы для дзяцей", канкурсанты даведаюцца хутка — на фінальнай імпрэзе. А пакуль што ўсе ахвочыя ўдзельнікі наведалі майстар-класы.

У межах аднаго з іх, наладжанага для фіналістаў у намінацыі "Творы для дзяцей", да брамамараўцаў завіталі пісьменнікі Раіса Баравікова, Алена Масла і Уладзімір Ліпскі. Галоўная мэта майстар-класа — выпрацаваць навыкі крытычнага ўспрымання мастацкіх тэкстаў (у тым ліку і ўласных), таму з кожным фіналістам разбіралі яго конкурсны твор: крытыкавалі і давалі парады.

Госці і члены журы раілі ўдзельнікам больш пісаць па-беларуску. Раіса Баравікова адзначыла, што "ўзрос попыт" на карацелькі. Алена Масла расказала пра перспектывы развіцця дзіцячай літаратуры: простыя, не зацягнутыя, мудрыя, "усмешлівыя" тэксты, якія вучаць дзяцей не наўпрост, а праз героя — гэта тэксты, у якіх ёсць будучыня. Літаратары нагадалі фіналістам пра ўвагу да дзяцей: трэба вучыцца ў іх і прыслухоўвацца да іх. Таксама адзначылі, што аўтар павінен не баяцца перапісваць свае тэксты, давяраць рэдактару, але не забывацца і пра свае аўтарскія правы. І, што не менш важна, — размежчаць па пэўную аўдыторыю.

Намінацыя "Творы для дзяцей" з'явілася сярод конкурсных упершыню і, здаецца, прыйшлася да месца — "БрамаМар" дапамагае знаходзіць новыя імёны, якія могуць стаць будучыняй нашай дзіцячай літаратуры.

Юлія ВАЎЧОК

Студэнцкія песні

Штогадовы конкурс аўтарскай песні і паэзіі "БДАТУ-2012" прайшоў у Беларускім дзяржаўным аграрным тэхнічным універсітэце. Большасць яго ўдзельнікаў — сябры творчага літаратурна-мастацкага аб'яднання "Першапачаткоўцы". На вечарыне, дарэчы, прысутнічалі заснавальнік аб'яднання Галіна Сёмкіна, член Беларускага саюза журналістаў Галіна Анісімава ды іншыя госці. Студэнты чыталі вершы і спявалі пра каханне, сяброўства, дзяцінства, дробязі жыцця. У пяці намінацыях — "Паэт", "Лепшая аўтарская песня", "Выканаўца", "Адкрыццё года", "Лепшае аўтарскае ўвасабленне" — узнагароды атрымалі самыя яркія і таленавітыя выканаўцы.

Дар'я ШОЦІК

Асветніца з роду Усяслава

На філалагічным факультэце Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта ўзнагародзілі пераможцаў конкурсу "Асветніца з роду Усяслава", прысвечанага Еўфрасінні Полацкай. У рамках праграмы прахадзілі выстаўка, творчы семінар і, нарэшце, конкурс творчых прац. У апошнім удзельнічалі студэнты з усіх факультэтаў БДУ.

Дыпломы і падарункі фіналістам уручыў рэктар БДУ Сяргей Абламейка. А 22 красавіка пераможцы выправіліся ў вандроўку ў родны горад асветніцы — Полацк.

Вераніка ПУСТАВІТ

Праект — лаўрэат VII Нацыянальнага конкурсу друкаваных СМІ «Залатая Ліцера»

Слова краязнаўцы

Людміла Жук, навуковы супрацоўнік Свіслацкага гісторыка-краязнаўчага музея, са шкадаваннем распавядае пра страчанае майстэрства:

— Некалі наш Пушчанскі край славіўся сваімі кірмашамі, якія па размаху ды вядомасці пераўзыходзіў у сучаснай Заходняй Беларусі бадай толькі Зэльвенскі Ганненскі кірмаш. Купцы з усёй Еўропы ахвотна набывалі посуд мясцовай вытворчасці. У гарадскім пасёлку Поразава і па сёння бытуе прымаўка: "Каб не глякі ды гаршкі, паразаўчане пакідалі бы лыжкі". Інакш кажучы, ім не было б чаго есці.

Цэнтрамі ганчарства былі вёска Ганчары і Поразава. А працівалі два цэнтры таму, што метад апрацоўкі гліны мелі розны: у Ганчарах выраблялі звычайны посуд, а ў Поразаве — чорна-лашчоную кераміку, не так пашыраную ў Беларусі.

Для абпальвання гаршкоў рабіліся адмысловыя печы-горны. Звычайна высока на гары — каб не дайсці да грунтовых вод, выкопвалі глыбокую, да двух метраў, яму. Яна шчыльна абкладалася гладкімі, незярністымі камянямі, каб не было асколкаў, якія маглі трапіць у выраб. На камяні выкладваліся ганчарныя вырабы, ямы шчыльна закрываліся, і каля сутак там усё гэта тамілася. Тэмпература ўнутры дасягала тысячы градусаў.

Каб зрабіць гаршкі чорнымі, закладваліся і смаляністыя пароды дрэў, якія давалі копаць і дым. Калі з драўніны пад уздзеяннем высокай тэмпературы выдзялялася смала, яна асядала на гаршках і прыдавала ім асаблівы колер. Дарэчы, гэта была не толькі вонкавая афарбоўка — чарапкі на месцы сколу маюць такі ж колер.

Горны-печы можна ўбачыць у Поразаве і сёння, праўда, занядбанымі. Чаму так? У асноўным чорна-лашчонай керамікай займаўся род Шопікаў, і гэта былі вельмі добрыя майстры. Але, на жаль, апошні, хто валодаў гэтым майстэрствам, — Іосіф Іосіфавіч — памёр прыкладна ў 80-х гадах мінулага стагоддзя і нікому свае веды не перадаў. Таму сёння мы вымушаны з жалем канстатаваць, што адна з адметнасцей і славутасцей нашага раёна страчана, бо не засталося ніводнага чалавека, які валодае сакрэтам вытворчасці чорна-лашчонай керамікі. Праўда, колькі гадоў таму мы спрабавалі аднавіць гэта майстэрства. Зацікавіўся ім Яўген Мацяшук. І, трэба сказаць, у яго атрымлівалася. Але малады спецыяліст надоўга ў нашым невялікім горадзе не затрымаўся. Аднак калі гэта ўдалося аднаму, дык, можа, з'явяцца і новыя ахвотнікі?!

Прысвечана Дню Перамогі

Марш-акцыя "Дарогамі спаленых вёсак", прысвечаны Дню Перамогі, пройдзе ў маі ў Гомельскай вобласці і ахопіць Петрыкаўскі, Жыткавіцкі, Лельчыцкі і Ельскі раёны. У рамках кожнага этапа ўдзельнікі акцыі наведаюць населеныя пункты, якія былі знішчаны фашыстамі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Тут адбудуцца мітынгі, сустрэчы з відавочцамі тых жудасных падзей, канцэртныя праграмы. Удзельнікамі гэтага мерапрыемства стануць прадстаўнікі старэйшага пакалення, мясцовыя жыхары, студэнты і школьнікі. Запрошаны таксама дэлегацыі рэгіёнаў расійскага памежжа. Падобны марш-акцыя пройдзе на Гомельшчыне ўпершыню. Яго ініцыятарам выступіла Гомельскае абласное аддзяленне Беларускага фонду міру.

Бажэна СТРОК

Музейны ўнікат

Каштоўнасці Радзімы

Пастаянная выстаўка ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь "З крыніц адвечнай прыгажосці" запрашае пазнаёміцца з адной з самых унікальных калекцый. У экспазіцыі змешчана каля тысячы прадметаў. Адметнымі з'яўляюцца так званыя пояс Вітаўта і "Мінскі скарб".

Дар'я ШОЦІК, фота Кастуся Дробава

Пояс занесены ў Дзяржаўны рэестр гісторыка-культурных каштоўнасцей вышэйшай катэгорыі, але доўгі час знаходзіўся ў прыватнай калекцыі. Дзякуючы намаганням доктара гістарычных навук Валянціна Рабцэвіча і па рашэнні Вярхоўнага суда Рэспублікі Беларусь славуты пояс стаў уласнасцю беларускай дзяржавы.

Шкатулка. XVIII ст. Заходняя Еўропа. Са скарбу, знойдзенага ў 1988 годзе ў Мінску.

— Дарэчы, гэты шыкоўны гістарычны прадмет быў знойдзены на пачатку 1990-х гадоў каля вёскі Літва Маладзечанскага раёна, — распавяла вядучы навуковы супрацоўнік навукова-фондавага аддзела археалогіі, нумізматыкі, зброі Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь Алена Прудзнікава. — Выгляд помніка заварожвае: адзінаццаць срэбраных пазалочаных паясных блях, пражка з наканечнікам і дзве прамавугольныя накладкі. Лічыцца, што месца яго вырабу — горад Кафа (цяпер Феадосія). Пражка з наканечнікам створаны ў горадзе Генуя (Італія). Пра гэта сведчыць стылістыка пояса, якая ўключае ў сябе заходнееўрапейскія і ўсходнія арнаменты. Увесь гарнітур зроблены са срэбра, большая частка ўпрыгожана пазалотай і чарненнем. Цікавая версія навукоўцаў: пояс — падарунак крымскага хана Хаджы-Гірэя вялікаму князю Вітаўту як падзяка за дапамогу.

Пояс Вітаўта зачароўвае і вабіць экскурсантаў.

Яшчэ адзін унікальны экспанат — "Мінскі скарб". Ён быў знойдзены ў 1988 годзе падчас правядзення будаўнічых работ на перакрыжаванні сталічных вуліц Валадарскай і Гарадскі вал. Скарб датуецца XVII — пачаткам XX стагоддзя і складаецца з 547 прадметаў. Не адвесці вачэй ад падсвечнікаў 1873 года, якія створаны мінскім майстрам Борухам Тапазам, шкатулак, сталовых і пабытавых прадметаў, дэкаратыўных блюд ды іншых экспанатаў.

Шлях да святыняў

Як Рафаэль трапіў у Мазыр?

Хто стаяў ля вытокаў адзінага ў Беларусі царкоўнага музея? Якія экспанаты захоўваюцца ў фондах? Дзякуючы размове з Васілём Чарвяковым, загадчыкам анцылярыі Тураўскай епархіі, паспрабуем адказаць на гэтыя пытанні.

Дзяніс МАРЦІНОВІЧ, фота аўтара

Ініцыятарам стварэння музея стаў уладыка Стэфан. Вядома, што Тураўская епархія была заснаваная ў 1005 годзе і з'яўляецца адной са старэйшых ва Усходняй Еўропе. За стагоддзі ў праваслаўных храмах назапасілася шмат гістарычных каштоўнасцей. На жаль, XX стагоддзе ўнесла ў гісторыка-культурную спадчыну Беларусі страшэнныя карэктывы. Калі ў 1913 годзе на сучаснай тэрыторыі епархіі знаходзілася 140 храмаў, дык у 1987 годзе — толькі сем. Прычым толькі адзін з іх — Свята-Нікольскі ў Петрыкаве — дзейнічаў увесь час без перапынку. Шэраг храмаў спынілі сваё існаванне, але царкоўныя рэчы з іх ацалелі.

— З цягам часу рэчаў станавілася ўсё больш, — распавёў Васіль Чарвякоў. — Уладыка Стэфан прапанаваў стварыць музей, дзе можна было б захоўваць іх і дэманстраваць наведвальнікам. Збор і пошукі рэчаў з цэнтральнага Палесся (рэгіёна, які займае наша епархія) доўжыліся на працягу трох гадоў. Нарэшце, у лістападзе 2008-га музей адкрыўся пры галоўным храме Тураўскай епархіі — саборы святога Міхаіла Архангела, які датуецца XVII — XVIII стагоддзямі.

Фонды музея налічваюць каля тысячы адзінак захоўвання. Але сёння наведвальнікі могуць убачыць толькі частку з іх. З аднаго боку, шэраг рэчаў рэстаўрыруецца. З другога, памяшканне музея дастаткова невялікае. Зрэшты, кіраўніцтва епархіі спадзяецца неўзабаве павялічыць плошчу. Пакуль пытанне вырашаецца дзякуючы выстаўкам, якія перыядычна ладзяцца ў іншых установах горада (напрыклад, у краязнаўчым музеі). Таксама экспазіцыя ў розныя часы ладзілася ў раённых цэнтрах епархіі.

Якія экспанаты музея прэтэндуюць на статус унікальных? Магу прапанаваць чытачу некалькі варыянтаў. Па-першае, знакамітая Астрожская Біблія — першае завершанае выданне Бібліі на царкоўнаславянскай мове, апублікаванае ў 1581 годзе Іванам Фёдаравым пры падтрымцы князя Канстанціна Васіля Астрожскага. Да 1821 года ўсе Бібліі, якія выдаваліся кірыліцай для славян, уяўлялі сабой перадрукоўкі Астрожскай. З накладу ў 1000 — 1500 асобнікаў (дакладная лічба невядомая) да нашага часу дайшлі ад 260 да 350 з іх (захоўваюцца ў больш як дзевяці краінах).

Па-другое, іконы народнага пісьма, якія стваралі таленавітыя сяляне і гараджане. Адным з цікавых экспанатаў з'яўляецца копія твора Рафаэля Санці, выкананая ў Лельчыцкім раёне (была знойдзена ў адным з храмаў). Па-трэцяе, еўхарыстычны набор (выкарыстоўваецца ў хрысціянскіх таінствах), што меўся ў партызанскіх атрадах у часы Вялікай Айчыннай вайны.

Ікона — копія твора Рафаэля Санці.

Музей Тураўскай епархіі карыстаецца вялікай папулярнасцю сярод наведвальнікаў. Дастаткова сказаць, што ў мінулым годзе толькі ў складзе арганізаваных груп яго наведалі 8,5 тысячы чалавек. Магчыма, у чытачоў "ЛіМа" ўзнікне жаданне далучыцца да іх?

Да ведама

У Гомельскім палацава-паркавым ансамблі працуе выстаўка "Духоўная спадчына Зямлі рускага Златавуста — свяціцеля Кірылы Тураўскага", прысвечаная 20-годдзю адраджэння Тураўскай епархіі. Арганізавана яна дзякуючы садзейнічанню Праасвяшчэннейшага Стэфана і з яго благаславення. На выстаўцы прадстаўлены ўнікальныя па сваёй культурнай, мастацкай і гістарычнай каштоўнасці абразы, плашчаніцы, дараносіцы, крыжы, датаваныя XVII — пачаткам XX стагоддзя, кнігі з фонду царкоўна-археалагічнага кабінета Тураўскага епархіяльнага ўпраўлення і царкваў епархіі. Большая частка святынь рэстаўравана і, нягледзячы на свой узрост, знаходзіцца ў ідэальным стане.

У XI — XII стагоддзях Тураў становіцца магутным цэнтрам хрысціянскай культуры. Тут будуюцца храмы і манастыры, складваецца традыцыя хрысціянскага асветніцтва, квітнее адзін з цэнтраў рукапіснай кнігі. Тут жыў і тварыў епіскап Кірыла Тураўскі — асветнік, філосаф, пісьменнік. Ён, а таксама епіскапы Кірыл II і Лаўрэнцій прылічаны да ліку святых.

За шматвяковую гісторыю епархія некалькі разоў спыняла сваё існаванне і зноў адраджалася. У 1990 годзе была ўтворана Гомельска-Мазырская епархія на чале з епіскапам Арыстархам, а ў 1992-м паводле распараджэння Сінода Беларускай Праваслаўнай Царквы з яе складу была выдзелена Тураўская. 24 ліпеня таго ж года архімандрыт Пётр (Карпусюк) быў пасвечаны ў епіскапа Тураўскага і Мазырскага. Тэрыторыя епархіі — гэта дзесяць раёнаў Гомельскай вобласці: Мазырскі, Калінкавіцкі, Петрыкаўскі, Жыткавіцкі, Ельскі, Нараўлянскі, Хойніцкі, Лельчыцкі, Брагінскі і Акцябрскі. У снежні 2005 года епіскапам Тураўскім і Мазырскім стаў архімандрыт Стэфан (Нешчарэт).

Міра ІЎКОВІЧ

Да 1150-годдзя Полацка

Горад старажытны, горад турыстычны

Раіса МАРЧУК,
фота Кастуся Дробава

Для развіцця турыстычнага бізнесу Полацк, безумоўна, мае шэраг пераваг перад іншымі гарадамі Беларусі: ён валодае ўнікальнай гісторыка-культурнай спадчынай, найкаштоўнейшымі архітэктурнымі і археалагічнымі помнікамі. Полацк можа і павінен быць найбуйнейшым турыстычным цэнтрам нашай краіны, лічаць як гарадскія ўлады, так і простыя гараджане, нераўнадушныя да таго, як будзе далей развівацца іх старажытны горад. І трэба зазначыць: для ажыццяўлення гэтай мэты ўжо зроблены першыя і канкрэтныя крокі.

У горадзе вызначаны тры пляцоўкі для развіцця розных відаў турызму: Верхні замак (археалагічны турызм), Спаса-Еўфрасіннеўскі манастыр (гістарычны турызм), парк культуры і адпачынку на левым беразе Заходняй Дзвіны (забаўляльны турызм).

— Каб стварыць канкурэнтаздольныя турыстычныя паслугі і прыцягнуць у наш горад як мага больш гасцей, гарвыканкам сумесна з дзяржаўным унітарным праектным прадпрыемствам "Інстытут Віцебскграмадзянпраект", таварыствам з дадатковай адказнасцю "Мастак сэрвіс" і іншымі зацікаўленымі арганізацыямі распрацаваў Канцэпцыю развіцця турыстычнай інфраструктуры ў раёне Спаса-Еўфрасіннеўскага манастыра і Сафійскага сабора, — распавёў старшыня Полацкага гарвыканкама Аляксандр Пазняк у сталічным Доме дружбы падчас прэзентацыі Полацка ў сувязі з 1150-годдзем з дня яго заснавання. — Бясспрэчна, Сафійскі сабор, які знаходзіцца на тэрыторыі Верхняга Замка, — самы прывабны аб'ект для вандроўнікаў і паломнікаў. Па сутнасці, гэта археалагічны, адміністрацыйна-духоўны і свецкі цэнтр горада, які займае каля дзевяці гектараў. Канцэпцыя стварэння турыстычнай інфраструктуры ў раёне Верхняга замка грунтуецца на інфармацыі, атрыманай падчас гісторыка-архіўных і бібліяграфічных пошукаў, і абапіраецца на гісторыка-архітэктурны план гэтай тэрыторыі. Ансамблевасць забудовы Верхняга замка патрабуе комплекснага падыходу да рэстаўрацыі, уключаючы і археалагічныя даследаванні. Пры гэтым прадугледжана будаўніцтва ці пераабсталяванне аб'ектаў грамадскага харчавання, бытавога абслугоўвання, месцаў пражывання, зоны археалогіі, адпачынку і гандлю ў адпаведнасці з сучаснымі патрабаваннямі.

Невялікая даведка: на пачатку XVIII стагоддзя Сафійскі сабор быў цалкам зруйнаваны, але ў другой палове гэтага ж стагоддзя яго аднавілі ў складзе пышнага архітэктурнага ансамбля, у які акрамя сабора ўваходзіў яшчэ шэраг будынкаў і збудаванняў, а таксама парк. На жаль, карпусы базыльянскага манастыра былі разбураны на пачатку XX стагоддзя. Праект прадугледжвае ўзнаўленне згубленых будынкаў архітэктурнага ансамбля манастыра і размяшчэнне ў іх шматфункцыянальнага Цэнтра сучаснага мастацтва з музеем, мастацкімі галерэямі, канферэнц- і выставачнымі заламі, музычнай і мастацкай школамі, тэатрам-студыяй. Асабліва прыцягвае праекціроўшчыкаў магчымасць перакрыцця ўнутранага двара купалам, каб блізу сцен Сафійскага сабора можна было ладзіць канцэрты і спектаклі пад адкрытым небам. Падчас добраўпарадкавання тэрыторыі прапануецца музеефікаваць археалагічныя руіны храмаў і грамадзянскіх пабудоў XII стагоддзя, каб іх маглі ўбачыць турысты.

— Распрацоўшчыкі канцэпцыі прапануюць правесці рэканструкцыю будынка цяперашняй Цэнтральнай гарадской бальніцы і размясціць у ім Цэнтр гісторыі і археалогіі Полацка, у якім будзе і археалагічны музей, — зазначыў Аляксандр Пазняк. — На базе Цэнтра неабходна стварыць пастаянна дзеючую Полацкую археалагічную экспедыцыю — па прыкладзе Наўгародскай. Чаму б не прыцягнуць да раскопак палачан ды турыстаў-валанцёраў з іншых краін? Паводле задумы праекціроўшчыкаў тут вырастуць адміністрацыйна-гасцінічны і гасцінічна-рэстаранны комплексы, навукова-даследчая база Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта, музей гісторыі беларускай дзяржаўнасці. На базе жылой забудовы паўночна-ўсходняй часткі Верхняга замка прапануецца стварыць комплекс міні-гасцініц у выглядзе традыцыйных для сярэдневечнага Полацка драўляных хат, якія можна таксама здаваць у арэнду падчас правядзення розных

Старшыня Полацкага гарвыканкама Аляксандр Пазняк знаёміць з канцэпцыяй развіцця горада як турыстычнага цэнтра.

свят і фэстаў. А чаму б не выкарыстаць жылую частку замкавай тэрыторыі, напрыклад, у якасці службовага жылля для прыезджых выкладчыкаў, музыкаў, мастакоў?

Ёсць ідэя аднавіць у рамках добраўпарадкавання тэрыторыі Верхняга замка манастырскі сад, пабудаваць драўляны пешаходны мост, які калісь злучаў Верхні замак і Запалоцкі пасад, пракласці пешыя дарожкі, абсталяваць назіральныя пляцоўкі з элементамі абарончых збудаванняў. Прадугледжана таксама будаўніцтва аб'екта грамадскага харчавання ў выглядзе сярэдневечнага млына, які яшчэ ў XIX стагоддзі стаяў на рэчцы Палата. Таксама плануецца стварыць добраўпарадкаваныя тэматычныя пляцоўкі. Кожная з іх будзе мець сваю назву — "Замкавая", "Рамесніцкая", "Паркавая".

Транспартнае абслугоўванне аб'ектаў будзе ажыццяўляцца з боку вуліцы Замкавай. Для зручнасці турыстаў на тэрыторыі Верхняга замка спраектаваны паркоўкі. А вось стаянкі для турыстычных аўтобусаў мяркуецца размясціць па-за межамі замка: першую — у раёне Ніжне-Пакроўскай вуліцы, другую — у раёне скрыжавання вуліц Стралецкай і Замкавай. Таксама прадугледжаны аўтастаянкі ўздоўж Замкавага праезду.

— Спаса-Еўфрасіннеўскі манастыр, як вядома, — месца паломніцтва і аб'ект масавага наведвання турыстаў, таму першачарговая задача — стварыць добрую інфраструктуру, — падкрэсліў старшыня гарвыканкама. — Да варот манастыра вядзе паўкіламетровая пешаходная дарожка, таму спецтранспарт будзе рухацца па нанава пабудаваных дарогах-дублёрах з аўтастаянкамі. Турыстам, якія наведаюць Спаса-Еўфрасіннеўскі манастыр, адкрыецца захапляльная панарама: узноўленая капліца Мікалая Цудатворцы і помнік гэтаму святому. Турысты, паводле нашых задумак, змогуць размясціцца ў трохзорkавым гасцінічным комплексе ці VIP-апартаментах.

Не абыдуць госці горада сваёй увагай і фабрыку рамёстваў, дзе прадстаўлены вырабы вручную і рамеснікаў, вытворча-мастацкія майстэрні з гандлёвымі пляцоўкамі. Там можна будзе паназіраць за працай майстроў і набыць розныя цікавыя прадметы.

Дарэчы, у гістарычным будынку, які цяпер належыць лясному каледжу, размесціцца духоўна-асветніцкі цэнтр з канферэнц-залай, музеем праваслаўнага мастацтва, епархіяльным вучылішчам. Па другі бок пешаходнай дарожкі знаходзяцца манастырскія майстэрні, дзе можна паназіраць за працэсам іконапісання, шыцця, вырабу свечак, пасядзець у чайнай "Манастырская".

Акрамя таго, на тэрыторыі Спаса-Еўфрасіннеўскага манастыра размесціцца гандлёвыя рады з сувенірнай прадукцыяй, фабрыка рамёстваў, гандлёва-выставачны комплекс, вытворча-мастацкія майстэрні, духоўна-асветніцкі цэнтр, турыстычнае агенцтва, экспазіцыйна-турыстычны комплекс "Беларусь у мініяцюры". Таксама мяркуецца пабудаваць хлебапякарню з крамай, кафетэрыем і адкрытай пляцоўкай кафэ.

На тэрыторыі Спаса-Еўфрасіннеўскага манастыра турысты змогуць наведаць званіцу, Спаса-Праабражэнскую царкву XII стагоддзя, Крыжаўзвіжанскі сабор, археалагічныя руіны Храма-ўсыпальніцы полацкіх епіскапаў XII стагоддзя. Для стварэння адасобленага побыту манашак мяркуецца будаўніцтва і рэканструкцыя будынка, у якім будуць абсталяваны келлі і трапезная. Пры выхадзе з манастыра прапануецца прайсці маршрутам "Сцежка Святой Еўфрасінні" і спусціцца да ракі Палата. Прынамсі, супрацоўнікі "Віцебскграмадзянпраекта" ўжо распрацавалі эскізнае рашэнне па добраўпарадкаванні ракі.

Нельга не ўспомніць яшчэ адзін прывабны для вандроўнікаў аб'ект — экспазіцыйна-турыстычны комплекс "Беларусь сучасная". Тут мяркуецца праводзіць семінары, арганізоўваць паломніцкія туры і экскурсійнае абслугоўванне на тэрыторыі манастыра і горада. У выніку ўсе ўнікальныя гістарычныя аб'екты будуць аб'яднаны ў адно цэлае.

Але без эфектыўнай інвестыцыйнай палітыкі немагчыма ажыццявіць гэтую цікавую і незвычайную як для самога Полацка, так і для ўсёй Беларусі, турыстычную канцэпцыю. Таму Полацкі гарвыканкам чакае, што праектам зацікавяцца інвестары і прыйдуць у рэгіён.

Памяць

Забываць урокі гісторыі нельга

Ульяна БЯЛОВА

Мемарыяльны камень у памяць пра яўрэяў, у Вялікую Айчынную вайну дэпартаваных у Мінск з Франкфурта-на-Майне, усталяваны нядаўна на сталічнай вуліцы Сухой.

Менавіта на гэтым месцы раней былі яўрэйскія магілкі, цяпер тут амаль штогод з'яўляюцца камяні ў памяць пра ўсіх, хто пакутаваў ад фашыстаў. Ёсць памятныя знакі ад нямецкіх гарадоў — Гамбурга, Брэмена, Дзюсельдорфа, Берліна, Кёльна, Бона і сталіцы Аўстрыі Вены.

На цырымоніі адкрыцця Каменя памяці прысутнічалі сведкі тых жудасных падзей. Яны ўспаміналі дэпартацыю, свой жах, калі апынуліся за двайным плотам з калючым дротам, надзею на выратаванне.

— Усяго за гады Вялікай Айчыннай вайны ў Мінскае гета былі дэпартаваны больш як 26 тысяч яўрэяў з дзевяці нямецкіх гарадоў, — распавёў кіраўнік Гістарычнай майстэрні Мінскага міжнароднага адукацыйнага цэнтра імя Ёханэса Рау Кузьма Козак. — Большасць з іх загінула ў самім гета або ў лагеры смерці "Трасцянец". Вось ужо дзевяць гадоў у доме, які падчас вайны знаходзіўся на тэрыторыі гета, дзейнічае Гістарычная майстэрня. Гэта сумесны беларуска-нямецкі праект, галоўныя задачы якога — дапамога былым вязням, рэалізацыя праграм гістарычнай адукацыі, даследаванне ваеннай гісторыі Беларусі і перыяду нямецка-фашысцкай акупацыі.

Камень памяці створаны па ініцыятыве муніцыпалітэта Франкфурта-на-Майне, яўрэйскай абшчыны гэтага горада, евангелічнай царквы Хессен-НАСА. Намеснік старшыні Саюза беларускіх яўрэйскіх аб'яднанняў і абшчын Барыс Герстэн падчас урачыстай цырымоніі падкрэсліў: "Добра, што мы адкрываем новыя помнікі, але было б у тысячу разоў лепш, калі б гісторыя не давала нам падстаў ствараць жалобныя мемарыялы і адзначаць гадавіны падзей, звязаных з Халакостам, ксенафобіяй, тэрорам".

Каб ушанаваць памяць продкаў, у Мінск прыехалі дэлегаты з Германіі. У гэтыя ж хвіліны ля іншага мемарыяла — на месцы Хатыні — праходзіла цырымонія, прысвечаная гадавіне знішчэння вёскі фашыстамі. Усе ўдзельнікі мерапрыемства прыйшлі да адной высновы: нельга забываць імёны пакутнікаў і тыя ўрокі, што дала нам гісторыя Другой сусветнай вайны. Гэта галоўная задача для пакаленняў нашчадкаў вайны і тое, што павінна аб'яднаць усе народы і нацыянальнасці.

Уся навука — ва ўзорах

Усё часцей і часцей мы шукаем душэўнага заспакаення ў еднасці з прыродай, у вывучэнні сваіх гістарычных і этнаграфічных каранёў. І гэта не выпадкова. Менавіта карані даюць устойлівасць, трымаюць на зямлі не толькі маленькую кветачку, вялізны дуб, але і чалавека. Чым мацнейшыя гэтыя карані, тым мацней трымаецца чалавек.

Ручнікі, перададзеныя ў музей летась.

Наталля ХРАМЯНКОВА,
дырэктар Клічаўскага
краязнаўчага музея

Што да беларускіх каранёў, то гэта сапраўдная скарбонка прыгажосці. Вельмі багатая яна на таленты, на цудоўныя вырабы народнага мастацтва. І таго, хто цікавіцца мінулым, чакае шмат захапляльных адкрыццяў. Посцілкі, ручнікі, абрусы. Мы звыкла ацэньваем іх з пазіцыі прыгажосці, адмысловасці арнаменту, каларыту. Але арнамент — гэта яшчэ і своеасаблівая мова. Што ні ўзор — то сімвал: ураджаю, свят, памяці. Усяго, што ў ручніках зашыфравана, не пералічыць. І кожны мае сваё прызначэнне і назву.

Вось што казала пра гэта адна старэнькая бабуля: "Я не ўмею ні чытаць, ні пісаць. Уся мая навука — ва ўзорах маіх посцілак і ручнікоў. Усё, што я бачыла ў жыцці, што рабіла, як мучылася, весялілася, кахала і выходзіла замуж, як мы будавалі дом і гадавалі дзяцей, — усё гэта ўвасобіла ў работах. У іх расказала пра сваё жыццё, нібы ў кнізе апісала".

Яны распавядалі. А ці здольны мы прачытаць? Нам прасцей і лягчэй зразумець тое, што напісана на замежнай мове, а вось вышыванай граматай не валодаем. Яе не ведаюць нават тыя, у чыіх шафах яшчэ захоўваюцца стосы бабуліных посцілак і ручнікоў.

Бяру ў рукі ручнік, які перадала ў Клічаўскі краязнаўчы музей Соф'я Акуліч. Звычайны, ільняны, аздоблены вышыўкай і карункамі. Першае, на што звяртаеш увагу, — выявы галубкоў. Як вядома, у народзе голуб і галубка лічацца сімвалам кахання. Калі голуб ідзе за галубкай — гэта першае знаёмства хлопца з дзяўчынай. Іх каханне толькі пачынаецца. Калі ж дзве птушкі павернутыя адна да другой, ды яшчэ між імі букет — каханне ў самым росквіце. Калі ж птушкі глядзяць у розныя бакі — гэта паэма пра каханне без узаемнасці.

На ручніку Соф'і Антонаўны галубкі павернутыя адно да аднаго, між імі — букет, а ўнізе — адзін з галоўных сімвалаў ураджаю — жыцень (разетка ў выглядзе ромба, ад вуглоў якога адыходзяць па два стылізаваныя жытнія каласы). Гэта мара пра дабрабыт сям'і, заможнасць. Над галубамі — чатырохкутнік з крыжам унутры. Гэта сімвал двара і дома. Чатырохкутнік — гэта замкнёная прастора, як і традыцыйны сялянскі двор. Крыж сведчыць пра тое, што хата — гэта святое. Тут нараджаліся і паміралі. Хата асвечана Богам. Расквечаныя вуглы квадрата — хлеб надзённы. Хай кожны заходзіць у хату, тут накормяць і абагрэюць. І апошні фрагмент арнаменту — вазон з кветкамі, — сімвал шчаслівай жаночай долі. Іншымі словамі, жанчына, якая вышывала гэты ручнік, хацела сказаць, што для шчасця ёй патрэбна не так ужо і шмат: дабрабыт, каханне, свой дом.

І гэтак на кожнай рэчы: свой арнамент — свой аповед, свае мары і надзеі… Але мы іх ужо не разумеем, бо вырасла не адно пакаленне, якое не валодае мовай продкаў. Для таго, каб нешта ведаць, трэба вучыцца з самага дзяцінства. І лепш за ўсё этнаграфічны матэрыял падаць у выглядзе казак, якія так любяць, ахвотна слухаюць і добра засвойваюць і запамінаюць дзеці.

Беларускія паясы.

Вось, напрыклад, што такое ручнік-абыдзеннік? Гэта ручнік або кавалак палатна, які разам выткалі жанчыны адной вёскі за дзень (ад усходу і да захаду сонца) або ноч. Паводле вераванняў беларусаў, навізна, а значыць, асаблівая чысціня, надавалі абыдзенніку магічную сілу супраць засухі, граду, эпідэміі, падзяжу свойскай жывёлы і іншых няшчасцяў. Абыдзеннік абносілі вакол вёскі, праз разасланы ручнік праганялі жывёлу, пад ім праходзілі самі людзі. Потым яго спальвалі ці вешалі на крыж.

Але тое ж самае можна расказаць і іншымі словамі. Напрыклад, у казцы пра чарадзейны ручнік распавядаецца, што даўным-даўно праходзіў праз наш лес шлях. Ды пасялілася ля дарогі ўсякая нечысць. Сабраліся на тракце Баба Яга, Кашчэй Бессмяротны, Змей Гарыныч і пачалі тварыць цёмныя справы: то нагавор навядуць, то па лесе закружаць, з дарогі саб'юць, то град наклічуць ці засуху і пагубяць увесь ураджай. А бывала, хваробы розныя на людзей напусцяць ды палову народу перамораць.

Зусім ужо адчаяўся тутэйшы люд, не стала з гэтай нечысцю ніякага зладу. Так і гаравалі, пакуль не завітаў у гэтыя мясціны стары багамолец. Прыйшоў ён у вёску бліжэй да вечара і папрасіўся на начлег у крайнюю хату. Цесна было ў ёй, але пусцілі Старца, падзяліліся з ім небагатай вячэрай. Падзякаваў Старац за хлеб-соль і запытаў: "А што гэта ў вас у сяле так ціха ды сумна? Не чуваць смеху і песень, дзеўкі карагоды не водзяць?"

І паведалі яму людзі пра сваё гора, пра тое, што пасялілася ля дарогі нечысць. Паслухаў Старац, прызадумаўся і кажа: "Хай збяруцца жанчыны і саткуць за адну ноч доўгі ручнік. Толькі абавязкова трэба паспець закончыць работу да ўсходу сонца. Потым хай выйдуць усе і абнясуць гэты ручнік вакол вёскі, а пасля павесяць яго на вялікі драўляны крыж, што стаіць ля дарогі за сялом. І прападзе ўся погань, не будзе больш турбаваць".

Зрабілі людзі ўсё, як вучыў Старац, і ўцякла нечысць з дарогі ў дрымучы лес, ды так бегла, што толькі пяткі бліскалі. З тых часоў абыходзіць яна тое сяло бокам, і ўсе беды зніклі разам з ёй. Зажылі людзі весела ды радасна. І Старца добрым словам памінаюць. А на крыжы ля дарогі і сёння вісіць ручнік-абыдзеннік, злых духаў адпужвае.

На жаль, большасць традыцыйных самаробных прылад працы, прадметаў побыту, рэчаў хатняга ўжытку адышлі ў нябыт, саступілі месца прамысловым вырабам. Нельга дапусціць, каб зніклі і ўзоры народнай мастацкай творчасці. Таму супрацоўнікі музея арганізуюць пошукавыя экспедыцыі па выяўленні і зборы ўзораў народнага мастацтва, вывучаюць, ставяць іх на ўлік, а потым ладзяць выстаўкі, іншыя мерапрыемствы.

Возьмем традыцыйныя беларускія паясы, якія выраблялі паўсюдна да 30-х гадоў мінулага стагоддзя. Імі падпярэзвалі кашулі і верхняе адзенне. На поясе ці за поясам насілі сякеру, нож, грабеньчык, ключы. Поясу прыпісвалі розныя магічныя функцыі, лічылі, што ён надае чалавеку сіл, аберагае ад хвароб і няшчасных выпадкаў. Важнае месца адводзілася яму ў розных абрадах, асабліва вясельных (на розных этапах вяселля маладой даводзілася дарыць да сотні паясоў).

Супрацоўнікі Клічаўскага музея пачалі працаваць над адраджэннем тэхналогіі пляцення паясоў на дошчачках. Праўда, займаюцца гэтым у асноўным музейныя наглядчыкі. Вучыліся выбраляць абразчыкі, аналагічныя тым, што захоўваюцца ў фондах. Потым набылі спецыяльную літаратуру, шукалі ў інтэрнэце схемы перапляцення нітак, каб стварыць новыя ўзоры і арнаменты. Цяпер пайшлі далей: у тэхніцы пляцення паясоў на дошчачках пачалі выбраляць закладкі для кніг. З цягам часу з'явіліся закладкі, на якіх выткана назва горада — "Клічаў".

Сёння мы плануем больш шырока прапагандаваць абразчыкі традыцыйнай беларускай мастацкай культуры: выбраляць паясы і закладкі для кніг і прапаноўваць іх у якасці сувеніраў турыстам.

Афарызм

О, не пакідай мяне, смех,
Ніколі, ні ў раі, ні ў пекле.

Максім ТАНК

З глыбінкі

«Росквіт» талентаў

Тыя з бабруйчан, хто прыйшоў у гарадскі Палац мастацтваў на справаздачны канцэрт цэнтра дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі "Росквіт", не пашкадавалі. Дзве гадзіны праляцелі як імгненне. Калектывы юных выканаўцаў змянялі адзін аднаго, не даючы гледачам магчымасці засумаваць.

Узорны ансамбль танца "Васілёк", узорная эстрадная студыя "Сола", заслужаны калектыў Беларусі ансамбль танца "Зязюлечка", ансамбль танца "Карусель", калектыў "Зачаравашкі"… Хлопчыкі і дзяўчынкі, юнакі і дзяўчаты не проста танчылі, яны ўкладалі ў танец усю душу, і таму ў глядзельнай зале не было раўнадушных.

Але не толькі танцы ў гэты вечар былі прадстаўлены публіцы. Узорная студыя аўтарскай моды "Сілуэт" прапанавала гледачам сваё бачанне сучаснай моды, эстрадная студыя "Жамчужынка" парадавала джазавымі кампазіцыямі, а зусім юная спявачка Валерыя Заяц прымусіла залу проста ўзарвацца авацыямі.

Пазітыўныя эмоцыі і цудоўны настрой — вось тое, што шчодра падарылі маладыя артысты сваім прыхільнікам.

Міхаіл КУЛЯШОЎ,
г. Бабруйск

У размоўным жанры

Рэгіянальны конкурс мастацкага слова "Таленты Палесся" прайшоў у Пінскім дзяржаўным каледжы мастацтваў. Удзел у ім прынялі адзінаццацікласнікі з Пінска і Пінскага раёна, а таксама іх аднагодкі з Іванава, Століна і Лунінца. Конкурс "Таленты Палесся" стаў ужо традыцыйным. На гэты раз ён быў прымеркаваны да Міжнароднага дня тэатра і Дня адчыненых дзвярэй у каледжы мастацтваў.

Кожны ўдзельнік мусіў прадставіць на суд журы два творчых нумары, у якіх праяўляў сябе як артыст размоўнага жанру. Фельетон ці то пародыя, мініяцюра ці то чытанне вершаў, класіка і сучасная літаратура, айчынныя і замежныя аўтары — прыхільнасці ўдзельнікаў конкурсу былі надзвычай разнастайнымі. Не забаранялася прадстаўляць і ўласныя літаратурныя творы, што некаторыя старшакласнікі, карыстаючыся магчымасцю, і зрабілі.

Патрабавальнае журы размеркавала месцы наступным чынам. Дыплом I ступені ў Лунінец павезла Надзея Согава. Дыплом II ступені заваяваў пінчанін Андрэй Гарыст. Вучаніца Ахоўскай школы Пінскага раёна Наталля Абрамчук узнагароджана дыпломам III ступені.

Многія пінскія школьнікі атрымалі граматы. Валянцін Стасюкевіч — за лепшы патрыятычны твор, Аляксандр Марціновіч — за гумарыстычны, за лепшае выкананне аўтарскага сачынення — Галіна Краўчунас. Граматы за лепшую акцёрскую работу падзялілі Нікіта Пашукевіч і Аляксей Ганчар. Яўгенія Краўчук узнагароджана за арыгінальнасць у выкананні мастацкага твора, а Марыя Малейчук — за лепшае чытанне на беларускай мове.

Вікторыя ІГНАТЧЫК,
г. Пінск

ЛіМ
Выходзіць з 1932 года
У 1982 годзе газета ўзнагароджана ордэнам Дружбы народаў
Заснавальнікі: Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, ГА "Саюз пісьменнікаў Беларусі", РВУ "Літаратура і Мастацтва"
Галоўны рэдактар Таццяна Мікалаеўна СІВЕЦ

Рэдакцыйная калегія:
Анатоль Акушэвіч
Лілія Ананіч
Алесь Бадак
Дзяніс Барсукоў
Святлана Берасцень
Віктар Гардзей
Уладзімір Гніламёдаў
Вольга Дадзіёмава
Уладзімір Дуктаў
Анатоль Казлоў
Алесь Карлюкевіч
Анатоль Крэйдзіч
Віктар Кураш
Алесь Марціновіч
Мікола Станкевіч
Мікалай Чаргінец
Іван Чарота
Іван Штэйнер

Юрыдычны адрас:
220034, Мінск,
пр. Незалежнасці, 39, п. 4а
Адрас для карэспандэнцыі:
220034, Мінск, вул. Захарава, 19
Тэлефоны:
галоўны рэдактар — 284-66-73
намеснік галоўнага рэдактара — 284-66-73
Аддзелы:
публіцыстыкі — 284-66-71
крытыкі і бібліяграфіі — 284-44-04
прозы і паэзіі — 284-44-04
мастацтва — 284-82-04
навін — 284-44-04
аддзел "Кніжны свет" — 284-66-71
бухгалтэрыя — 284-66-72
Тэл./факс — 284-66-73
E-mail: lim_new@mail.ru
Адрас у Інтэрнэце: www.lim.by
Пры передруку просьба спасылацца на "ЛіМ". Рукапісы рэдакцыя не вяртае і не рэцэнзуе. Аўтары дапісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі, асноўнае месца працы, зваротны адрас.
Пазіцыя рэдакцыі можа не супадаць з меркаваннямі і думкамі аўтараў публікацый.
Набор і вёрстка камп'ютарнага цэнтра РВУ "Літаратура і Мастацтва".
Выходзіць раз на тыдзень па пятніцах.
Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Літаратура і Мастацтва".
Друкарня Рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства
"Выдавецтва "Беларускі Дом друку"
г. Мінск, пр. Незалежнасці, 79.
Індэкс 63856
Кошт у розніцу — 2300 рублёў
Наклад — 2808
Умоўна друк. арк. 5,58
Нумар падпісаны ў друк 26.04.2012 у 11.00
Газета зарэгістравана ў Міністэрстве інфармацыі Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 7 ад 22.07.2009 г.
Заказ — 1821
Д 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
ISSN 0024-4686